

anuari

polític de Catalunya

2019

Institut de Ciències Polítiques i Socials
Adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona

El propòsit de l'**Institut de Ciències Polítiques i Socials (ICPS)** és impulsar la recerca i la docència en els camps de les ciències polítiques i socials. L'ICPS està adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona.

■ APC Anuari Polític de Catalunya 2019

Número 13 - 2020

ICPS

Mallorca, 244 pral.

08008 Barcelona

www.icps.cat

(0034) 93 487 10 76

Amb el suport de:

**Diputació
Barcelona**

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Fundació
Carles Pi
i Sunyer
d'estudis
autonòmics
i locals

© ICPS i els diferents autors, 2020

COORDINACIÓ

Lucía Medina

COL-LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Oscar Barberà

Mireia Grau

Joan Marcet

Ferran Quintanilla

Joan Ridao

Joan Rodríguez Teruel

Equip de la Fundació Carles Pi i Sunyer: Esther Pano, Maria Barbal i Jaume Magre

EDICIÓ

Edicions MIC

ISSN: 2013-0120

DL: B 29.765-2010

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, resta rigorosament prohibida sense l'autorització expressa dels titulars del *copyright*, i estarà sotmesa a les sancions establertes per la llei.

**Anuari polític de Catalunya
2019**

SUMARI

Presentació	7
LUCÍA MEDINA	

9 ELECCIONS I OPINIÓ PÚBLICA

ELECCIONS 2019: ES CONFIRMEN ELS CANVIS	11
JOAN MARCET MORERA	
LES ELECCIONS GENERALS D'ABRIL: UNES ELECCIONS AFEGIDES	12
ELECCIONS MUNICIPALS I EUROPEES: SEGONA VOLTA O RECTIFICACIÓ?	14
<i>Unes eleccions municipals de ratificació o de canvi</i>	15
<i>Eleccions al Parlament Europeu en una Unió en convulsió</i>	17
LES ELECCIONS GENERALS DE NOVEMBRE: UNA "SEGONA VOLTA" AMB NOTABLES RETOCS	20
L'ABAST DEL CANVI ELECTORAL: SORPRESES I REPOSICIONAMENTS	23
LES ELECCIONS DE 2019 EN XIFRES	26

43 PARLAMENT

UN ANY MARCAT PER LES SEQÜELES JUDICIALS DEL PROCÉS I LA INESTABILITAT POLÍTICA A L'ESTAT	45
JOAN RIDAO MARTÍN	
EL CONTEXT POLÍTIC GENERAL	45
COMPOSICIÓ DE LA CAMBRA I DELS SEUS ÒRGANS	46
ORGANITZACIÓ I ACTIVITAT DELS ÒRGANS	50
ACTIVITAT D'IMPULS I CONTROL	61
CONFLICTIVITAT DAVANT EL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL	63
FUNCIÓ ELECTIVA DEL PARLAMENT	64
AGENDA INSTITUCIONAL (NO ESTRUCTAMENT PARLAMENTÀRIA)	65

67 GOVERN

L'ACTIVITAT DEL GOVERN EN EL 2019: EQUILIBRISME POLÍTIC EN UN CONTEXT D' INCERTA ESTABILITAT INSTITUCIONAL I CONFLICTE CONGELAT	69
MIREIA GRAU CREUS	
EL CONTEXT POLÍTIC	70
L'ACCIÓ DE GOVERN: PERSPECTIVA GENERAL DELS ACORDS DE GOVERN	76
<i>Plans i programes</i>	81
<i>L'activitat normativa: avantprojectes de llei i decrets</i>	83
LA CONFLICTIVITAT DAVANT DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL	85
<i>Un altre tipus de conflictivitat amb l'Estat: la batalla dels afers/acció exterior/s</i>	87
UNA RECAPITULACIÓ	88

95 PARTITS POLÍTICS

ELS PARTITS POLÍTICS CATALANS AL 2019: REVOLTS ELECTORALS PER TORNAR AL PUNT DE PARTIDA	97
JOAN RODRÍGUEZ TERUEL, OSCAR BARBERÀ	
L'INACABABLE TRANSICIÓ DE L'UNIVERS POST-CONVERGENT	102
<i>La progressiva però mai del tot acabada subordinació del PDeCAT a Puigdemont</i>	102
<i>JxCAT i la governabilitat espanyola</i>	107
<i>La disputa per l'herència de CiU</i>	108
ERC, CERCANT EL PALLER PER POSAR-HI EL PAL	109
<i>Junqueras apadrina a una nova direcció per canviar d'estratègia</i>	109
<i>El seny en la política espanyola</i>	112
<i>Les reinterpretacions del procés</i>	114
LA CUP ASSALTA LA POLÍTICA ESPANYOLA	115
<i>La divisió de l'independentisme rupturista passa factura en la política local</i>	115
<i>La política tribunicia s'estén també a la política espanyola</i>	117

CIUTADANS: L'APOSTA PER MADRID DESCAPITALITZA EL PARTIT A CATALUNYA	119
<i>La marxa d'Arrimadas</i>	119
<i>Elecció de Roldán, dimissió de Rivera, escissió de Valls</i>	121
PSC, RECUPERANT PODER... MA NON TROPPO	124
<i>La recuperació al món local</i>	127
<i>La renovació generacional del partit frontissa entre Madrid i Barcelona</i>	127
L'ESPAI DE L'ESQUERRA ALTERNATIVA: ESTABILITAT AL CENTRE, DIVISIÓ EN ELS MARGES	128
<i>Catalunya en Comú s'imposa a Podem</i>	128
<i>El trencament del sectors sobiranistes</i>	131
L'ENCONGIMENT DE LA DRETA ESPANYOLISTA: PP I VOX	132
<i>La resistència del PP</i>	132
<i>VOX arriba per reemplaçar el PP i acaba substituint PxC</i>	134

137 ÀMBIT LOCAL

UNA MIRADA ALS RESULTATS DE LES ELECCIONS DE MAIG DEL 2019. ELS MUNICIPIS CATALANS 40 ANYS DESPRÉS DE LES PRIMERES ELECCIONS DEMOCRÀTIQUES	139
ESTHER PANO PUEY, MARIA BARBAL CAMPAYO, JAUME MAGRE FERRAN	
UNA VISIÓ GENERAL DELS TRETS BÀSICS DELS SISTEMES ELECTORALS LOCALS I DELS EFECTES EN CANDIDATURES I VOT	141
ELS PLENS, LA MANIFESTACIÓ DE LA DIVERSITAT POLÍTICA LOCAL	147
LES ALCALDIES, UNA FIGURA INSTITUCIONAL SINGULAR	151
ELS GOVERNS MUNICIPALS, UN LIDERATGE CORAL	157
A TALL DE CONCLUSIÓ	164

166 ANNEX

PRESENTACIÓ

Una edició més, l'Anuari Polític de Catalunya (APC) recull la informació més rellevant de la vida política catalana durant l'any 2019, i que novament va estar marcada pel conflicte polític en relació a la qüestió independentista en un període ple de conteses electorals.

Així, en el bloc dedicat als processos electorals i l'opinió pública, Joan Marçet, anteriorment director de l'Institut de Ciències Polítiques i Socials, relata i analitza les diferents convocatòries electorals celebrades al llarg del 2019 (dues de generals, municipals, europees i autonòmiques en un total de tretze CC.AA.), amb l'objectiu d'esbrinar la confirmació, o no, dels canvis que havien començat a produir-se en el panorama electoral català i espanyol des de meitats d'aquest decenni. Marçet acaba corroborant l'existència d'aquestes transformacions, de la reconfiguració dels diferents espais polítics i electorals, però destaca el caràcter encara inconclús d'aquests canvis, circumstància que obre més incògnites que no pas certeses.

En el bloc que s'ocupa de l'activitat parlamentària, Joan Ridao, lletrat major del Parlament, detalla l'activitat legislativa i d'impuls i control del Parlament de Catalunya, a més dels canvis en la seva composició, tot assenyalant el clima de polarització extrema en què es va desenvolupar aquesta actuació. Per a Ridao, les distintes convocatòries electorals, la inestabilitat política a nivell de l'Estat, però en especial, el judici als líders del procés independentista, afectaren de manera important l'estructura organitzativa de la Cambra, així com les iniciatives, tramitacions i debats que hi tingueren lloc, en un any que l'autor qualifica de notable pel que fa al balanç en l'activitat d'impuls i control del Parlament.

En el bloc de Govern, Mireia Grau de l'Institut d'Estudis de l'Autogovern apunta els tres factors que incidiren i conformaren l'acció del Govern de la Generalitat enmig d'un context definit per la coincidència de diverses eleccions: primer, el judici i la sentència del *procés*; segon, la voluntat de redreçar organitzativament i institucionalment l'estructura de la Generalitat després de l'aixecament de l'article 155 de la CE; i tercer, el fet de governar amb els límits d'un pressupost prorrogat des del 2017. D'altra banda, l'autora analitza i classifica l'activitat governamental (acords, plans i progra-

mes), i acaba detectant l'impuls especial que reben algunes polítiques com ara l'acció exterior, la transparència o les polítiques digitals.

El bloc dels partits polítics, a càrrec d'Òscar Barberà i Joan Rodríguez Teruel, de la Universitat de València, s'endinsa en la seva vida interna. Una vida que troben afectada per tres dinàmiques que van condicionar notablement l'agenda política catalana, van servir per aprofundir les contradiccions dels partits que integraven l'executiu català i van contribuir a la paràlisi de la seva acció de govern. La primera dinàmica es refereix a l'ascens electoral de VOX, que va alterar la relació de les forces en l'espai de la dreta i va deixar orfe una part de l'electorat de centre. La segona al·ludeix a les dificultats per mantenir la majoria parlamentària que va donar suport a la investidura de Pedro Sánchez, i que van dur a la convocatòria d'unes noves eleccions generals al mes de novembre. I la darrera dinàmica, té a veure amb les derivades judicials i polítiques del *procés*.

En el bloc dedicat a l'àmbit local, l'equip recercador de la Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals examina més detingudament les eleccions municipals celebrades al mes de maig. L'equip conclou que en aquests comicis es poden apreciar els efectes de les múltiples convocatòries electorals que van caracteritzar el 2019 i dels processos polítics que ha experimentat la política catalana en la darrera dècada, com ara la transformació de dos dels grans espais electorals: l'espai que ocupava CiU i el que ocupava ICV. Tanmateix, els autors també detecten el desplegament de lògiques electorals pròpies del món local, que apunten cap a una certa estabilitat en la formació de les estructures polítiques municipals.

Per acabar, cal fer esment d'un fet al que fan referència alguns autors: la condemna del President de la Generalitat, Quim Torra, a una pena d'inhabilitació d'un any i sis mesos per a l'exercici de càrrecs electes i d'una multa per delictes de desobediència, arran de la seva negativa a retirar de la façana del Palau de la Generalitat una pancarta en suport dels presos durant la campanya electoral de les eleccions generals d'abril de 2019. Una pena que augura la convocatòria d'eleccions anticipades al Parlament de Catalunya. ■

LUCÍA MEDINA

Coordinadora APC

Eleccions i opinió pública

ELECCIONS 2019: ES CONFIRMEN ELS CANVIS

■ **Joan Marcet Morera**

Institut de Ciències Polítiques i Socials – Universitat Autònoma de Barcelona

La principal incògnita que en principi plantejaven les eleccions previstes per a maig del 2019 –municipals, europees i autonòmiques en tretze Comunitats Autònomes– era saber si es revalidarien els canvis que s’havien començat a produir en el panorama electoral català i espanyol des de meitats d’aquest decenni. En afegir-se després una convocatòria d’eleccions generals per l’abril, que s’acabarien reeditant al novembre, s’ampliava clarament la perspectiva de poder analitzar la profunditat i persistència de les transformacions en les diverses arenes electorals.

Efectivament, vuit mesos després d’haver arribat novament al Govern d’Espanya, el Partit Socialista encapçalat per Pedro Sánchez es veia obligat a dissoldre les Corts Generals i a convocar eleccions per al 28 d’abril, davant la impossibilitat d’aprovar uns nous pressupostos generals de l’Estat, i també com a resposta al desafiament de la dreta espanyola, que havia convocat un acte d’enaltiment patriòtic a la Plaça Colón de Madrid, amb la participació i protagonisme dels principals líders del PP, Ciutadans i VOX, que pretenia aglutinar una massiva protesta contra la política de distensió i recerca de solucions dialogades a la crisi territorial plantejada des de Catalunya.

El 12 de febrer havia començat en el Tribunal Suprem la fase oral del judici contra 18 dirigents polítics i socials catalans pels fets de la tardor de 2017, que varen concloure amb una declaració unilateral d’independència de Catalunya i l’aplicació en aquesta Comunitat de les mesures excepcionals previstes en l’article 155 de la Constitució.

I de fet, l’anomenat “judici del procés” va acabar marcant, amb menor o major mesura, totes les conteses electorals de 2019, ja que aquesta fase oral del judici no va concloure fins el 12 de juny. Retransmeses en directe les seves sessions per diverses cadenes de televisió (especialment per TV3, TVE o la Sexta), amb freqüents tertúlies i comentaris de context, el judici va acabar planant sobre tot el procés de les eleccions generals del 28 d’abril i sobre les diverses conteses agrupades el 26 de maig. I encara més, la publicació de la sentència d’aquest procés contra els líders independentistes el 14 d’octubre, acabaria incidint en el nou procés d’eleccions que s’hauria de celebrar el 10 de novembre en no aconseguir-se la formació de govern.

Si les sessions del judici en el Tribunal Suprem concitaven l'atenció esporàdica de la ciutadania, en funció de l'interès de les persones que declaraven, del contingut de les declaracions, i de les proves que s'examinaven, el coneixement i difusió de la sentència derivada d'aquest judici –una sentència que va deixar insatisfet per motius diferents a gairebé tothom– va produir un conjunt de reaccions, opinions i manifestacions massives de signe divers (en alguns casos amb una expressió violenta totalment rebutjable), i que encara avui perduren com a mostra de la difícil digestió del judici i de la seva sentència.

LES ELECCIONS GENERALS D'ABRIL: UNES ELECCIONS AFEGIDES

La precarietat parlamentària i política del govern sorgit de la moció de censura de maig-juny del 2018, les dificultats creixents d'aconseguir una majoria per aprovar els pressupostos generals de l'Estat (malgrat la signatura d'un acord de principis entre el Govern socialista i Podemos), i la forta pressió política al voltant de la qüestió política catalana (fràgils acords aconseguits entre ambdós governs en la trobada de Pedralbes, polèmica sobre la figura d'un "relator", front unit de la dreta espanyola contra qualsevol acostament entre governs...), porten a Pedro Sánchez a proposar la dissolució, a principis del mes de març, de les Corts Generals i la consegüent convocatòria d'eleccions al Congrés i el Senat per al 28 d'abril. S'afegia així una nova cita electoral a les ja previstes per a finals de maig, que podia avançar, confirmar o canviar el panorama polític-partidari al conjunt d'Espanya i a Catalunya.

La incertesa davant la contesa electoral d'abril era total. En l'àmbit espanyol, pràcticament tots els lideratges polítics estaven per confirmar. L'episodi exitós de la moció de censura de Pedro Sánchez no havia tancat del tot les ferides internes dins del PSOE. El nou lideratge de Pablo Casado era una incògnita dins i fora del PP. Apareixia per primera vegada una opció política amb possibilitats electorals a la dreta dels populars, VOX. Només Albert Rivera al capdavant de Ciutadans i Pablo Iglesias liderant Unidas Podemos semblaven assentats en el lideratge de les respectives formacions, amb clares aspiracions d'afermar-se dins els respectius espais polítics a dreta i esquerra.

A Catalunya, la continuïtat de la situació de presó provisional d'alguns líders independentistes –ara ja amb la fase oral del procés judicial iniciada– i amb alguns altres, essencialment Carles

Puigdemont, localitzats fora d'Espanya, afegia a la incertesa de la confecció de les candidatures dels partits independentistes, la pugna política interna dins dels diversos espais polítics: entre ERC i els post-convergens; entre PSC i els Comuns; entre Ciutadans i el PP. El punt de referència eren les eleccions de 2015-2016, comicis en què la candidatura guanyadora a Catalunya havia estat En Comú Podem, seguida d'ERC, situant-se ja a certa distància el PSC, CDC, PP i C's.

En l'espai independentista la confecció de les candidatures, especialment qui les havia d'encapçalat, va provocar un debat intern i va mostrar la confrontació entre les dues principals formacions. Mentre ERC optava per situar al seu líder Oriol Junqueras, en ple judici davant el Suprem, al davant de la seva candidatura barcelonina, l'opció post-convergent, aplegada sota les sigles de Junts per Catalunya (JxCAT), va situar l'antic president de l'Assemblea Nacional Catalana, Jordi Sánchez, que també estava sent jutjat en el Suprem, liderant les seves candidatures al Congrés. En la resta d'espais polítics, dos canvis a destacar: Jaume Asens –persona de confiança tant de Pablo Iglesias com d'Ada Colau– encapçalava la candidatura d'En Comú-Podem; i Inés Arrimadas, mà dreta d'Albert Rivera, deixava el lideratge de l'oposició al Parlament de Catalunya per encapçalat la candidatura de Ciutadans al Congrés dels Diputats.

El procés i la campanya electoral van tenir tots els elements d'excepcionalitat d'unes eleccions avançades, no previstes, i del context de celebració. Confrontació en totes les direccions possibles, debats a quatre a nivell estatal, participació en els actes a través de mitjans telemàtics dels candidats en presó provisional. I de fons, la celebració del judici als líders independentistes en el Tribunal Suprem.

La participació en el conjunt d'Espanya en les eleccions d'abril (75,6%) va ser notablement més alta que en les anteriors del 2016, fins a sis punts percentuals més. També a Catalunya es va produir un increment notable de la participació (77,6%), la segona participació més alta en unes eleccions generals. L'excepcionalitat de les eleccions es reflectia també en la mobilització de l'electorat.

El Partit Socialista, amb un 28,7 % dels vots i 123 escons es convertia en la candidatura guanyadora, incrementant en un 37% els vots obtinguts tres anys abans, i sent el partit més votat a la pràctica totalitat de Comunitats Autònomes (excepte a Catalunya, Euskadi i Navarra). El PP, amb un 16,7% dels vots i 66 escons, se situava en segon lloc, perdent un 45% dels vots que havia aconseguit en les eleccions de 2016. Molt a prop Ciutadans, amb un 15,9% i 57 escons, disputava al PP figurar com a potencial alternativa. Unidas Podemos (14,3% dels vots i 42 escons) resistia

en la quarta posició, tot i retrocedir quasi set punts percentuals respecte de 2016. I per primera vegada i amb un notable 10,3% dels vots i 24 escons, irrompia l'opció ultradretana VOX.

A Catalunya, i per primera vegada des de la recuperació de la democràcia, ERC guanyava unes eleccions generals, amb un 24,6% dels vots, seguida d'una prop pel PSC amb un 23,2%, situant-se com a partit guanyador a la circumscripció de Barcelona. En Comú Podem perdia deu punts percentuals respecte de 2016 i quedava en tercer lloc amb un 14,8% dels vots, mentre que la formació post-convergent Junts per Catalunya, tot i obtenir el seu pitjor resultat històric, amb un 12,1% dels vots, mantenia pràcticament la seva representació al Congrés, perdent només un escó. Ciutadans amb un 11,5 % creixia en vots i representació, mentre el PP (4,8% dels vots) perdia vuit punts percentuals en comparació a les eleccions de 2016 i es quedava amb un únic representant al Congrés, per la circumscripció de Barcelona i sense representació en les altres tres demarcacions catalanes. També per primera vegada, VOX obtenia representació al Congrés per Catalunya amb un escó a Barcelona i el 3,6% dels vots.

En la confrontació a l'interior de Catalunya, ERC s'imposava clarament dins l'espai independentista, amb més del doble dels vots respecte JxCAT, aconseguint, el conjunt del bloc independentista (ERC, JxCAT i Front Republicà), el seu millor resultat fins aquell moment en unes eleccions generals, amb un 39,4% dels vots. En l'espai polític no independentista, el PSC recuperava clarament la primacia per davant la resta de formacions polítiques.

El fraccionament en la composició del nou Congrés dels Diputats després de les eleccions del 28 d'abril, i la perspectiva a un mes vista d'una nova contesa electoral (municipals, autonòmiques en la majoria de CC.AA. i europees) va dilatar i alentir les necessàries converses i negociacions per a la conformació d'un nou govern. Caldrà esperar a la celebració de les eleccions del 26 de maig per tal que comencin els contactes entre el Partit Socialista, com a força guanyadora de les eleccions, i els possibles aliats o socis d'un nou govern, per bé que la insistència dels socialistes en la formació d'un govern monocolor i la d'Unidas Podemos en un ineludible govern de coalició, ja apuntaven les dificultats pràctiques que es farien més evidents en els mesos següents.

ELECCIONS MUNICIPALS I EUROPEES: SEGONA VOLTA O RECTIFICACIÓ?

Pràcticament sobreposada al procés electoral d'abril, la contesa de les eleccions municipals, europees i autonòmiques (en tretze comunitats autònomes) havia començat des de feia setmanes.

La conformació de les candidatures, l'elaboració de programes, i el disseny de campanyes, corren en paral·lel al desenvolupament de les eleccions generals.

A nivell global aquestes noves eleccions, especialment les municipals i les europees, serien analitzades com una mena de segona volta de les generals, on es confirmaria o no el mapa polític-electoral sorgit d'aquestes, amb les particularitats que sempre tenen unes eleccions municipals i el rol subsidiari i de contrapès que normalment juguen les eleccions al Parlament Europeu en la majoria de països.

Unes eleccions municipals de ratificació o de canvi

La conformació de les candidatures municipals va tenir especial ressò després d'alguns resultats sorprenents que s'havien produït en les anteriors eleccions del 2015. Així, Madrid, Barcelona, València o Saragossa, entre d'altres capitals, on candidatures de confluència a l'esquerra del Partit Socialista havien triomfat en les municipals anteriors, mantenien ara l'aposta electoral amb petites variacions en les llistes que es van presentar.

A Catalunya, de manera general, s'incrementa la presentació de candidatures sota la marca d'En Comú Podem a partir de l'impuls obtingut per la mediàtica alcaldia d'Ada Colau a Barcelona. El PSC intenta reforçar i ampliar amb renovades candidatures els seus principals bastions electorals. ERC s'aboca per primer cop a una consolidació i ampliació de la seva força electoral, que nacionalitzi la seva implantació, en oberta confrontació tant amb socialistes i comuns, com amb l'espai post-convergent. Precisament aquesta darrera força política conforma les seves candidatures sota el paraigües de Junts per Catalunya (o Junts per cada un dels municipis catalans on es presenta), oblidant tota referència al partit matriu, el PDeCAT. Ciutadans i el PP conformen, amb major o menor encert, candidatures amb la pretensió de mantenir la seva presència municipal. I finalment la CUP, que té en el món local la seva principal base política i electoral, reforça també la presentació de candidatures confrontades a la resta de formacions d'esquerra i d'orientació independentista.

A la ciutat de Barcelona s'exemplifica, ja des de la confecció de les candidatures, el nucli fonamental de la batalla de les eleccions municipals. Els Comuns i el PSC mantenen els seus candidats a l'alcaldia (Ada Colau i Jaume Collboni, respectivament), amb retocs més o menys importants en

la conformació de la resta de la llista, i amb la intenció de reforçar les respectives candidatures. ERC, en un gir de darrer moment, substitueix el seu candidat a alcalde, i anterior cap de llista, Alfred Bosch, per Ernest Maragall, en un clar intent de disputar a Comuns i a Socialistes el llegat i la figura de l'antic alcalde Pasqual Maragall, germà del nou candidat, i fins aquell moment Conseller d'Afers Exteriors del Govern independentista de la Generalitat. Junts per Catalunya opta també en el darrer moment per substituir la candidata Elsa Artadi proposada per la seva organització barcelonina, per un dels seus dirigents en presó provisional i en ple judici davant el Tribunal Suprem, Joaquim Forn, qui ja havia estat la mà dreta de Xavier Trias durant el pas de CDC per l'alcaldia barcelonesa. Ciutadans, per la seva part, dona suport a una candidatura independent, Barcelona pel Canvi, encapçalada per Manuel Valls –d'origen i arrelament barceloní, però que havia fet tota la seva carrera política a França on va arribar a ser primer ministre–, una candidatura que inclou també persones provinents des del món democristià fins el socialisme. També el PP canvia el seu tradicional candidat per la figura de l'empresari Josep Bou.

La campanya de les eleccions municipals s'entrecreu totalment amb el procés de les eleccions generals, i només durant la quinzena formalment anterior a la data dels comicis es produeix una visualització de les confrontacions programàtiques electorals municipi a municipi. La batalla de Barcelona i els intents de mantenir els respectius bastions electorals per part de cada una de les forces polítiques concentren l'atenció de mitjans i analistes durant els dies previs a la celebració de l'elecció.

Les dades dels resultats de les eleccions municipals a nivell global de Catalunya, ens mostren un increment notable de la participació (64,8%), la victòria global per primera vegada d'ERC en unes eleccions municipals (amb un 23,2% dels vots en el conjunt de Catalunya), seguida d'ara prop pel PSC (21,6%), que recupera una bona part del potencial electoral municipal perdut el 2015. Junts per Catalunya (16,2%) retrocedeix cinc punts percentuals respecte el resultat de CDC del 2015, però continua sent el partit guanyador en un major nombre de municipis catalans. ERC i Junts es disputen, en major mesura que en conteses anteriors, l'hegemonia electoral en els municipis petits i mitjans de l'interior de Catalunya, i competeixen per fer-se amb les alcaldies de les principals capitals catalanes, on es conformaran aliances diverses per obtenir o conservar alcaldies i majories municipals.

A partir de la composició de cada consistori, la diversitat d'acords en cada municipi, exemplifica la disparitat i singularitat de les eleccions municipals. Així a la ciutat de Barcelona, l'acord formal de

Comuns i PSC comptarà amb el suport de la candidatura liderada per Manuel Valls que donarà novament l'alcaldia a Ada Colau en detriment del candidat d'ERC, Ernest Maragall, que va obtenir el mateix número de regidors que els Comuns però havia resultat guanyador per un escàs marge en nombre de vots. A Tarragona, un acord d'ERC amb el Comuns desplaça el fins llavors alcalde socialista, que havia aconseguit el major nombre de vots i de regidors. A Lleida l'empat en regidors entre PSC i ERC es decanta en favor del candidat republicà que obté el suport de JxCAT. I a Girona, la falta d'acord entre Guanyem Girona (CUP més sectors sobiranistes dels Comuns), PSC i ERC deixa novament una alcaldia en minoria en mans de la formació guanyadora en vots i regidors, Junts per Catalunya. I així podríem anar analitzant poble per poble, ciutat per ciutat, per concloure que les dinàmiques polítiques locals s'imposen habitualment sobre les orientacions més generals, com ha succeït en totes les conteses municipals des de fa ja molts anys.

Eleccions al Parlament Europeu en una Unió en convulsió

El mateix dia de les eleccions municipals, es celebren a tota Espanya –i el mateix dia també a la majoria de països de la Unió Europea– les eleccions al Parlament Europeu, que tenen lloc cada cinc anys (i per això en el cas espanyol coincideixen cada vint anys amb les eleccions municipals que se celebren el darrer diumenge de maig cada quatre anys).

Les eleccions europees se celebren a Espanya amb un districte únic (el conjunt del territori espanyol) i amb llistes d'àmbit espanyol, que es poden presentar de manera territorial autonòmica si així es considera convenient. Els principals partits situen a figures preeminents encapçalant la llista i aprofiten per col·locar-hi a líders territorials o estatals que han acomplert una notable trajectòria política a Espanya.

En aquesta ocasió, el PSOE situa al davant de la llista al Ministre d'Afers Exteriors Josep Borrell (amb trajectòria i recorregut anterior com a President del Parlament Europeu). El PP, a Dolors Montserrat, que havia estat Ministra de Sanitat en el darrer govern Rajoy. Ciutadans manté a Carlos Garicano, el seu principal assessor econòmic. Unidas Podemos va presentar finalment, després d'un conjunt de controvèrsies internes i de la renúncia del candidat inicialment proposat per les seves bases, a una persona no afiliada a cap dels partits col·ligats, la jurista Mª Eugènia Rodríguez Palop. VOX es presentava en aquesta ocasió amb Jorge Buxadé, del nucli dur més afí al líder Santiago Abascal. I la novetat sorgia novament en les candidatures independentistes liderades des de Catalunya:

ERC, dins una coalició amb Bildu i BNG (“Ahora Repúblicas”), tornava a situar Oriol Junqueras encapçalant la llista electoral; i Junts per Catalunya-Lliures per Europa –formalment una coalició entre els seguidors de Puigdemont i el PDeCAT– presentava en els primers llocs el propi Carles Puigdemont, Toni Comín i Clara Ponsatí, tots tres fugits de la justícia espanyola.

La candidatura de JxCAT va tenir un recorregut políticament i judicialment complex, però que finalment li va servir de revulsiu electoral positiu. La proposta inicial de Puigdemont era la conformació d'una candidatura d'unitat independentista, que integrés JxCAT, PDeCAT, ERC i fins i tot la CUP. Però aquesta pretensió es va frustrar des dels inicis del 2019 perquè ni ERC estava disposada a diluir-se dins una candidatura unitària, ni la CUP a presentar-se en unes eleccions europees. Tampoc el fins llavors tradicional acord entre CDC i el PNB per formar una candidatura conjunta es va formalitzar en aquesta ocasió, després que s'anunciés la voluntat de Puigdemont d'encapçar la candidatura. El PNB va considerar que es tractaria d'una candidatura d'exclusiu perfil nacionalista català i va trencar el preacord assolit amb el PDeCAT. Però el recorregut judicial, iniciat per un recurs a la candidatura presentat pel PP i Ciutadans, que conclourà amb una decisió del Tribunal Suprem considerant jurídicament possible la presentació de Puigdemont, Comín i Ponsatí com a candidats, i amb el rebuig del Tribunal Constitucional a un nou recurs de PP i Cs a la candidatura de JxCAT, li donarà a aquesta un protagonisme polític i mediàtic més que notable durant les setmanes prèvies a les eleccions, protagonisme que es veurà reflectit en els propis resultats electorals.

La campanya es veurà mediatitzada pel debat municipal i pels debats més polítics de fons –des de la constitució del nou govern a Espanya després de les eleccions d'abril, fins el contenciós català omnipresent pel judici encara en marxa en el Tribunal Suprem i per les candidatures d'ERC i de Junts –imposant-se al debat sobre Europa i el seu futur. Malgrat que el debat polític europeu era prou important i transcendent –amb el *Brexit* com a rerefons, el creixement dels populismes de dretes arreu de la Unió, i el futur més polític d'una UE que es troba en moments de certa convulsió– aquest debat va quedar pràcticament inèdit. La pròpia celebració de les eleccions i els resultats aconseguits a Espanya per cada candidatura van passar quasi desapercibuts.

La participació, com en les altres ocasions de coincidència amb les eleccions municipals, va ser més alta que en els darrers comicis europeus. Un 60,7% en el conjunt d'Espanya i un 60,9% a Catalunya, el que representa, en el cas català, un increment de 15 punts i de quasi 24 punts percentuals respecte a les anteriors eleccions al Parlament Europeu del 2014 i 2009, respectivament.

Si en el conjunt d'Espanya la candidatura socialista encapçalada per Josep Borrell aconseguia el primer lloc amb un 32,9% dels vots i 20 diputats, seguida a certa distància pel PP (20,1% dels vots i 12 diputats), Ciutadans (12,2% i 7 diputats) i Unidas Podemos (10,1% i 6 diputats), a Catalunya el resultat de les eleccions capgiraven la lògica que semblava imposar-se tant en les eleccions generals com en les municipals. Això ofería als resultats d'aquestes eleccions un relleu i un ressò que no van obtenir a la resta d'Espanya.

La candidatura encapçalada per Carles Puigdemont des de l'exterior (Junts per Catalunya – Lliures per Europa) aconseguia la victòria a Catalunya (amb un 28,6% dels vots) superant al PSC (22,1%) i a ERC (21,2%). Per bé que l'aliança d'ERC amb Bildu, el BNG i altres petites formacions regionals li atorgava a la candidatura "Ahora Repúblicas" un resultat global millor en el conjunt d'Espanya (5,6% dels vots i 3 diputats), a Catalunya es produïa l'avançament de JxCAT en la particular batalla amb ERC. L'escrutini població per població ofería en molts indrets el resultat sorprenent d'una victòria d'ERC o del PSC en les eleccions municipals i al mateix temps una victòria de Puigdemont i de JxCAT en les eleccions europees. I de rebot, i per primera vegada, la suma de les dues candidatures independentistes fregava la meitat dels vots (un 49,8%). Aquesta singularitat en els resultats posava de relleu el manteniment de cert lideratge de Puigdemont davant del propi Junqueras, també candidat en aquestes eleccions. Aquesta diferenciació de resultats entre eleccions municipals i europees es produïa no solament en poblacions petites i de l'interior de Catalunya, sinó també en poblacions grans. A la ciutat de Barcelona, mentre en les eleccions municipals ERC quedava en primer lloc per davant dels Comuns amb un 21,3% dels vots i JxCAT es situava en quart lloc amb el 10,4% de vots, l'escrutini de les eleccions europees situava la candidatura de JxCAT en primer lloc amb un 26,6% dels vots, per davant de socialistes (20,9%) i ERC (19,8%). O a la ciutat de Lleida, on l'ajustat resultat en les eleccions municipals entre ERC (23,7%) i el PSC (23,6%) amb JxCAT a certa distància amb el 19,1% dels vots, contrastava amb el resultat de les eleccions europees on JxCAT amb un 31,8% dels vots, passava per davant d'ERC (21,4%) i PSC (19,5%). Canvis en el comportament en dues conteses electorals celebrades el mateix dia, que es poden considerar generalitzats en el mapa polític català i mostren la singularitat de la candidatura de Junts per Catalunya, encapçalada per Carles Puigdemont, i la més que possible concentració en aquesta candidatura dels vots de la CUP, que no es presentava a les eleccions europees, o de vots que en l'àmbit estrictament municipal es van dirigir a altres opcions polítiques o altres candidatures per la lògica local d'aquestes eleccions.

LES ELECCIONS GENERALS DE NOVEMBRE: UNA “SEGONA VOLTA” AMB NOTABLES RETOCS

El 23 de juliol es produïa la primera votació fallida d'investidura de Pedro Sánchez com a candidat a President del Govern d'Espanya. Després d'infructuoses, precipitades i excessivament publicades negociacions entre el PSOE i Unidas Podemos, la candidatura de Sánchez fracassava en les dues votacions reglamentàriament previstes i s'obria el termini de dos mesos que preveu l'article 99.5 de la Constitució. Conclòs el termini sense haver-se pogut investir un candidat a President del Govern, el 24 de setembre es convocaven automàticament noves eleccions a celebrar el 10 de novembre. La qüestió que es plantejava era si es tractava d'una simple repetició de les eleccions generals d'abril o s'obrien noves perspectives electorals pel conjunt de forces polítiques en confrontació.

En plena preparació de les noves eleccions, el 10 d'octubre, es donava a conèixer la sentència del Tribunal Suprem sobre el “procés” independentista a Catalunya. Els principals encausats en aquest judici eren condemnats pels delictes de sedició i malversació a importants penes de presó que anaven des dels 9 anys de presó per a Jordi Sánchez i Jordi Cuixart, als 13 anys de presó i inhabilitació d'Oriol Junqueras.

La reacció política a aquesta sentència dels diversos partits i associacions independentistes es va produir de forma immediata i es varen convocar manifestacions, marxes i protestes, que durant la primera setmana especialment varen derivar en importants aldarulls a Barcelona i a d'altres ciutats catalanes. Una imatge de violència descontrolada a Catalunya es va instal·lar durant alguns dies a la retina de molts ciutadans. A menys d'un mes de les noves eleccions generals l'ambient polític a Catalunya, i per extensió a la resta d'Espanya, es veia condicionat no només per les reaccions a la sentència sinó sobretot per la ubicació del problema o la qüestió catalana en el centre del debat polític.

Un esdeveniment de gran repercussió mediàtica va marcar també els dies previs a l'inici de la campanya electoral: el trasllat llargament promès i anunciat de les restes del dictador Francisco Franco des del Valle de los Caídos a un panteó familiar al municipi de El Pardo. El compromís inicial del Govern de donar compliment a la Llei de la Memòria Històrica, també a través d'aquest simbòlic trasllat, es va veure dificultat reiteradament pels recursos de la família Franco davant els

tribunals de justícia. Finalment, i coincidint amb aquest període previ a les eleccions de novembre es va poder realitzar aquest trasllat, enmig d'una important expectació dels mitjans de comunicació nacionals i estrangers. L'avaluació de la repercussió política i electoral d'aquest fet –que va promoure actituds favorables en general, però també va mobilitzar sectors de l'extrema dreta i del vell franquisme– no s'ha realitzat encara, i potser caldrà cert distanciament temporal per poder conèixer la seva major o menor incidència en aquest procés electoral.

La presentació de candidatures només va afectar en la pràctica a la confecció de les llistes dels partits independentistes. Ni ERC ni JxCAT van poder reiterar la presentació dels líders empresonats, un cop produïda la sentència del Suprem que ho impedia. De manera que tant Esquerra com Junts varen optar per situar al capdavant de les seves candidatures a Gabriel Rufián i Laura Borràs respectivament, que havien anat en el segon lloc de la llista barcelonina en les eleccions d'abril. Per primera vegada també, la CUP decidia presentar-se en unes eleccions generals, fet que obria un nou interrogant sobre l'efecte que suposaria sobre la resta de candidatures independentistes. Els altres partits, tant a Catalunya com al conjunt d'Espanya, varen reiterar amb petits i puntuals retocs les candidatures de les eleccions d'abril.

La major o menor mobilització i participació ciutadana davant la reiteració electoral (tercera cita a les urnes en set mesos), la qüestió de Catalunya, amb el rerefons de les mobilitzacions i reaccions a la sentència als líders independentistes, la responsabilitat sobre la repetició electoral, i la política de pactes o acords post-electorals varen centrar el debat polític durant una campanya electoral curta, de només vuit dies (d'acord amb les previsions contingudes en la disposició addicional setena de la LOREG incorporada el 2016 després de la repetició electoral d'aquell mateix any), i amb un únic debat televisat amb participació dels cinc líders dels partits d'àmbit estatal.

La participació electoral, primera de les preocupacions polítiques en aquesta nova contesa, va disminuir respecte les eleccions d'abril, tant a Catalunya com en el conjunt d'Espanya, però en menys proporció d'allò que auguraven alguns sondeigs i alguns analistes. La participació a Espanya va situar-se en el 66,2% del cens electoral, quatre punts i mig menys que a l'abril. A Catalunya el retrocés en la participació va ser similar, cinc punts menys respecte les eleccions anteriors, situant-se en el 69,4% del cens i per sobre de la participació del conjunt de l'Estat, tal com ens mostren les xifres.

Els socialistes van tornar a ser la força més votada en el conjunt d'Espanya, amb un lleuger retrocés de vots (28,2% dels vots, un 0,7% menys que l'abril) i perdent 3 escons. També Unidas Podemos va retrocedir electoralment un lleuger 1% i va cedir 7 escons. Però el gran perdedor de les eleccions va ser Ciutadans, que va retrocedir fins el 6,8% dels vots (més de 9 punts percentuals menys respecte les eleccions d'abril) i va perdre 47 escons, quedant-se només amb 10 diputats al Congrés. Per contra, dins l'espai de la dreta, es va produir un notable avenç de VOX –que va créixer fins el 15,1% dels vots i va aconseguir 52 diputats, doblant la seva representació política– i també una recuperació del PP que es va situar en un 20,1% dels vots i va créixer fins els 89 escons. Entre ambdues formacions creixien el 9% que retrocedia Ciutadans. Si en les eleccions d'abril es produïa certa competició entre PP i Cs per fer-se amb l'hegemonia de l'espai de centre dreta, després de les eleccions de novembre la competició es va desplaçar més a la dreta, entre el PP i VOX, que rivalitzaran en actituds i discurs polític en la seva dura confrontació amb el govern de coalició PSOE-Unidas Podemos que es formalitzarà en els primers dies de gener del 2020, un cop s'investeixi, aquest cop sí a Pedro Sánchez com a President del Govern.

A Catalunya, les dues primeres formacions polítiques en les eleccions d'abril, retrocedeixen lleugerament en vots. Tant ERC amb un 22,6% com el PSC amb un 20,5% dels vots es mantenen com a formacions guanyadores (ERC a les circumscripcions de Girona, Lleida i Tarragona, i el PSC a la de Barcelona), per bé que Esquerra perd 2 dels 15 escons aconseguits l'abril quedant-se amb només 13, i el PSC en canvi aconsegueix mantenir els seus 12 diputats. En Comú Podem manté pràcticament percentatge de vots (14,2%) i nombre d'escons (7 diputats). També a Catalunya Ciutadans perd un gran nombre de vots, quedant-se amb un minso 5,6% i 2 escons, en benefici del PP i VOX, que doblen la seva representació d'1 a 2 diputats en ambdós casos. Junts per Catalunya creix lleugerament (un punt i mig per cent, fins el 13,7, i un diputat més), i per primera vegada, la CUP amb un 6,4% dels vots i 2 diputats obté representació en el Congrés on mai havia presentat candidatures. D'aquesta manera, i per primera vegada, el bloc independentista superava el 40%, concretament arribava conjuntament al 42,8 % dels vots expressats. La competició dins el món independentista es torna a decantar a favor d'ERC, a més de 10 punts de JxCAT, competició que tindrà continuïtat en el procés d'investidura del nou govern, en el que ERC es decantarà per facilitar amb la seva abstenció l'elecció de Pedro Sánchez, mentre JxCAT i la CUP votaran en contra d'aquesta investidura, al costat de tota la dreta espanyola.

L'ABAST DEL CANVI ELECTORAL: SORPRESES I REPOSICIONAMENTS

Després de tot aquest llarg cicle electoral, un dels principals elements d'anàlisi era la constatació de la consolidació o no de la reconfiguració del mapa polític espanyol i català.

El que havia començat a produir-se en el cicle electoral del 2014-2015, amb l'entrada en el terreny electoral en el conjunt d'Espanya de noves forces polítiques que disputaven l'espai a les forces més tradicionals, així com la confirmació dels nous elements de confrontació a l'interior de Catalunya –amb clara repercussió també en el conjunt de l'Estat– derivats del procés independentista i dels girs d'alguns dels seus actors polítics des de començaments d'aquesta dècada, podia ara ser objecte d'una aproximació sobre els canvis o referments en cada una de les arenes electorals.

En el conjunt d'Espanya sembla clar que la llarga hegemonia de les dues principals forces polítiques, AP/PP a la dreta i PSOE a l'esquerra, es veia progressivament frenada amb l'aparició de noves opcions polítiques dins de cada espai electoral. A l'esquerra del PSOE, el tàndem format per l'emergent Podemos i la més tradicional Izquierda Unida – presents ara sota les sigles de Unidas Podemos i amb variants de composició i denominació en diverses Comunitats Autònomes – apareix inicialment aspirant a competir amb gran força amb els socialistes. Però després d'alguns conflictes interns i d'un cert desgast polític de la pròpia oferta inicial, se situa com un referent important de l'esquerra aconseguint retenir al voltant d'un 10% dels vots, però a una notable distància d'entre quinze i vint punts del PSOE, que malgrat les limitacions de la competició electoral en el centre-esquerra i de la dispersió electoral que es produeix en diverses CC.AA., aconsegueix mantenir certa hegemonia dins l'àmbit polític de l'esquerra.

Més complexa és l'evolució dins el bloc de la dreta, on la resistència electoral del PP és més clara inicialment, i només la constatació de diversos escàndols de corrupció i de finançament irregular del partit, semblen posar-la en qüestió. El canvi de lideratge de Mariano Rajoy per Pablo Casado, i l'erràtica orientació político-programàtica de la nova direcció del partit marquen també el seu desgast electoral. Ciutadans, que havia començat ja el salt de Catalunya al conjunt de l'Estat, apareixia com un possible nou referent reformista i modernitzador dins d'aquest espai de centre-dreta. Però la seva estratègia de competició amb el PP per l'hegemonia en l'àmbit conservador i la irrupció de VOX, frenaren de cop el seu impuls inicial quedant reduïts a una força menor, quasi testimonial. Per contra, l'aparició com a nova opció política de VOX, amb clars components

d'ultradreta i amb força connexions amb l'extrema dreta europea, ha comportat un canvi notable en la correlació interna de forces dins de l'espai polític de la dreta. En importants municipis com Madrid i altres capitals de província i en diverses CC.AA., començant per Andalusia ja el 2018 i continuant el 2019 per la comunitat de Madrid o de Múrcia, la conformació de governs de coalició PP-Cs amb el suport de VOX consoliden aquesta força política com l'element imprescindible per al manteniment en el govern del bloc polític de la dreta. La distància curta, de poc més de cinc punts percentuals, entre el PP i VOX en les eleccions de novembre, al costat de l'enfonsament electoral de Cs, apunten a una competició important entre les dues forces polítiques per tal de presentar-se com a alternativa possible a una esquerra amb grans dificultats per conformar majories de govern.

A Catalunya la doble competició, dreta-esquerra i independentisme-no independentisme, té un reflex important en la reconfiguració dels espais polítics i electorals. La competència entre el PSC i En Comú Podem és més equilibrada que a la resta d'Espanya, per bé que els socialistes han recuperat en les eleccions del 2019 la primacia dins d'aquest bloc, però amb només una distància que oscil·la entre el 6 i el 8% dels vots. En aquest espai juga també en part ERC i la CUP (quan es presenta i en els llocs que es presenta), partint d'una definició marcadament independentista. En l'àmbit polític de la dreta PP, Ciutadans i VOX competeixen entre ells amb un perfil electoral relativament baix. La competició en el món post-convergent es veu condicionada pel gir sobiranista i independentista del PDeCAT primer i per Junts per Catalunya després, que difumina totalment les seves posicions més conservadores en la resta de plantejaments polític-programàtics.

Però la veritable competició per l'hegemonia dins de l'àmbit nacionalista i independentista es produeix entre Junts per Catalunya i Esquerra Republicana. La victòria d'ERC en les dues eleccions generals del 2019 semblava apuntar a una progressiva consolidació d'aquesta força política com a partit hegemònic dins el camp independentista davant de JxCAT, per bé que la distància es va reduir entre abril i novembre, situant-se per sota dels deu punts percentuals. Però la resistència municipal de les candidatures post-convergentes i la victòria de la candidatura de Junts per Catalunya encapçalada per Puigdemont en les eleccions al Parlament Europeu, semblen contradir aquesta orientació favorable a ERC. La competència està oberta i la confrontació s'ha arribat a traslladar a l'interior del propi govern de coalició (ERC-JxCAT) de la Generalitat, on no s'amaguen ja les divergències i les contradiccions d'estratègies polítiques diferents, tal com es va poder comprovar en els debats i votacions d'investidura del govern espanyol, i com es mostra quasi a diari

en posicionaments, i fins i tot votacions, en el Parlament de Catalunya. Caldrà esperar a unes properes noves eleccions al Parlament per confirmar l'avenç d'ERC i la seva situació preeminent dins el món independentista que auguren la pràctica totalitat de les enquestes electorals.

En qualsevol cas, després del cicle electoral del 2019 es pot considerar que s'han confirmat els canvis que en les diverses arenes electorals s'havien començat a produir en el cicles electorals anteriors, tot i que aquests canvis s'orientin de manera diferent a com s'apuntava llavors. Ni s'han substituït completament les dues principals forces, que resisteixen políticament i electoralment prou bé, ni els partits emergents han acabat de consolidar-se. De fet s'obren més incògnites que certeses davant de futures conteses electorals.

LES ELECCIONS DE 2019 EN XIFRES

Taula 1. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 28 d'abril de 2019

	Vots emesos	Nuls	Vots vàlids	En blanc	ERC -Sobiranistes	PSC	ECP -Guanyem	JxCAT-Junts	Cs	PP	VOX	Altres
Catalunya	4.167.172	20.609	4.146.563	22.282	1.020.392	962.257	615.665	500.787	479.374	200.841	148.844	196.121
Barcelona	3.134.881	14.440	3.120.441	16.747	716.714	769.548	509.016	316.904	373.820	155.935	112.019	149.738
Girona	384.473	2.198	382.275	1.854	114.031	65.422	36.947	85.863	34.009	12.377	10.715	21.057
Lleida	227.046	1.391	225.655	1.479	75.760	37.637	18.723	46.781	19.150	11.153	6.005	8.967
Tarragona	420.772	2.580	418.192	2.202	113.887	89.650	50.979	51.239	52.395	21.376	20.105	16.359
Municipis												
De menys de 250 hab.	19.307	107	19.200	130	7.429	1.626	1.314	5.753	856	563	254	1.273
Entre 251 i 5.000 hab.	438.823	2.534	436.289	2.447	156.841	63.871	40.008	96.078	30.381	13.820	10.527	22.236
Entre 5.001 i 20.000 hab.	806.580	4.377	802.203	4.287	231.864	160.255	105.138	119.667	83.566	31.314	26.485	39.524
Entre 20.001 i 50.000 hab.	673.961	3.454	670.507	3.567	156.133	167.051	102.760	70.642	84.086	30.409	26.969	28.817
De més de 50.000 hab.	2.210.012	10.095	2.199.917	11.764	463.325	565.935	364.018	205.967	278.221	123.978	83.922	102.632

Font: Ministeri de l'Interior

Taula 2. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 28 d'abril de 2019

	Participació	Nuls	% sobre vot vàlid								
			ERC -Sobira- nistes	PSC	ECP -Guanyem	JxCAT-Junts	Cs	PP	VOX	Altres	En blanc
Catalunya	74,6	0,49	24,6	23,2	14,8	12,1	11,6	4,8	3,6	4,7	0,54
Barcelona	75,0	0,46	23,0	24,7	16,3	10,2	12,0	5,0	3,6	4,8	0,54
Girona	73,5	0,57	29,8	17,1	9,7	22,5	8,9	3,2	2,8	5,5	0,48
Lleida	72,2	0,61	33,6	16,7	8,3	20,7	8,5	4,9	2,7	4,0	0,66
Tarragona	73,6	0,61	27,2	21,4	12,2	12,3	12,5	5,1	4,8	3,9	0,53
Municipis											
De menys de 250 hab.	81,1	0,55	38,7	8,5	6,8	30,0	4,5	2,9	1,3	6,6	0,68
Entre 251 i 5.000 hab.	79,4	0,58	35,9	14,6	9,2	22,0	7,0	3,2	2,4	5,1	0,56
Entre 5.001 i 20.000 hab.	77,4	0,54	28,9	20,0	13,1	14,9	10,4	3,9	3,3	4,9	0,53
Entre 20.001 i 50.000 hab.	76,5	0,51	23,3	24,9	15,3	10,5	12,5	4,5	4,0	4,3	0,53
De més de 50.000 hab.	77,6	0,46	21,1	25,7	16,5	9,4	12,6	5,6	3,8	4,7	0,53

Font: Ministeri de l'Interior

Taula 3. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 10 de novembre de 2019

	Vots emesos	Nuls	Vots vàlids	En blanc	ERC -Sobiranistes	PSC	ECP -Guanyem	JxCAT-Junts	PP	CUP-PR	VOX	Cs	Altres
Catalunya	3.896.974	20.742	3.876.232	27.019	874.859	794.666	549.173	530.225	287.714	246.971	243.640	217.935	104.030
Barcelona	2.942.354	14.599	2.927.755	20.457	618.909	638.319	452.482	343.931	225.645	179.041	184.715	174.124	90.132
Girona	357.801	2.099	355.702	2.307	91.932	52.723	33.710	88.060	17.449	31.703	18.489	13.869	5.460
Lleida	208.731	1.375	207.356	1.540	65.236	29.983	16.337	46.773	14.697	14.098	9.258	7.052	2.212
Tarragona	388.088	2.669	385.419	2.715	98.782	73.641	46.644	51.461	29.923	22.129	31.032	22.639	6.140
Municipis													
De menys de 250 hab.	18.099	113	17.986	158	5.751	1.264	1.145	5.736	753	2.299	397	303	180
Entre 251 i 5.000 hab.	410.250	2.649	407.601	2.888	128.784	48.904	36.534	98.587	18.625	37.524	17.278	12.618	5.859
Entre 5.001 i 20.000 hab.	751.006	4.266	746.740	5.231	195.733	128.831	93.892	125.755	44.560	53.672	44.998	36.971	17.097
Entre 20.001 i 50.000 hab.	627.118	3.528	623.590	4.267	135.480	138.198	91.464	75.558	44.320	33.552	45.075	38.965	16.711
De més de 50.000 hab.	2.067.631	10.012	2.057.619	14.366	404.038	473.216	323.292	221.160	178.007	117.885	134.890	127.460	63.305

Font: Ministeri de l'Interior

Taula 4. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 10 de novembre de 2019

	Participació	Nuls	% sobre vot vàlid									
			ERC -Sobiranistes	PSC	ECP -Guanyem	JxCAT-Junts	PP	CUP-PR	VOX	Cs	Altres	En blanc
Catalunya	69,4	0,53	22,6	20,5	14,2	13,7	7,4	6,4	6,3	5,6	2,7	0,70
Barcelona	70,0	0,50	21,1	21,8	15,5	11,7	7,7	6,1	6,3	5,9	3,1	0,70
Girona	68,2	0,59	25,8	14,8	9,5	24,8	4,9	8,9	5,2	3,9	1,5	0,65
Lleida	66,4	0,66	31,5	14,5	7,9	22,6	7,1	6,8	4,5	3,4	1,1	0,74
Tarragona	67,5	0,69	25,6	19,1	12,1	13,4	7,8	5,7	8,1	5,9	1,6	0,70
Municipis												
De menys de 250 hab.	76,4	0,62	32,0	7,0	6,4	31,9	4,2	12,8	2,2	1,7	1,0	0,88
Entre 251 i 5.000 hab.	74,1	0,65	31,6	12,0	9,0	24,2	4,6	9,2	4,2	3,1	1,4	0,71
Entre 5.001 i 20.000 hab.	71,7	0,57	26,2	17,3	12,6	16,8	6,0	7,2	6,0	5,0	2,3	0,70
Entre 20.001 i 50.000 hab.	70,9	0,56	21,7	22,2	14,7	12,1	7,1	5,4	7,2	6,2	2,7	0,68
De més de 50.000 hab.	72,3	0,48	19,6	23,0	15,7	10,7	8,7	5,7	6,6	6,2	3,1	0,70

Font: Ministeri de l'Interior

Taula 5. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions municipals del 26 de maig de 2019

	Vots emesos	Nuls	Vots vàlids	En blanc	ERC-AM	PSC-CP	JUNTS	BEC-ECG	Cs	Capgirem BCN-AMUNT	PP	VOX	Altres
Catalunya	3.514.413	20.869	3.493.544	36.600	822.107	768.478	558.508	328.260	291.970	176.474	161.846	36.240	313.486
Barcelona	2.599.107	10.725	2.588.382	19.845	569.862	629.906	316.632	293.451	242.128	127.513	137.081	28.613	223.362
Girona	340.739	3.707	337.032	7.122	91.974	43.030	100.010	9.353	13.770	25.529	5.699	2.738	37.966
Lleida	207.116	2.495	204.621	4.329	64.940	29.513	64.146	6.937	7.499	7.227	6.031	1.313	12.959
Tarragona	367.451	3.942	363.509	5.304	95.331	66.029	77.720	18.519	28.573	16.205	13.035	3.576	39.199
Municipis													
De menys de 250 hab.	20.090	450	19.640	667	7.170	1.393	8.185	73	-	749	81	-	
Entre 251 i 5.000 hab.	414.744	7.694	407.050	14.328	148.423	41.373	133.352	4.957	4.402	10.565	3.604	94	45.952
Entre 5.001 i 20.000 hab.	690.261	5.161	685.100	8.923	185.033	137.437	138.886	35.585	35.650	46.791	17.048	657	79.090
Entre 20.001 i 50.000 hab.	555.875	2.579	553.296	4.310	114.793	136.012	89.204	45.646	50.903	27.863	18.357	6.447	59.761
De més de 50.000 hab.	1.833.443	4.985	1.828.458	8.372	366.688	452.263	188.881	241.999	101.563	90.506	122.756	29.042	126.936

Font: Ministeri de l'Interior

Taula 6. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions municipals del 26 de maig de 2019

	% sobre vot vàlid											
	Participació	Nuls	ERC-AM	PSC-CP	JUNTS	BEC-ECG	Cs	Capgirem BCN- AMUNT	PP	VOX	Altres	En blanc
Catalunya	64,8	0,59	23,5	22,0	16,0	9,4	8,4	5,1	4,6	1,0	9,0	1,05
Barcelona	64,3	0,41	22,0	24,3	12,2	11,3	9,4	4,9	5,3	1,1	8,6	0,77
Girona	65,9	1,09	27,3	12,8	29,7	2,8	4,1	7,6	1,7	0,8	11,3	2,11
Lleida	68,7	1,20	31,7	14,4	31,3	3,4	3,7	3,5	2,9	0,6	6,3	2,12
Tarragona	65,3	1,07	26,2	18,2	21,4	5,1	7,9	4,5	3,6	1,0	10,8	1,46
Municipis												
De menys de 250 hab.	82,9	2,24	36,5	7,1	41,7	0,4	-	3,8	0,4	-	8,9	3,40
Entre 251 i 5.000 hab.	74,0	1,86	36,5	10,2	32,8	1,2	1,1	2,6	0,9	0,0	11,3	3,52
Entre 5.001 i 20.000 hab.	65,3	0,75	27,0	20,1	20,3	5,2	5,2	6,8	2,5	0,1	11,5	1,30
Entre 20.001 i 50.000 hab.	62,3	0,46	20,7	24,6	16,1	8,2	9,2	5,0	3,3	1,2	10,8	0,78
De més de 50.000 hab.	63,5	0,27	20,1	24,7	10,3	13,2	5,6	4,9	6,7	1,6	6,9	0,46

Font: Ministeri de l'Interior

Taula 7. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions al Parlament Europeu del 26 de maig de 2019

	Vots emesos	Nuls	Vots vàlids	En blanc	JxCAT-JUNTS	PSC	ERC-ARA REPÚBLIQUES	Cs	CeC -PODEMOS	PP	VOX	Altres
Catalunya	3.439.958	12.409	3.427.549	20.199	981.357	756.231	727.039	295.435	288.393	176.752	68.286	113.857
Barcelona	2.537.650	7.590	2.530.060	12.594	648.836	606.370	513.067	229.015	243.555	137.052	50.487	89.084
Girona	337.190	1.663	335.527	2.415	150.698	49.520	72.230	20.485	15.239	10.619	5.361	8.960
Lleida	204.402	1.087	203.315	2.091	81.988	28.989	53.670	11.486	7.881	9.813	3.081	4.316
Tarragona	360.716	2.069	358.647	3.099	99.835	71.352	88.072	34.449	21.718	19.268	9.357	11.497
Municipis												
De menys de 250 hab.	19.383	96	19.287	244	10.172	1.312	5.117	650	656	566	170	400
Entre 251 i 5.000 hab.	406.818	2.096	404.722	4.063	176.964	50.554	109.663	19.400	16.932	12.804	4.858	9.484
Entre 5.001 i 20.000 hab.	681.525	2.878	678.647	4.706	232.138	127.676	162.089	49.487	43.469	26.428	11.299	21.355
Entre 20.001 i 50.000 hab.	548.073	2.289	545.784	3.102	140.641	132.783	114.341	52.294	46.552	25.062	12.230	18.779
De més de 50.000 hab.	1.815.374	5.185	1.810.189	8.267	426.219	453.928	341.800	176.294	183.838	113.766	40.239	65.838

Font: Ministeri de l'Interior

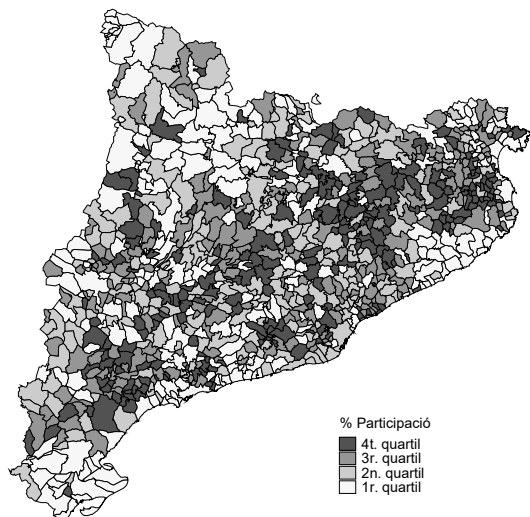
Taula 8. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions al Parlament Europeu del 26 de maig de 2019

	Participació	Nuls	% sobre vot vàlid								
			JxCAT-JUNTS	PSC	ERC-ARA REPÚBLIQUES	Cs	CeC -PODEMOS	PP	VOX	Altres	En blanc
Catalunya	60,9	0,36	28,6	22,1	21,2	8,6	8,4	5,2	2,0	3,3	0,59
Barcelona	60,2	0,30	25,6	24,0	20,3	9,1	9,6	5,4	2,0	3,5	0,50
Girona	63,1	0,49	44,9	14,8	21,5	6,1	4,5	3,2	1,6	2,7	0,72
Lleida	64,5	0,53	40,3	14,3	26,4	5,6	3,9	4,8	1,5	2,1	1,03
Tarragona	62,4	0,57	27,8	19,9	24,6	9,6	6,1	5,4	2,6	3,2	0,86
Municipis											
De menys de 250 hab.	80,4	0,50	52,7	6,8	26,5	3,4	3,4	2,9	0,9	2,1	1,27
Entre 251 i 5.000 hab.	72,8	0,52	43,7	12,5	27,1	4,8	4,2	3,2	1,2	2,3	1,00
Entre 5.001 i 20.000 hab.	64,7	0,42	34,2	18,8	23,9	7,3	6,4	3,9	1,7	3,1	0,69
Entre 20.001 i 50.000 hab.	61,5	0,42	25,8	24,3	20,9	9,6	8,5	4,6	2,2	3,4	0,57
De més de 50.000 hab.	63,0	0,29	23,5	25,1	18,9	9,7	10,2	6,3	2,2	3,6	0,46

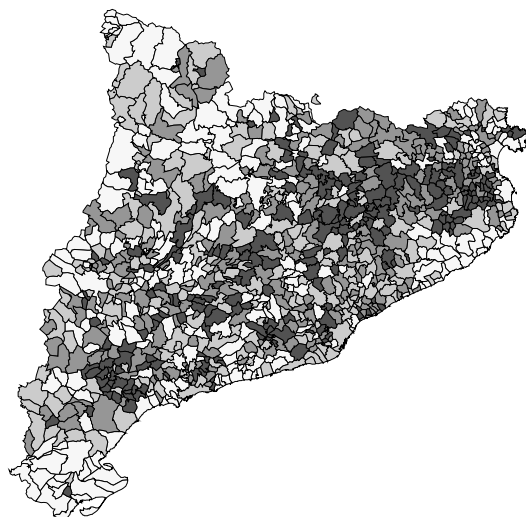
Font: Ministeri de l'Interior

MAPES 1 A 4. LA PARTICIPACIÓ

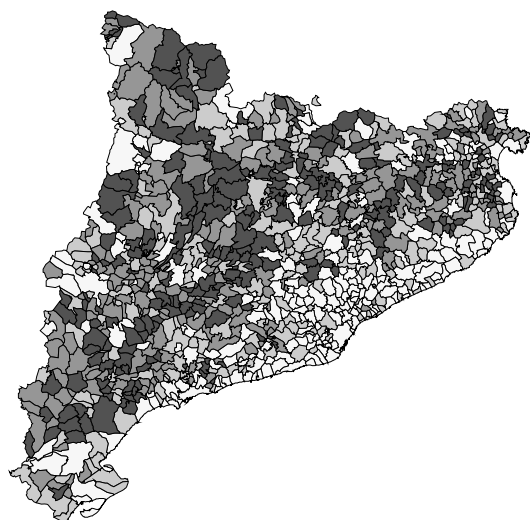
1. Eleccions generals del 28 d'abril

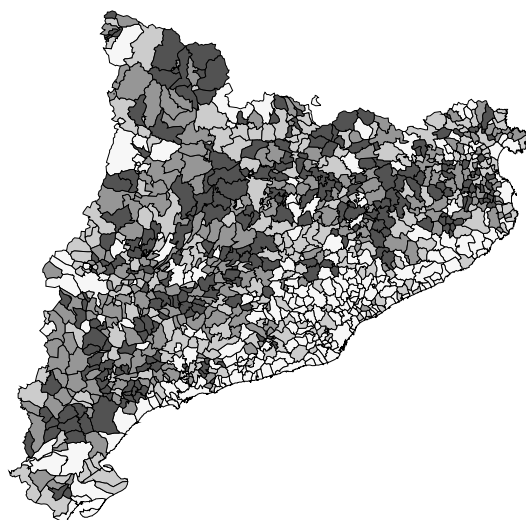
2. Eleccions generals del 10 de novembre

3. Eleccions municipals

4. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del seu percentatge de participació.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que la participació es va moure entre el 57% i el 77%; el segon quartil, entre el 77% i el 80%; el tercer quartil, entre el 80% i el 83%, i el darrer quartil, entre el 83% i el 93%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que la participació es va moure entre 46% i el 71%; el segon quartil, entre el 71% i el 74%; el tercer quartil, entre el 74% i el 78%, i el darrer quartil, entre el 78% i el 90%.

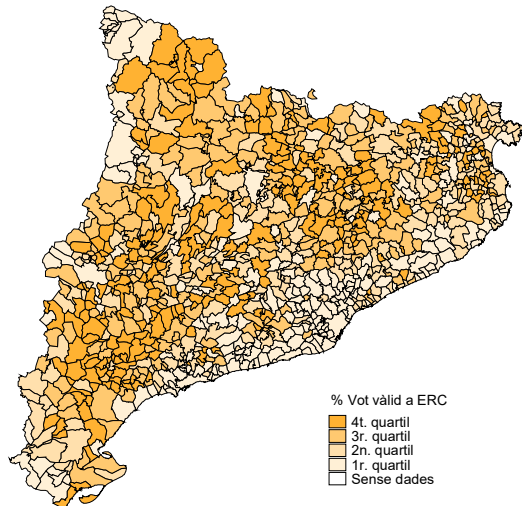
En les eleccions municipals el primer quartil indica que la participació es va moure entre el 50% i el 68%; el segon quartil, entre el 68% i el 75%; el tercer quartil, entre el 75% i el 82%, i el darrer quartil, entre el 82% i el 100%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que la participació es va moure entre el 51% i el 68%; el segon quartil, entre el 68% i el 74%; el tercer quartil, entre el 74% i el 80%, i el darrer quartil, entre el 80% i el 97%.

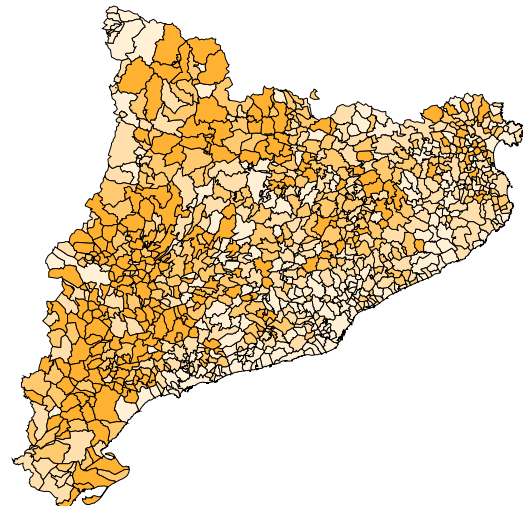
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 5 A 8. EL VOT A ERC

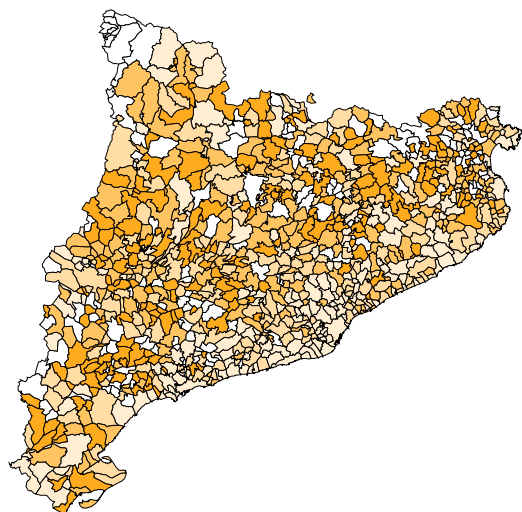
5. Eleccions generals del 28 d'abril

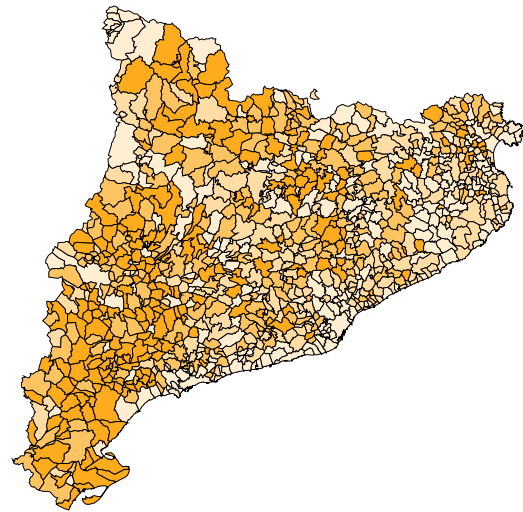
6. Eleccions generals del 10 de novembre

7. Eleccions municipals

8. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot a ERC en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquesta formació.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que el vot vàlid a ERC es va moure entre el 8% i el 30%; el segon quartil, entre el 30% i el 36%; el tercer quartil, entre el 36% i el 42%, i el darrer quartil, entre el 42% i el 65%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid a ERC es va moure entre el 9% i el 26%; el segon quartil, entre el 26% i el 31%; el tercer quartil, entre el 31% i el 36%, i el darrer quartil, entre el 36% i el 59%.

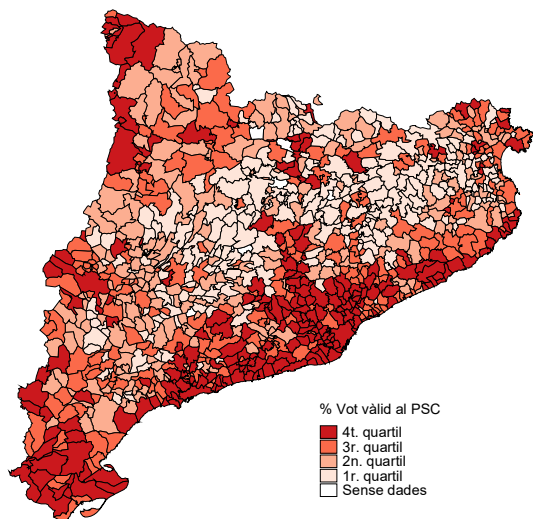
En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid a ERC es va moure entre el 6% i el 23%; el segon quartil, entre el 23% i el 36%; el tercer quartil, entre el 36% i el 52%, i el darrer quartil, entre el 52% i el 97%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que el vot vàlid a ERC es va moure entre el 9% i el 22%; el segon quartil, entre el 22% i el 26%; el tercer quartil, entre el 26% i el 30%, i el darrer quartil, entre el 30% i el 65%.

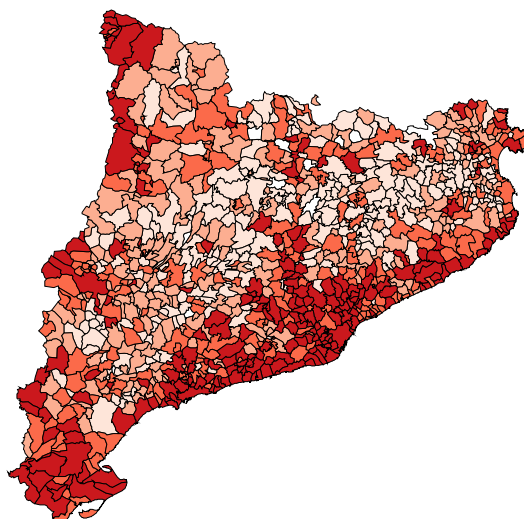
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 9 A 12. EL VOT AL PSC

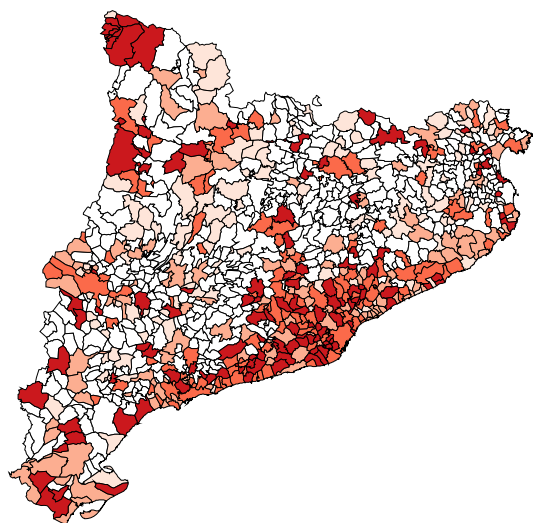
9. Eleccions generals del 28 d'abril

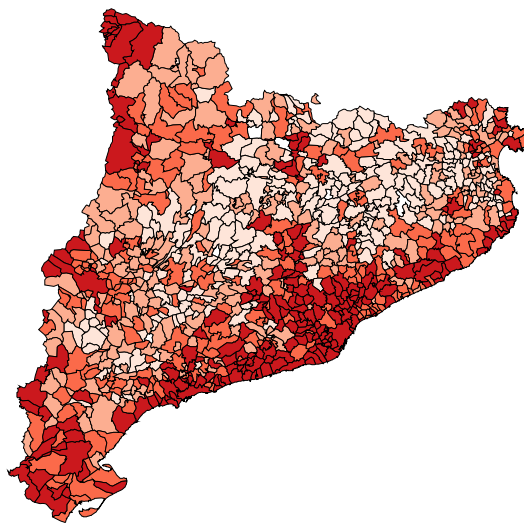
10. Eleccions generals del 10 de novembre

11. Eleccions municipals

12. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot al PSC en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquesta formació.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que el vot vàlid al PSC es va moure entre l'1% i el 9%; el segon quartil, entre el 9% i el 13%; el tercer quartil, entre el 13% i el 18%, i el darrer quartil, entre el 18% i el 38%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid al PSC es va moure entre l'1% i el 7%; el segon quartil, entre el 7% i el 10%; el tercer quartil, entre el 10% i el 16%, i el darrer quartil, entre el 16% i el 36%.

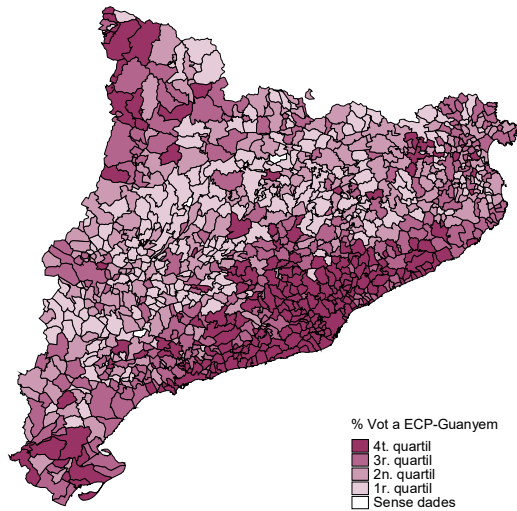
En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid al PSC es va moure entre l'1% i el 8%; el segon quartil, entre el 8% i el 16%; el tercer quartil, entre el 16% i el 30%, i el darrer quartil, entre el 30% i el 92%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que el vot vàlid al PSC es va moure entre l'1% i el 6%; el segon quartil, entre el 6% i el 10%; el tercer quartil, entre el 10% i el 16%, i el darrer quartil, entre el 16% i el 46%.

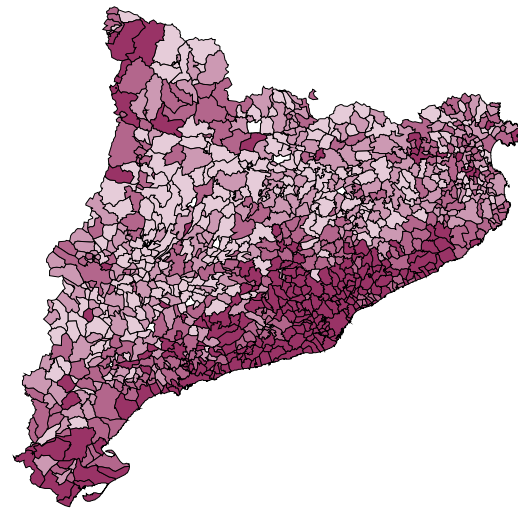
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 13 A 16. EL VOT A ECP-GUANYEM // CEC-PODEMOS

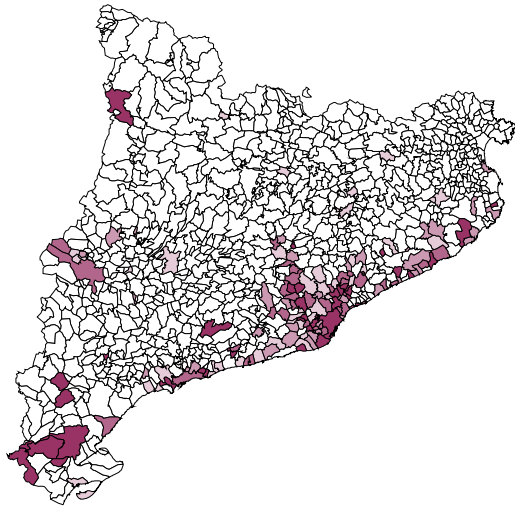
13. Eleccions generals del 28 d'abril

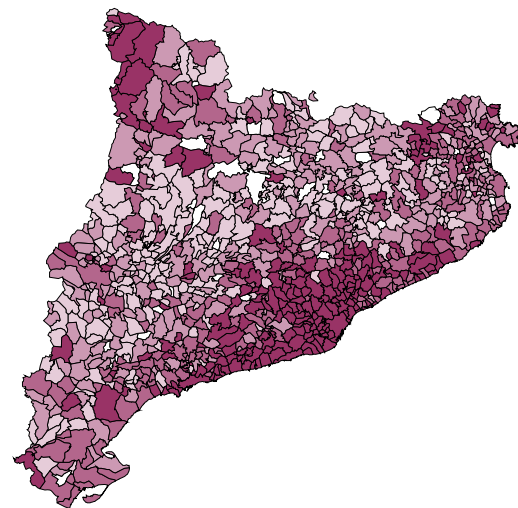
14. Eleccions generals del 10 de novembre

15. Eleccions municipals

16. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot a ECP-Guanyem / BeC-ECG / CeC-Podemos –segons la convocatòria– en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquestes formacions.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que el vot vàlid a ECP-Guanyem es va moure entre l'1% i el 6%; el segon quartil, entre el 6% i el 8%; el tercer quartil, entre el 8% i el 12%, i el darrer quartil, entre el 12% i el 31%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid a ECP-Guanyem es va moure entre l'1% i el 5%; el segon quartil, entre el 5% i el 8%; el tercer quartil, entre el 8% i el 12%, i el darrer quartil, entre el 12% i el 26%.

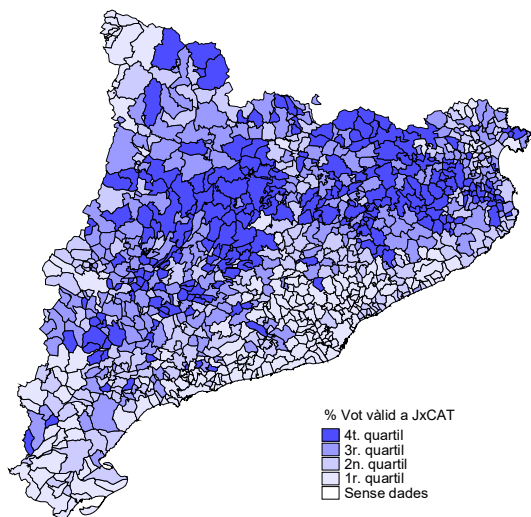
En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid a BeC-ECG es va moure entre el 2% i el 5%; el segon quartil, entre el 5% i el 8%; el tercer quartil, entre el 8% i el 13%, i el darrer quartil, entre el 13% i el 71%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que el vot vàlid a CeC-Podemos es va moure entre el 0% i el 3%; el segon quartil, entre el 3% i el 4%; el tercer quartil, entre el 4% i el 6%, i el darrer quartil, entre el 6% i el 22%.

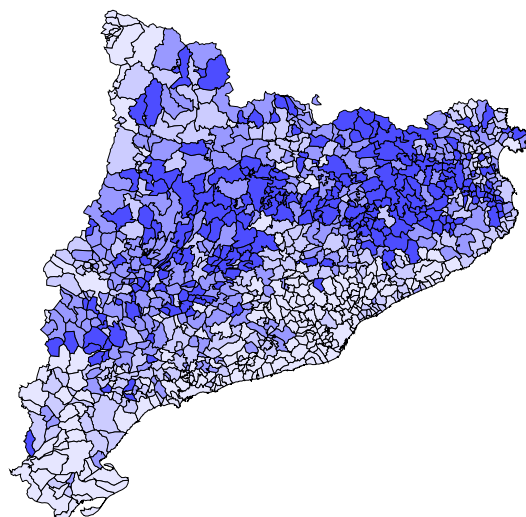
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 17 A 20. EL VOT A JXCAT

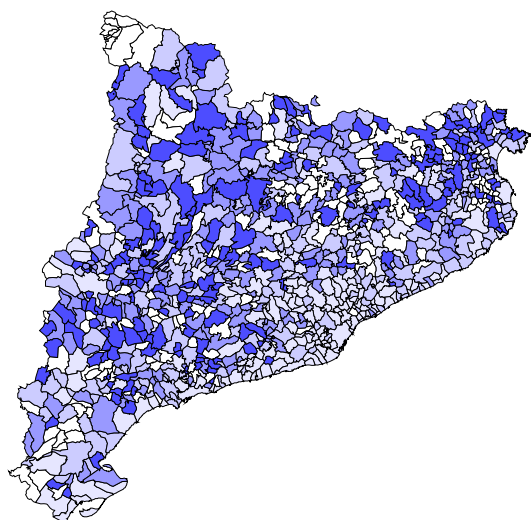
17. Eleccions generals del 28 d'abril

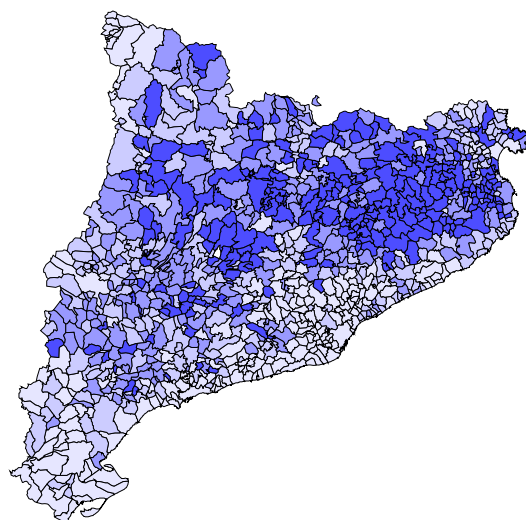
18. Eleccions generals del 10 de novembre

19. Eleccions municipals

20. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot a JxCAT en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquesta formació.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que el vot vàlid a JxCAT es va moure entre l'1% i el 16%; el segon quartil, entre el 16% i el 23%; el tercer quartil, entre el 23% i el 30%, i el darrer quartil, entre el 30% i el 56%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid a JxCAT es va moure entre l'1% i el 17%; el segon quartil, entre el 17% i el 25%; el tercer quartil, entre el 25% i el 32%, i el darrer quartil, entre el 32% i el 64%.

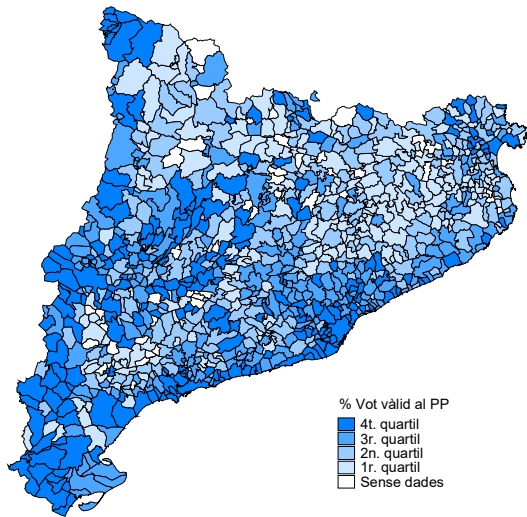
En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid a JxCAT es va moure entre el 2% i el 21%; el segon quartil, entre el 21% i el 38%; el tercer quartil, entre el 38% i el 57%, i el darrer quartil, entre el 57% i el 96%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que el vot vàlid a JxCAT es va moure entre el 5% i el 35%; el segon quartil, entre el 35% i el 46%; el tercer quartil, entre el 46% i el 54%, i el darrer quartil, entre el 54% i el 80%.

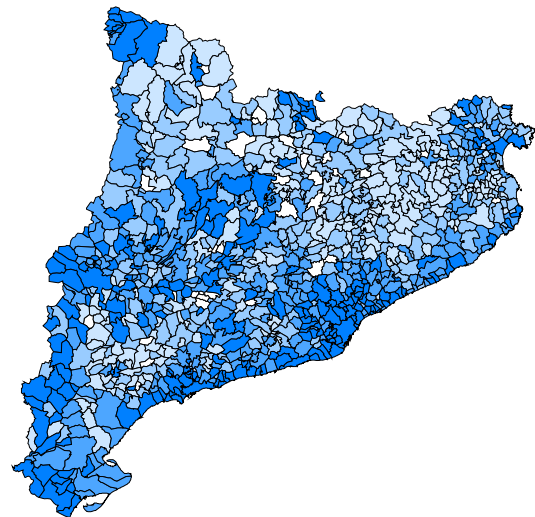
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 21 A 24. EL VOT AL PP

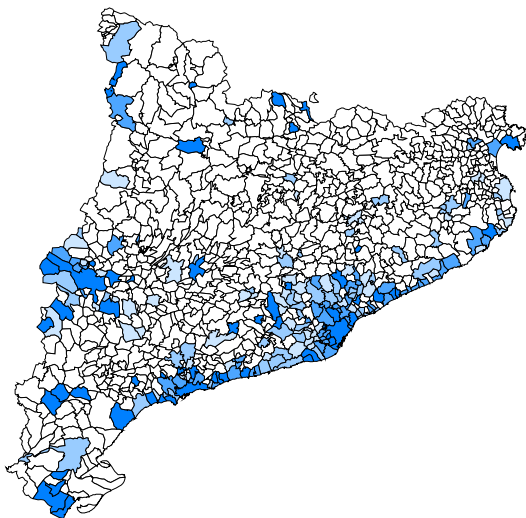
17. Eleccions generals del 28 d'abril

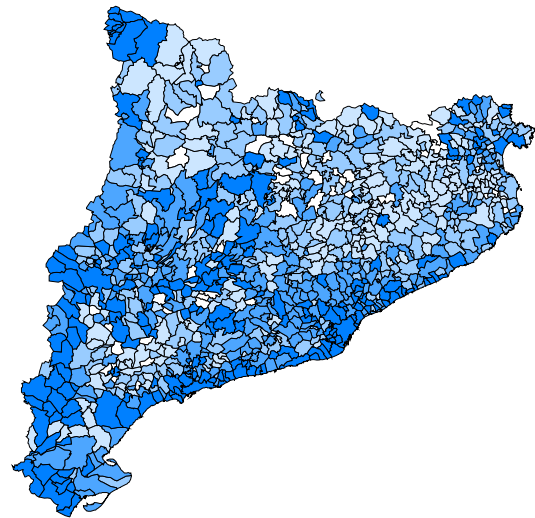
18. Eleccions generals del 10 de novembre

19. Eleccions municipals

20. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot al PP en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquesta formació.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que el vot vàlid al PP es va moure entre el 0% i el 2%; el segon quartil, entre el 2% i el 3%; el tercer quartil, entre el 3% i el 4%, i el darrer quartil, entre el 4% i el 19%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid al PP es va moure entre el 0% i el 3%; el segon quartil, entre el 3% i el 4%; el tercer quartil, entre el 4% i el 6%, i el darrer quartil, entre el 6% i el 27%.

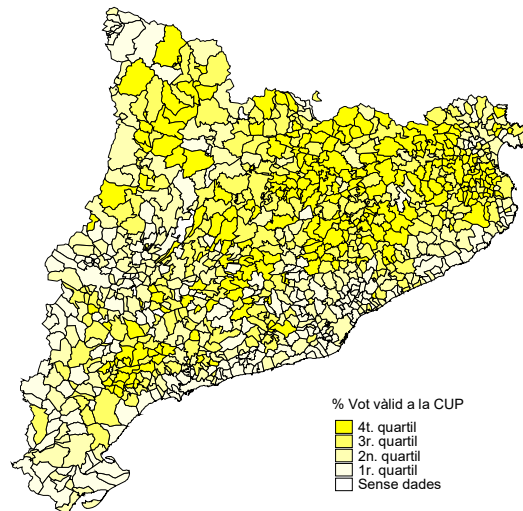
En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid al PP es va moure entre l'1% i el 2%; el segon quartil, entre el 2% i el 3%; el tercer quartil, entre el 3% i el 5%, i el darrer quartil, entre el 5% i el 54%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que el vot vàlid al PP es va moure entre el 0% i el 2%; el segon quartil, entre el 2% i el 3%; el tercer quartil, entre el 3% i el 4%, i el darrer quartil, entre el 4% i el 21%.

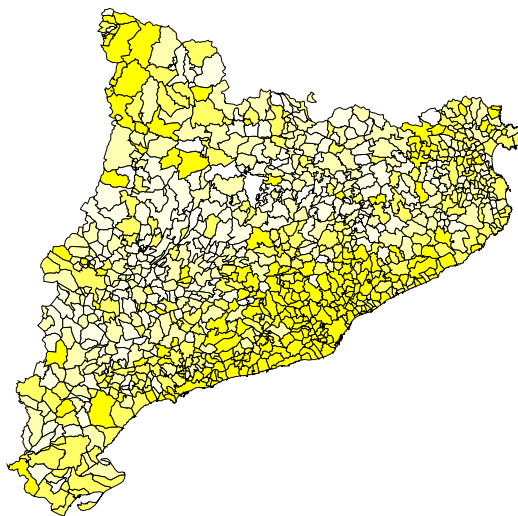
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 25 A 26. EL VOT A LA CUP

25. Eleccions generals del 10 de novembre

26. Eleccions municipals

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot a la CUP en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquesta formació.

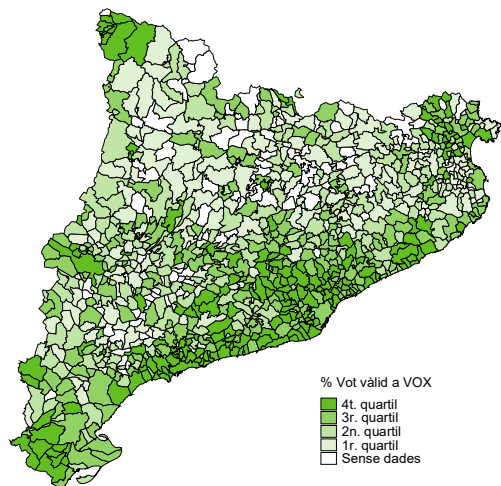
En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid a la CUP-PR es va moure entre l'1% i el 6%; el segon quartil, entre el 6% i el 9%; el tercer quartil, entre el 9% i el 12%, i el darrer quartil, entre el 12% i el 37%.

En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid a Capgirem BCN-AMUNT es va moure entre el 0% i el 3%; el segon quartil, entre el 3% i el 4%; el tercer quartil, entre el 4% i el 6%, i el darrer quartil, entre el 6% i el 22%.

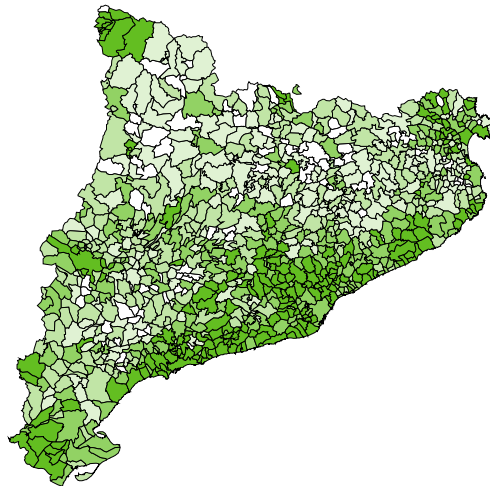
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 27 A 30. EL VOT A VOX

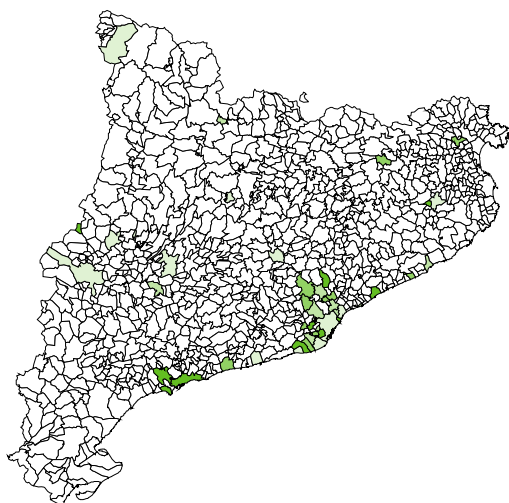
27. Eleccions generals del 28 d'abril

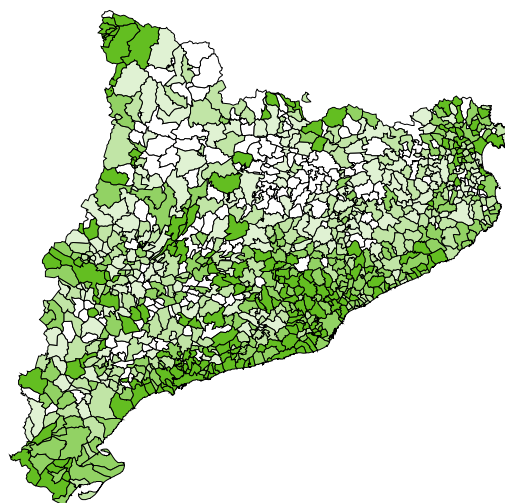
28. Eleccions generals del 10 de novembre

29. Eleccions municipals

30. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot a VOX en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquesta formació.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que el vot vàlid a VOX es va moure entre el 0% i l'1%; el segon quartil, entre l'1% i el 2%; el tercer quartil, entre el 2% i el 3%, i el darrer quartil, entre el 3% i el 15%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid a VOX es va moure entre el 0% i el 2%; el segon quartil, entre el 2% i el 4%; el tercer quartil, entre el 4% i el 6%, i el darrer quartil, entre el 6% i el 20%.

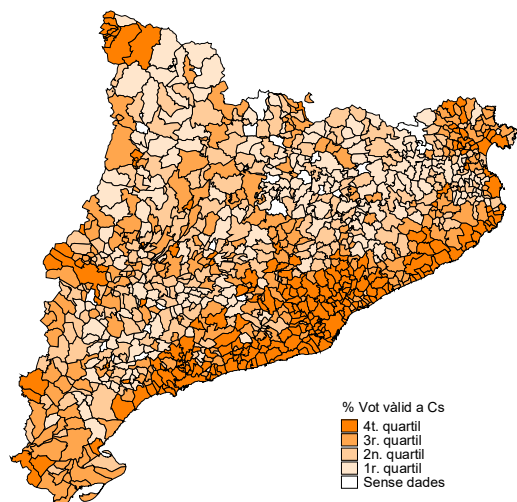
En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid a VOX es va moure entre el 0% i l'1,5%; el segon quartil, entre l'1,5% i el 2%; el tercer quartil, entre el 2% i el 3%, i el darrer quartil, entre el 3% i el 13%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que el vot vàlid a VOX es va moure entre el 0% i el 0,5%; el segon quartil, entre el 0,5% i l'1%; el tercer quartil, entre l'1% i el 2%, i el darrer quartil, entre el 2% i el 11%.

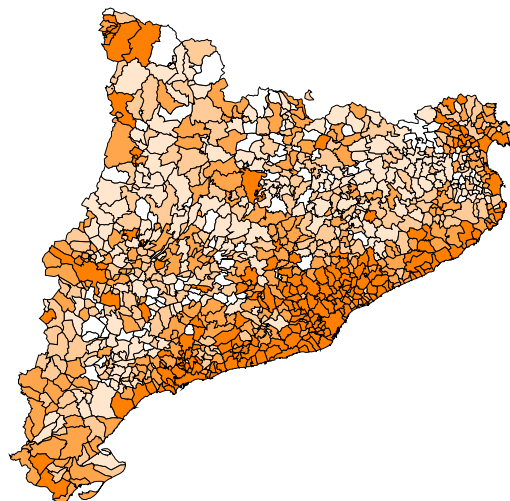
Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

MAPES 31 A 34. EL VOT A CS

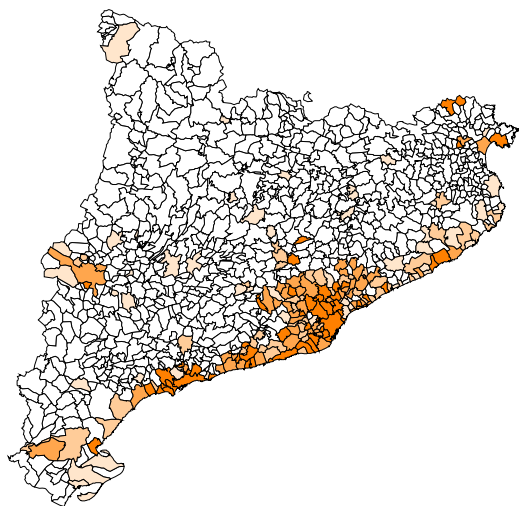
31. Eleccions generals del 28 d'abril

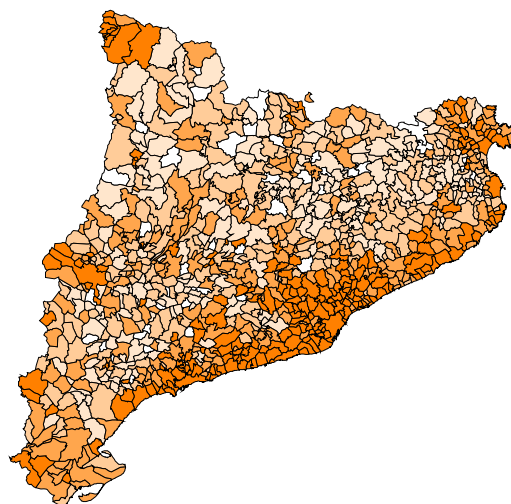
32. Eleccions generals del 10 de novembre

33. Eleccions municipals

34. Eleccions al Parlament Europeu

El quartils divideixen els municipis de Catalunya amb vot a Cs en quatre grups amb el mateix nombre de municipis en funció del percentatge de vot vàlid a aquesta formació.

En les eleccions generals del 28 d'abril el primer quartil indica que el vot vàlid a Cs es va moure entre el 0% i el 3%; el segon quartil, entre el 3% i el 5%; el tercer quartil, entre el 6% i el 10%, i el darrer quartil, entre el 5% i el 19%.

En les eleccions generals del 10 de novembre el primer quartil indica que el vot vàlid a Cs es va moure entre el 0% i el 2%; el segon quartil, entre el 2% i el 4%; el tercer quartil, entre el 4% i el 6%, i el darrer quartil, entre el 6% i el 20%.

En les eleccions municipals el primer quartil indica que el vot vàlid a Cs es va moure entre l'1% i el 5%; el segon quartil, entre el 5% i el 8%; el tercer quartil, entre el 8% i el 10%, i el darrer quartil, entre el 10% i el 20%.

En les eleccions europees el primer quartil indica que el vot vàlid a Cs es va moure entre el 0% i el 2%; el segon quartil, entre el 2% i el 4%; el tercer quartil, entre el 4% i el 7%, i el darrer quartil, entre el 7% i el 39%.

Font: elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri de l'Interior.

Parlament

UN ANY MARCAT PER LES SEQÜELES JUDICIALS DEL PROCÉS I LA INESTABILITAT POLÍTICA A L'ESTAT

■ Joan Ridaó Martín

Professor Titular (a) de Dret Constitucional

Lletrat Major del Parlament

EL CONTEXT POLÍTIC GENERAL

Els cicles electorals cada vegada més curts i el protagonisme del procés independentista i les seves múltiples derivades, especialment la celebració del judici al Tribunal Suprem (TS) entre el 12 de febrer i el 14 d'octubre, van tenir una incidència decisiva en les iniciatives, tramitacions i debats parlamentaris, però també en l'estructura organitzativa del Parlament de Catalunya. En efecte, els quatre mesos de sessions al TS, que van acabar amb una severa sentència, així com les diferents resolucions judicials no només del TS sinó també d'altres altes instàncies com el Tribunal Constitucional (per la via d'incidents d'execució promoguts pel Govern de l'Estat) o d'abast europeu van connotar la política catalana. Igual que les decisions del Parlament Europeu sobre la immunitat de Carles Puigdemont o Toni Comín, que hi van estar molt presents doncs ambdós mantenien la condició de membres de la Cambra. En el pla judicial, per bé que per raons distintes però íntimament connectades, cal fer esment a la controvèrsia suscitada a finals d'any, amb la insòlita decisió de la Junta Electoral Central, avalada per la Sala Quarta del TS, de declarar la inelegibilitat sobrevinguda del diputat i president de la Generalitat, Quim Torra, que havia estat condemnat en primera instància pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya per un delictes de desobediència, per negar-se a retirar una pancarta en suport dels presos. Això havia de generar, com així va ser, una notable incertesa pel que fa a l'estabilitat del sistema institucional de la Generalitat. Mentre tot això succeïa, la polarització extrema va continuar sent la tònica dominant en l'activitat dels òrgans del Parlament.

En un altre ordre de coses, el 2019 va ser un any molt condicionat per la inestabilitat política a l'Estat. Sense suport als pressupostos generals de l'Estat, i amb la pressió del centre-dreta per les converses amb els líders independentistes catalans (manifestació de la plaça de Colón de febrer), el líder del PSOE, Pedro Sánchez (PSOE), que havia desterrat Mariano Rajoy (PP) de La

Moncloa a través d'una moció de censura, es va veure abocat a convocar nous comicis, en una primavera que es completava amb la triada electoral —local, autonòmica i europea— del 26M. Finalment, el líder socialista va assolir la investidura i formar un govern de coalició d'esquerres amb UP, amb l'abstenció d'ERC i el vot en contra de JxCat, la qual cosa va portar a les dues formacions al caire de la ruptura. La possibilitat d'una taula de diàleg per la solució del conflicte polític català va estar molt present durant la negociació, i també en els primers compassos del nou executiu espanyol, que es va estrenar pels volts de Nadal.

COMPOSICIÓ DE LA CAMBRA I DELS SEUS ÒRGANS

Durant l'any 2019 es va produir la renúncia a l'escó d'un total de quinze diputats, que van haver de ser substituïts per tants altres diputats. Amb tot, cal tenir en compte que tres d'ells (Jordi Sánchez, Jordi Turull i Josep Rull), que havien estat suspesos pel TS en aplicació de l'article 348 bis LECrim (ITS de 9 de juliol de 2018), en el marc de la Causa especial núm. 20907/2017, no van acceptar ser substituïts funcionalment (com sí ho van fer Oriol Junqueras i Raül Romeva d'ERC), tal i com preveia un acord del Ple del Parlament (Resolució sobre la suspensió de drets i deures parlamentaris de diversos diputats N.T. 236-00001/12). Així, aquests diputats van decidir no exercir els seus drets parlamentaris fins al moment de fer-se efectiva la seva renúncia, més endavant, provocant la pèrdua de tres de la majoria. També els diputats Carles Puigdemont i Toni Comín van renunciar a delegar el seu vot com havien fet fins a aquell moment.

D'altra banda, 10 dels 15 diputats van renunciar per concórrer a les eleccions generals del 28 d'abril de 2019. Per exemple, la fins llavors cap de l'oposició, Inés Arrimadas (Cs), que fou substituïda en aquesta funció pel portaveu del seu grup parlamentari, Carlos Carrizosa. També les diputades i diputats Eva Baró (ERC), Laura Borràs (JxCat), José María Espejo Saavedra (Cs), vicepresident segon del Parlament, que fou substituït en aquest rol pel diputat i anterior secretari tercer de la Mesa, Joan Garcia (Cs), Gerard Gómez del Moral (ERC), i Joan Josep Nuet (CatECP). També van renunciar finalment al seu escó, per presentar-se a les eleccions generals, els diputats Jordi Sánchez (JxCat), que fou substituït pel conseller d'Interior Miquel Buch (JxCat), Jordi Turull (JxCat), Josep Rull (JxCat), i Oriol Junqueras (ERC).

També es van produir renunciacions degudes a les eleccions municipals del 26 de maig de 2019. En concret, la diputada María Luz Guilarte (Cs) per passar —tot i no ser incompatible— a ser regidora de l'Ajuntament de Barcelona o Andrea Levy (PPC), de l'Ajuntament de Madrid. Al seu torn, al diputat Raül Romeva (ERC), que, tot i haver estat suspès pel TS, havia estat substituït funcionalment per un altre diputat del seu grup, compatibilitzant l'escó de diputat amb el de senador obtingut en les eleccions del 28 d'abril (28-A), se'l va privar del seu escó a conseqüència de la fermesa de la sentència dictada pel TS en la Causa de l'1-O.

Cal fer constar, igualment, la renúncia del diputat i president del subgrup parlamentari del PPC, Xavier Garcia Albiol, que la va formalitzar poc més d'un any més tard de la seva elecció i de deixar el lideratge del seu partit, per centrar-se en les eleccions locals a Badalona, essent substituït en aquestes funcions pel diputat Alejandro Fernández. Igualment, cal fer menció de la renúncia de la diputada Elisenda Alamany (CatECP), que abandonà el seu grup i adquirí la condició de diputada no adscrita, tot i acabar renunciant a l'escó per concórrer a les eleccions municipals a Barcelona liderant la formació Nova-Nou futur, coalitzada amb ERC, també integrada pel diputat Joan Josep Nuet (CatECP), que, en canvi, no va renunciar al seu escó a la Cambra catalana fins a la convocatòria de les eleccions generals del 28-A, en què es va presentar també sota el signe de la mateixa coalició ERC-Nova al Congrés dels Diputats per la circumscripció de Barcelona. Finalment, direm que durant el 2019, coincidint amb el segon any de la XII legislatura, es produí una petita variació en el nombre de diputades (-1), doncs el seu nombre total va passar a 58, no obstant això, el segon més alt des de 1980 (el 42,96% del total de membres de la Cambra).

Taula 9. Altes i baixes dels diputats durant l'any 2019

	Data alta	Motiu alta	Grup parlamentari	Data baixa	Motiu baixa	Substitueix a	Substituit per
C. Abellán	16/04/2019	Substitució	GP CatECP			E. Alamany	
E. Alamany	17/01/2018	Elecció	GP CatECP	25/02/2019	Canvi de grup		
E. Alamany	25/02/2019	Canvi de grup	Diputats no adscrits	02/04/2019	Renúncia		C. Abellán
I. Arrimadas	17/01/2018	Elecció	GP Cs	20/05/2019	Renúncia		J. Feijóo
E. Baró	17/01/2018	Elecció	GP ERC	16/07/2019	Renúncia		A. Carbonell
L. Borràs	17/01/2018	Elecció	GP JxCat	20/05/2019	Renúncia		G. Freixa
M. Buch	28/05/2019	Substitució	GP JxCat			J. Sánchez	
A. Carbonell	25/07/2019	Substitució	GP ERC			E. Baró	
M. Escofet	28/05/2019	Substitució	GP Cs			J. M. Espejo -Saavedra	
J. M. Espejo -Saavedra	17/01/2018	Elecció	GP Cs	20/05/2019	Renúncia		M. Escofet
J. Feijóo	28/05/2019	Substitució	GP Cs			I. Arrimadas	
E. Fort	25/05/2019	Substitució	GP JxCat			J. Turull	
E. Freixa	28/05/2019	Substitució	GP JxCat			L. Borràs	
X. García Albiol	17/01/2018	Elecció	G Mixt SP PPC	31/01/2019	Renúncia		E. García
E. García	06/02/2019	Substitució	G Mixt SP PPC			X. García Albiol	
G. Gómez del Moral	17/01/2018	Elecció	GP ERC	20/05/2019	Renúncia		J. Rodríguez
M. Luz Guilarte	17/01/2018	Elecció	GP Cs	01/07/2019	Renúncia		M. Losada

	Data alta	Motiu alta	Grup parlamentari	Data baixa	Motiu baixa	Substitueix a	Substituit per
O. Junqueras	17/01/2018	Elecció	GP ERC	20/05/2019	Renúncia		N. Picas
A. Levy	17/01/2018	Elecció	G Mixt SP PPC	09/05/2019	Renúncia		D. Serrano
N. Llauradó	17/01/2018	Elecció	GP ERC	03/07/2019	Renúncia		A. Montserrat
M. Losada	18/07/2019	Substitució	GP Cs			María Luz Guitarte	
A. Montserrat	18/07/2019	Substitució	GP ERC			N. Llauradó	
Joan Josep Nuet	17/01/2018	Elecció	GP CatECP	20/03/2019	Renúncia		M. Parés
M. Parés	02/04/2019	Substitució	GP CatECP			Joan Josep Nuet	
N. Picas	28/05/2019	Substitució	GP ERC			O. Junqueras	
J. Puig	28/05/2019	Substitució	GP JxCat			J. Rull	
E. Reyes	26/11/2019	Substitució	GP ERC			R. Romeva	
J. Rodríguez	28/05/2019	Substitució	GP ERC			G. Gómez de Moral	
R. Romeva	17/01/2018	Elecció	GP ERC	29/10/2019	Decisió judicial		E. Reyes
J. Rull	17/01/2018	Elecció	GP JxCat	17/05/2019	Renúncia		J. Puig
J. Sánchez	17/01/2018	Elecció	GP JxCat	17/05/2019	Renúncia		M. Buch
D. Serrano	15/05/2019	Substitució	G Mixt SP PPC			A. Levy	
J. Turull	17/01/2018	Elecció	GP JxCat	17/05/2019	Renúncia		E. Fort

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 10. Comparativa per legislatures dels parlamentaris en funció del seu gènere

Legislatura	Dones	%	Homes	%	Increment dones	%
I. 1980-1984	7	5,19	128	94,81	-	-
II. 1984-1988	11	8,15	124	91,85	4	2,96
III. 1988-1992	14	10,37	121	89,63	3	2,22
IV. 1992-1995	17	12,59	118	87,41	3	2,22
V. 1995-1999	20	14,81	115	85,19	3	2,22
VI. 1999-2003	32	23,70	103	76,30	12	8,89
VII. 2003-2006	43	31,85	92	68,15	11	8,15
VIII. 2006-2010	48	35,56	87	64,44	5	3,71
IX. 2010-2012	56	41,48	79	58,52	8	5,93
X. 2012-2015	54	40,00	81	60,00	-2	-1,48
XI. 2015-2017	52	38,52	83	61,48	-2	-1,48
XII. 2018	58	42,96	77	57,04	6	4,44

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2019

<https://www.parlament.cat/document/intrade/302894> ¹

ORGANITZACIÓ I ACTIVITAT DELS ÒRGANS

Els òrgans de govern interior i administració del Parlament (Mesa) i els de participació política (Junta de Portaveus) van reunir-se amb regularitat i normalitat durant els dos períodes de sessions de 2019 (del 15 de gener al 31 de juliol i del 16 d'agost al 31 de desembre): 53 i 35 reunions, respectivament. No obstant, una de les constants van ser les recurrents i insòlites tensions entre els seus membres, especialment els de la majoria, en qüestions relatives a la gestió econòmica i pressupostària.

Es van celebrar un total de 24 sessions plenàries (per 22 l'any 2018). Les comissions van experimentar tanmateix un increment més notable (263 per 143 el 2018), un 83 % més, doncs. Així com les subcomissions, intergrups i grups de treball (22, per 7 el 2018). Com s'ha dit a manera introductòria, la persistència del debat entorn del *procés*, i les seves múltiples terminacions nervioses, especialment la celebració del judici i el compàs d'espera de la sentència entre els mesos de fe-

¹ La dada que s'ofereix és des de l'inici de legislatura del 2018 fins a finals de 2019, doncs és comparativa per legislatures i no per anys. Només es tenen en compte les dades a l'inici de legislatura.

brer i octubre, va tenir una influència determinant en les iniciatives i els debats parlamentaris. Els acords de la Mesa, qualificant i admetent a tràmit algunes d'aquestes (sobre la «judicialització» del *procés*, l'estatut personal dels diputats processats, etc.), van suscitar una notable conflictivitat en termes de sol·licituds de reconsideració i recursos d'empara davant el TC. A més, la polarització política, observada, com s'ha dit en un altre moment, des de l'inici del *procés* es va mantenir i va impedir, un exercici més, la renovació dels òrgans estatutaris i institucionals, tret del Consell Nacional de la Cultura i les Arts (CONCA) mitjançant una petita reforma legislativa.

Com es pot comprovar en la taula-resum de l'activitat de les comissions, les més actives van ser les legislatives, en especial les comissions de Treball, Afers Socials i Famílies, Salut, Territori, Justícia i Afers Institucionals (amb un total de 488, 278, 275, 252 i 219 expedients closos, respectivament). Entre la resta de comissions (creades per Reglament o per Llei, de seguiment, investigació o estudi), cal destacar la Comissió de Peticions (267 expedients), seguida de la Comissió de Control de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (251 expedients).

No es va crear cap comissió d'investigació al 2019. Amb tot, van continuar els seus treballs les comissions d'investigació creades el 2018 sobre els Atemptats del 17 i el 18 d'Agost del 2017, sobre l'Aplicació de l'Article 155 de la Constitució Espanyola a Catalunya i sobre el Projecte Castor, i en les que es van substanciar diferents compareixences, algunes de prou notòries, tot i la persistent negativa de les autoritats de l'Estat a assistir-hi, com en anteriors ocasions, fet que la Mesa va traslladar a la Fiscalia per si podien ser constitutives de delictes, tot i que aquesta va acordar el seu arxiu en base a la doctrina del Consell d'Estat refractària a aquesta possibilitat. En acabar l'any, aquestes comissions encara no havien culminat la seva tasca, amb l'adopció de conclusions, tret de la Comissió d'Investigació sobre el Projecte Castor que va aprovar el corresponent dictamen.

Durant l'any 2019 es van aprovar un total de 10 lleis (per 21 de l'any 2017 i 3 l'any 2018). D'aquestes, només 3 eren d'iniciativa governamental tanmateix (les lleis de creació de l'Agència de Salut Pública; la de modificació de la Llei de canvi climàtic, d'espais agraris, de ports i transports en aigües marítimes i continentals; i la de modificació del Llibre quart del Codi Civil per garantir la no discriminació dels discapacitats en atorgar testament). Entre les d'iniciativa parlamentària (sobre un total de 28 iniciatives de diferent signe), destaca la Llei de modificació de la Llei de prestacions socials de caràcter econòmic dirigides als joves ex-tutelats (CatECP), la Llei de supressió del Consell comarcal del Barcelonès (tots els grups, a instàncies de la mateixa institució) i la Llei de modificació del CONCA (Soc-UA), a què ja s'ha fet referència.

Amb tot, un any més cal que recordem que la funció legislativa és una tasca cada dia més compartida entre el Legislatiu i l'Executiu, mitjançant la legislació d'urgència (decrets-llei), sota el pressupòsit habilitant d'urgència i extraordinària necessitat. Precisament, durant l'any 2019 es van validar fins a 15 decrets llei, vinculats tots ells a la situació de pròrroga pressupostària, i relacionats amb la manca de crèdits pressupostaris per fer front a determinats acords en matèria de funció pública (dotació d'efectius de mossos i bombers i complement de productivitat variable del personal estatutari de l'ICS) i tributaris (modificació de la Llei 6/2017, de l'Impost sobre actius no productius de les persones jurídiques i de mesures urgents en matèria tributària i de lluita contra el frau fiscal). El Govern també va fer ús de l'eina del decret llei en altres casos com la crisi dels vehicles sense conductor (VTC), i en altres casos en què es va invocar la urgència i necessitat de forma més dubtosa: Decret llei 2/2019, del 22 de gener, de modificació de la Llei 22/2010, del 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya, per incorporar mesures contra els trastorns de la conducta alimentària; el Decret llei 10/2019, del 28 de maig, del procediment d'integració de centres educatius a la xarxa de titularitat de la Generalitat; i el Decret llei 11/2019, del 4 de juny, de modificació de la disposició transitòria setena de la Llei 3/2008, del 23 d'abril, de l'exercici de les professions de l'esport. És remarcable, per insòlit, que el Parlament no va validar, i per tant es van derogar, dos decrets llei per no reunir la majoria necessària: el Decret llei 5/2019, de 5 de març, de mesures urgents per millorar l'accés a l'habitatge, i el Decret llei 9/2019, de 21 de maig, de mesures urgents en matèria de contenció de rendes en els contractes d'arrendament d'habitatge i de modificació del llibre cinquè del Codi civil de Catalunya en l'àmbit de la penyora.

Tancarem aquest apartat referent a l'activitat legislativa amb una referència a les Iniciatives Legislatives Populares (ILPs) presentades el 2019 (4), sobre qüestions tan diverses com la creació del Cos Específic de Tècnics Ambientòlegs i Ambientòlogues del Cos de Titulats Superiors, grup A, de l'Administració de la Generalitat de Catalunya; de modificació de la Llei 12/2009, d'educació, amb relació a l'ús dels aparells electrònics de comunicació a les escoles i els instituts; de l'esport i l'activitat física de Catalunya; i de declaració del Parc Natural del Montseny, de paratges naturals d'interès nacional i de reserves naturals integrals. Durant l'any 2019, a més, van prosseguir la seva tramitació 6 ILPs més, que van iniciar el seu periple el 2018 o abans, doncs aquest tipus d'iniciatives legislatives no decauen amb el finiment dels mandats. Una d'elles, la Proposició de llei de l'etiquetatge i traçabilitat dels béns de consum va decaure durant l'any 2019 per manca de les signatures necessàries per continuar la seva tramitació.

Taula 11. L'activitat parlamentària de tots els òrgans durant l'any 2019

Sessions celebrades	TOTAL
Ple	24
Diputació Permanent	0
Mesa del Parlament	53
Mesa ampliada	6
Junta de Portaveus	35
Comissions parlamentàries	263
Subcomissions, Intergrups i grups de treball	22
TOTAL	403

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 12. Lleis aprovades durant l'any 2019

Iniciativa d'origen	Títol definitiu	Òrgan tramitador	Data aprovació	DOGC
Proposició de Llei d'ordenació del mapa comarcal de Catalunya i de supressió del Consell Comarcal del Barcelonès 202-00034/12	Llei 1/2019, del 15 de febrer, de supressió del Consell Comarcal del Barcelonès	Comissió d'Afers Institucionals / Ple	06.02.19	DOGC 7813 de 19.02.19
Proposició de Llei de modificació de la Llei 6/2008, del 13 de maig, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts 202-00047/12	Llei 2/2019, del 20 de maig, de modificació de la Llei 6/2008, del 13 de maig, del Consell Nacional de la Cultura i de les Arts	Lectura única en el Ple	09.05.19	DOGC 7880 de 22.05.19
Proposició de Llei d'espais agraris 202-00026/12	Llei 3/2019, del 17 de juny, dels espais agraris	Comissió d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació / Ple	29.05.19	DOGC 7900 de 19.06.19
Proposició de Llei de modificació de la Llei 13/2006, de prestacions socials de caràcter econòmic 202-00054/12	Llei 4/2019, del 24 de juliol, de modificació de la Llei 13/2006, de prestacions socials de caràcter econòmic	Lectura única en el Ple	14.06.19	DOGC 7926 de 26.07.19
Projecte de Llei de creació de l'Agència de Salut Pública de Catalunya 200-00004/12	Llei 5/2019, del 31 de juliol, de l'Agència de Salut Pública de Catalunya i de modificació de la Llei 18/2009, del 22 d'octubre, de salut pública	Comissió de Salut / Ple	10.07.19	DOGC 8024 de 16.12.19

Iniciativa d'origen	Títol definitiu	Òrgan tramitador	Data aprovació	DOGC
Projecte de llei de modificació del llibre quart del Codi civil de Catalunya per tal de garantir la igualtat de drets i la no discriminació de les persones amb discapacitat sensorial 200-00001/12	Llei 6/2019, de 23 d'octubre, de modificació del llibre quart del Codi civil de Catalunya, relatiu a les successions, per a garantir la igualtat de drets i la no-discriminació de les persones amb discapacitat sensorial	Comissió de Justícia / Ple	09.10.19	DOGC 7990 de 28.10.19
Proposició de llei de modificació parcial de la Llei 2/2000, del 4 de maig, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya 202-00030/12	Llei 7/2019, del 14 de novembre, de modificació de la Llei 2/2000, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, i de la Llei 11/2007, de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuais.	Comissió d'Afers Institucionals / Ple	23.10.19	DOGC 8004 de 18.11.19
Proposició de llei de modificació de la Llei 7/2011, del 27 de juliol, de mesures fiscals i financeres, i de la Llei 20/2000, del 29 de desembre, de creació de l'Institut Català de les Indústries Culturals 202-00064/12	Llei 8/2019, del 28 de novembre, de modificació de la Llei 7/2011, de mesures fiscals i financeres, i de la Llei 20/2000, de creació de l'Institut Català de les Indústries Culturals	Lectura única en el Ple	13.11.19	DOGC 8014 de 02.12.19
Projecte de llei de modificació de la Llei 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic, pel que fa a l'impost sobre les emissions de diòxid de carboni dels vehicles de tracció mecànica 200-00009/12	Llei 9/2019, del 23 de desembre, de modificació de la Llei 16/2017, del canvi climàtic, pel que fa a l'impost sobre les emissions de diòxid de carboni dels vehicles de tracció mecànica	Comissió d'Economia i Hisenda / Ple	19.12.19	DOGC 8032 de 30.12.19
Proposició de llei de ports i de transport en aigües marítimes i continentals 202-00055/12	Llei 10/2019, del 23 de desembre, de ports i de transport en aigües marítimes i continentals	Comissió de Territori / Ple	27.11.19	DOGC 8032 de 30.12.19

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 13. Projectes de llei presentats durant el 2019

Títol	Data presentació
Projecte de llei de restabliment del complement de productivitat variable del personal estatutari de l'Institut Català de la Salut (200-00008/12) *	03.04.19
Projecte de llei de modificació de la Llei 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic, pel que fa a l'impost sobre les emissions de diòxid de carboni dels vehicles de tracció mecànica (200-00009/12)	30.10.19

* Provenent del Decret llei 6/2019, del 19 de març, sobre el restabliment del complement de productivitat variable del personal estatutari de l'Institut Català de la Salut ([203-00014/12](#))

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 14. Decrets llei aprovats no vinculats a la situació de pròrroga pressupostària

Títol	DOGC	Validació	Data validació
Decret llei 2/2019, del 22 de gener, de modificació de la Llei 22/2010, del 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya, per tal d'incorporar mesures contra els trastorns de la conducta alimentària	DOGC 7795 de 24.01.19	Resolució 296/XII 203-00010/12	06.03.19
Decret llei 10/2019, del 28 de maig, del procediment d'integració de centres educatius a la xarxa de titularitat de la Generalitat	DOGC 7886 de 30.05.19	Resolució 458/XII 203-00018/12	26.06.19
Decret llei 11/2019, del 4 de juny, de modificació de la disposició transitòria setena de la Llei 3/2008, del 23 d'abril, de l'exercici de les professions de l'esport	DOGC 7891 de 06.06.19	Resolució 500/XII 203-00019/12	10.07.19

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 15. Decrets llei derogats

Títol	DOGC	Derogació	Data derogació
Decret llei 5/2019, de 5 de març, de mesures urgents per millorar l'accés a l'habitatge	DOGC 7825 de 07.03.19	203-00013/12	Derogat 18.04.19
Decret llei 9/2019, de 21 de maig, de mesures urgents en matèria de contenció de rendes en els contractes d'arrendament d'habitatge i de modificació del llibre cinquè del Codi civil de Catalunya en l'àmbit de la penyora	DOGC 7881 de 23.05.19	203-00017/12	Derogat 26.06.19

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 16. Decrets llei vinculats a la situació de pròrroga pressupostària

Títol	DOGC	Validació	Data validació
Decret llei 1/2019, del 8 de gener, de necessitats financeres del sector públic, en matèria de funció pública i tributària en pròrroga pressupostària	DOGC 7785 de 10.01.19	Resolució 272/XII 203-00009/12	06.02.19
Decret llei 3/2019, del 22 de gener, sobre l'increment retributiu per a l'any 2019 i la recuperació parcial de l'import de la paga extraordinària de l'any 2013 per al personal del sector públic de la Generalitat de Catalunya	DOGC 7795, de 24.01.19	Resolució 297/XII 203-00011/12	28.02.19
Decret llei 6/2019, del 19 de març, sobre el restabliment del complement de productivitat variable del personal estatutari de l'Institut Català de la Salut	DOGC 7836 de 21.03.19	Resolució 379/XII 203-00014/12	03.04.19
Decret llei 7/2019, del 2 d'abril, de concessió d'un suplement de crèdit als pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017	DOGC 7847 de 04.04.19	Resolució 382/XII 203-00015/12	10.04.19
Decret llei 8/2019, del 14 de maig, de modificació de la Llei 6/2017, del 9 de maig, de l'impost sobre els actius no productius de les persones jurídiques	DOGC 7876 de 16.05.19	Resolució 412/XII 203-00016/12	29.05.19
Decret llei 12/2019, del 9 de juliol, de mesures urgents en matèria tributària i de lluita contra el frau fiscal	DOGC 7915 de 11.07.19	Resolució 533/XII 203-00020/12	25.07.19
Decret llei 13/2019, del 10 de setembre, d'aprovació de les regles necessàries per a l'autoliquidació de l'impost sobre begudes ensucrades envasades	DOGC 7959 de 13.09.19	Resolució 583/XII 203-00021/12	09.10.19
Decret llei 14/2019, del 17 de setembre, pel qual s'autoritza la creació de 750 places del Cos de Mossos d'Esquadra i de 250 places del Cos de Bombers de la Generalitat de Catalunya	DOGC 7963 de 19.09.19	Resolució 591/XII 203-00022/12	24.10.19
Decret llei 15/2019, del 26 de novembre, pel qual es modifica l'article 13 del Decret llei 4/2010, del 3 d'agost, de mesures de racionalització i simplificació de l'estructura del sector públic de la Generalitat de Catalunya	DOGC 8012 de 28.11.19	Resolució 692/XII 203-00023/12	18.12.19
Decret llei 16/2019, del 26 de novembre, de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables	DOGC 8012 de 28.11.19	Resolució 687/XII 203-00024/12	11.12.19

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 17. Les iniciatives legislatives dels grups parlamentaris (proposicions de llei)

Proponent / Tipus finiment	En tràmit	Decaïment per tramitació integrada	Rebuig	Aprovació	TOTAL
GP CatECP, GP PSC-Units, SP PPC, GP Cs, SP CUP-CC	1		0	0	1
GP CatECP, GP PSC-Units, GP Cs, SP CUP-CC	1		0	0	1
GP CatECP, GP JxCat, GP ERC, GP PSC-Units	0		0	1	1
*GP JxCat, GP ERC, GP PSC-Units	2		0	0	2
GP JxCat, GP ERC	0		0	1	1
GP CatECP, GP PSC-Units	1		0	0	1
GP Cs	6		1	0	7
SP PPC	6		1	0	7
GP PSC-Units	0		0	1	1
GP CatECP	5		0	1	6
TOTAL	22		2	4	28

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Taula 18. Les ILPs en tràmit l'any 2019

Títol	Legislatura d'origen
Proposició de llei de mesures urgents per a l'habitatge (202-00018/08)	VIII
Proposició de llei electoral de Catalunya (202-00059/08)	VIII
Proposició de llei de modificació del text refós de la Llei de finances públiques de Catalunya, aprovat pel Decret legislatiu 3/2002, del 24 de desembre (202-00022/10)	X
Proposició de llei de modificació de l'article 6 del text refós de la Llei de protecció dels animals, aprovat pel Decret legislatiu 2/2008 (202-00057/11)	XI
Proposició de llei de l'etiquetatge i traçabilitat dels béns de consum (202-00008/12)	XII
Proposició de llei de l'esport de Catalunya (202-00009/12)	XII

Títol	Legislatura d'origen
Proposició de llei de modificació de la Llei 1/2003, d'universitats de Catalunya (202-00035/12)	XII
Proposició de llei de creació del Cos Específic de Tècnics Ambientòlegs i Ambientòlogues del Cos de Titulats Superiors, grup A, de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (202-00056/12)	XII
Proposició de llei de modificació de la Llei 12/2009, d'educació, amb relació a l'ús dels aparells electrònics de comunicació a les escoles i els instituts (202-00057/12)	XII
Proposició de llei de declaració del Parc Natural del Montseny, de paratges naturals d'interès nacional i de reserves naturals integrals (202-00065/12)	XII
*Proposició de llei de l'esport i l'activitat física de Catalunya (202-00068/12)	XII

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

*Tramitació integrada de [202-00009/12](#) i [202-00059/12](#), segons acord publicat al [BOPC 474](#)

Taula 19. ILPs iniciades l'any 2019

Títol	Presentació de la iniciativa	Obertura de la tramitació
Proposició de llei de creació del Cos Específic de Tècnics Ambientòlegs i Ambientòlogues del Cos de Titulats Superiors, grup A, de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (202-00056/12)	10 maig 2019	23 maig 2019
Proposició de llei de modificació de la Llei 12/2009, d'educació, amb relació a l'ús dels aparells electrònics de comunicació a les escoles i els instituts (202-00057/12)	20 maig 2019	09 juliol 2019
Proposició de llei de declaració del Parc Natural del Montseny, de paratges naturals d'interès nacional i de reserves naturals integrals (202-00065/12)	14 novembre 2019	26 novembre 2019
*Proposició de llei de l'esport i l'activitat física de Catalunya (202-00068/12)	19 novembre 2019	19 novembre 2019

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

*Tramitació integrada de [202-00009/12](#) i [202-00059/12](#), segons acord publicat al [BOPC 474](#)

Taula 20. Comparativa de l'activitat de les comissions

Comissions legislatives												
	Projecte de llei	Proposició de llei	Proposta de resolució	Pregunta oral al Govern a respondre en comissió	Compareixença en procediments legislatius	Sessió informativa	Compareixença	Sessió informativa autoritats institucionals	Control dels principis de subsidiarietat	Proposta de compareixença procediments legislatius	Sol·licitud de sessió informativa	Sol·licitud de compareixença
Comissió d'Afers Institucionals	0	5	28	45	26	4	14	2	0	38	17	40
Comissió d'Economia i Hisenda	1	1	21	0	31	2	4	1	0	59	9	10
Comissió d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència	0	0	25	0	7	1	6	2	34	90	5	22
Comissió d'Interior	0	0	43	16	0	10	3	0	0	0	20	20
Comissió d'Ensenyament	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Comissió d'Educació	0	2	62	93	0	3	7	0	0	0	2	9
Comissió de Territori	0	1	62	0	60	4	4	0	0	121	11	12
Comissió de Medi Ambient i Sostenibilitat	0	0	18	0	33	3	8	0	0	62	1	31
Comissió de Salut	1	0	80	0	37	3	19	0	0	69	11	58
Comissió de Cultura	0	0	23	9	0	1	9	0	0	0	6	16
Comissió de Justícia	1	0	37	67	12	6	4	2	0	105	10	8
Comissió d'Empresa i Coneixement	0	0	18	45	22	2	14	0	0	43	3	18
Comissió de Treball, Afers Socials i Famílies	0	0	65	117	46	1	17	0	0	212	8	22
Comissió de Polítiques Digitals i Administració Pública	0	0	17	15	0	4	3	1	0	0	13	8
Comissió d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació	0	1	15	1	33	1	8	0	0	51	1	13

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

Altres comissions

	Proposta de resolució	Informe fiscalització/memòria d'activitats Sindicatura de C	Pregunta oral al president del Consell de Govern de la CCMA	Pregunta oral als altres càrrecs directius de la CCMA	Sessió informativa	Compareixença	Sessió informativa o compareixença autoritats institucionals	Informe del Síndic de Greuges	Compareixença de testimonis en comissions d'investigació	Procediments en exercici del dret de petició	Procediments en exercici del dret de petició (ePetitions)	Pla de treball
Comissió de Peticions	0	0	0	0	0	0	0	0	0	205	62	0
Comissió de Matèries Secretes i Reservades	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
Comissió del Síndic de Greuges	0	0	0	0	0	0	2	12	0	0	0	0
Comissió de la Sindicatura de Comptes	0	15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Comissió de Control de l'Actuació de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals	2	0	105	144	0	0	0	0	0	0	0	0
Comissió d'Igualtat de les Persones	11	0	0	0	2	15	0	0	0	0	0	0
Comissió de Polítiques de Joventut	11	0	0	0	0	16	0	0	0	0	0	0
Comissió de la Infància	9	0	0	0	0	7	0	1	0	0	0	0
Comissió d'Estudi del Treball Autònom	0	0	0	0	0	25	0	0	0	0	0	0
Comissió d'Estudi sobre els Drets Civils i Polítics	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	1
Comissió d'Estudi de les Polítiques per al Millorament de la Qualitat de Vida de la Gent Gran	0	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	1
Comissió d'Investigació sobre els Atemptats del 17 i el 18 d'Agost de 2017	0	0	0	0	0	7	0	0	25	0	0	1
Comissió d'Investigació sobre el Projecte Castor	0	0	0	0	0	21	0	0	12	0	0	0
Comissió d'Investigació sobre l'Aplicació de l'Article 155 de la Constitució Espanyola a Catalunya	0	0	0	0	0	56	0	0	28	0	0	1

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020.

ACTIVITAT D'IMPULS I CONTROL

Ja s'ha dit en un altre moment què el Parlament presenta un notable balanç en aquest apartat. En efecte, durant l'any 2019 es van aprovar un total de 205 resolucions (223 el 2018), ben heterogènies (quasi una al dia, si descomptem els períodes inhàbils), la majoria en comissió. I 105 mocions subsegüents a interpel·lacions (de les 155 substanciades) (per 40 del 2018). També es van tenir 6 compareixences del president de la Generalitat en Ple (5 el 2018), mecanisme que no deixa de ser excepcional (per informar, per exemple, de l'elaboració dels pressupostos de la Generalitat per al 2019, sobre el seu primer any de mandat, o «sobre els darrers esdeveniments polítics i judicials»), a banda que es van formular 188 preguntes orals al Govern (79 el 2018), i 114 preguntes orals més al president de la Generalitat en la sessió de control habitual en les sessions plenàries (48 el 2018), amb relació a qüestions de les més estricta actualitat del dia a dia del Govern. El president de la Generalitat també va comparèixer per informar dels relleus en el Govern de les conselleres Elsa Artadi i Laura Borràs, d'acord amb l'article 23.3 de la Llei de la presidència de la Generalitat i del Govern.

Hem de significar, a més, que van celebrar-se 3 debats específics en Ple (4 el 2018), sobre qüestions tan diverses com les proposades «per a la Catalunya real» o sobre «el reconeixement i la garantia dels drets de les dones», així com 35 sessions informatives en comissió amb membres del Govern (41 el 2018). Finalment, direm que el Govern va donar resposta escrita a 2.616 preguntes (2.788 el 2018) i va atendre 803 sol·licituds d'informació i documentació (859 el 2018), instrument aquest que, com ja vam exposar l'any passat, ha experimentat un increment exponencial en paral·lel amb els moderns requeriments socials de transparència i accés a la informació, incorporats al Reglament del Parlament (juliol de 2016), fet que, així mateix, ha generat la posada en marxa de diferents mecanismes interns de garanties (requeriments a les autoritats del Govern davant els incompliments, emparaes de la Mesa als sol·licitants desatesos i informes vinculants de l'Organisme de Garantia del Dret a la Informació del mateix Parlament).

Taula 21. Resum de l'activitat d'impuls i control (dades quantitatives globals)

Tipologia	Aprovació / Substanciació / Resposta	Rebuig	Retirada	Decaïment / Finiment expedient	Canvi tramitació	En tramitació	Total
Proposta de resolució	205	52	24	0	0	278	559
Proposta de creació de subcomissions i grups de treball	3	0	0	0	0	0	3
Proposta de resolució per a crear comissions	3	0	0	0	0	4	7
Proposta de resolució per a encomanar un informe a la S. Comptes	0	1	0	0	0	10	11
Debat general en el Ple	3	0	0	0	0	1	4
Moció subsegüent a una interpel·lació	105	22	6	0	0	0	133
Interpel·lació	155	0	4	0	0	0	159
Pregunta oral al Govern a respondre en el Ple	188	0	2	0	0	0	190
Pregunta oral al Govern a respondre en comissió	70	0	2	1	0	545	637
Pregunta per escrit al Govern	2.616	0	21	0	8	750	3.395
Pregunta oral al president de la Generalitat	114	0	1	0	0	0	115
Sol·licitud d'informació i documentació	803	0	3	0	0	209	1.015
Compareixença del president de la Generalitat	6	0	0	0	0	0	6
Sessió informativa	35	0	0	0	0	31	66

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

CONFLICTIVITAT DAVANT EL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Tenint en compte la singularitat del context polític descrit a l'inici, és d'especial interès examinar la conflictivitat plantejada per o contra el Parlament davant de l'alt tribunal, tenint en compte que, en molts dels processos constitucionals en què es va veure immersa la Generalitat durant el període de referència (recursos d'inconstitucionalitat contra lleis), no hi va intervenir el Parlament més que com a part interessada, tant si el recurrent era el Govern de l'Estat o el de la Generalitat, compareixent i formulant al·legacions.

Així, a banda dels recursos d'inconstitucionalitat contra lleis aprovades pel Parlament, que van continuar la seva tramitació (3), i de les qüestions d'inconstitucionalitat interposades per jutges ordinaris (1), relativa a la Disposició addicional 13^a de la Llei 5/2012, de 20 de març, sobre la jubilació forçosa del personal de l'ICS, es van interposar 2 recursos d'empara per part de membres del Parlament contra acords dels òrgans de la Cambra, per presumpta vulneració del seu dret fonamental a la representació política ex article 23.2 CE (*ius in officium*), i motivats per l'admissió o no admissió d'iniciatives —especialment les relacionades amb pronunciaments anteriors del mateix TC. En concret, respecte dels acords de la Mesa de la Cambra relatius a la delegació de vot de Carles Puigdemont i l'acord sobre el tipus de votació per a designar un senador en representació de la Generalitat (ratificació fallida del candidat del PSC, Miquel Ice-ta), que es van afegir als quatre pendents de resolució. No obstant, la dada més rellevant són els 10 incidents d'execució promoguts pel Govern de l'Estat per eventuais incompliments de sentències anteriors que havien declarat nul·les i inconstitucionals determinades disposicions i acords del Parlament que s'havien reiterat: el dret a l'autodeterminació de Catalunya o la revocació del rei Felip VI. Aquests incidents, a més, es van interposar en ple context electoral, doncs el Govern de l'Estat els va registrar al TC entre el 7 d'octubre i el 8 de novembre, just abans de les eleccions generals del 10 de novembre. Com a novetat rellevant, farem constar que en els darrers incidents, el Govern espanyol també va demanar per primera vegada al TC —que hi va accedir— la deducció de testimoni de particulars per procedir penalment contra part dels membres de la Mesa del Parlament, fet que va portar a la Fiscalia a presentar les oportunes querelles davant el TSJC, pendents encara de resoldre.

Taula 22. Processos davant el Tribunal Constitucional iniciades el 2019

	Sentència	Decaïment	En ramitació	Total
Qüestió d'inconstitucionalitat	1	-	-	1
Altres procediments davant el Tribunal Constitucional	1	-	-	1
Recurs d'emparament	2	-	4	6
Incidents d'execució de sentència	5	-	5	10
Total	9	-	9	18

Font: Direcció d'Estudis Parlamentaris. Barcelona: Parlament de Catalunya, 2020

FUNCIÓ ELECTIVA DEL PARLAMENT

Si bé, com hem vist, l'activitat i el debat polític s'ha desenvolupat a la Cambra en condicions d'una relativa excepcionalitat, doncs no es van produir les interrupcions que van caracteritzar l'any 2018, la situació política enrevessada —particularment, la persistent i enconada situació política— va provocar el bloqueig total en la designació de càrrecs de nova creació o en la renovació per caducitat del mandat o per renúncia dels membres dels òrgans estatutaris: [Consell de Garanties Estatutàries (5 de 9), Consell de l'Audiovisual de Catalunya) (5 membres)], i entre aquests els comissionats o òrgans auxiliars del Parlament [Sindicatura de Compres (tots 7 membres) i Síndic de Greuges]. Això va afectar també a altres càrrecs previstos a les lleis, tot i no tenir el relleu institucional dels anteriors (101 càrrecs, 13 dels quals de nova creació). Aquesta xifra significa més del 65% del total dels 154 càrrecs que correspon designar al Parlament, com, per exemple, el Consell de Govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) (24 càrrecs, tant del consell de govern com del que formen el Consell Assessor de Continguts i Programació), el Consell Assessor de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, els consells socials de les universitats, la Junta de Museus de Catalunya, la Comissió de Garantia del Dret d'Accés a la Informació Pública (GAIP), l'Agència Catalana de Protecció Social, o el Consell Fiscal de Catalunya.

En l'actiu cal mencionar què, a diferència de l'any anterior, es van poder designar 38 càrrecs: Consell Nacional de la Cultura i les Arts (CoNCA), Junta de Govern del Memorial Democràtic, Consell Assessor de l'Institut de Recerca i Tecnologia Agroalimentàries (IRTA), Junta de Govern

de l'Institut Català Internacional per la Pau i del Comitè d'Experts sobre el Canvi Climàtic. També 2 senadors en representació de la Generalitat, per suplir dues vacants. Aquesta delicada i insòlita situació va portar el president del Parlament, Roger Torrent, a propiciar una tanda de contactes amb els representants dels grups parlamentaris (març de 2019). També es va intentar pal·liar modificant ad hoc les lleis del CONCA i del CAC i CCMA, per modificar la composició d'aquests òrgans i preveure l'elecció dels seus membres per consens a través de majories reforçades (dos terços), tot i que, com s'ha dit repetidament, només va fructificar en el primer dels casos.

AGENDA INSTITUCIONAL (NO ESTRICAMENT PARLAMENTÀRIA)

Pla d'Igualtat

Al juny de 2018 la Mesa va acordar l'elaboració d'un pla d'igualtat de gènere. Com a part d'aquest acord, es va crear un grup de treball que durant l'any 2019 va elaborar la diagnosi de la situació prèvia a la redacció del pla d'accions. Aquest grup de treball es va reunir regularment, d'acord amb la metodologia i les fases d'elaboració del pla. També va fer, segons l'objecte de la reunió, sessions de treball de composició reduïda².

Commemoració del 10è aniversari de l'Oficina Antifrau

El novembre del 2018 es va complir el 10è aniversari de la creació de l'Oficina Antifrau. Amb motiu d'aquesta efemèride, el seu director, Miguel Ángel Gimeno, va comparèixer en la sessió plenària del 3 i 4 d'abril de 2019, per fer un balanç d'aquests 10 anys tot coincidint amb la commemoració. Aquesta compareixença va respondre a la voluntat, segons el director, «d'avaluar l'eficiència de la institució i plantejar els reptes de futur», tal i com va manifestar en la trobada institucional prèvia que va mantenir amb el president del Parlament de Catalunya.

² El Pla es va aprovar formalment el 14 de gener de 2020.

Govern

L'ACTIVITAT DEL GOVERN EN EL 2019: EQUILIBRISME POLÍTIC EN UN CONTEXT D' INCERTA ESTABILITAT INSTITUCIONAL I CONFLICTE CONGELAT

■ **Mireia Grau Creus**

Institut d'Estudis de l'Autogovern

L'activitat del Govern al 2018 es caracteritzà per un context altament excepcional arran de l'aplicació i les conseqüències posteriors de les mesures establertes en l'Acord del Senat després de la invocació de l'article 155 de la Constitució.

Si bé l'any 2019 en principi ha estat un any de "normalitat" institucional comparat amb els dos anteriors, en la pràctica les conseqüències directes i indirectes dels diferents esdeveniments del 2018 i del 2017 han continuat marcant les formes i els continguts de l'activitat del Govern durant el 2019. En aquest sentit, podem dir que l'acció del Govern ha estat configurada sobretot per tres factors relacionats amb esdeveniments dels anys anteriors: el primer factor té a veure amb el judici del Tribunal Suprem als anteriors membres del Govern destituïts pel 155 i a Jordi Sánchez i Jordi Cuixart. El desenvolupament del judici oral entre febrer i juny, les filtracions abans de la sentència i la sentència emesa a l'octubre van definir la posició del Govern de la Generalitat sobretot en relació amb el Govern Central, amb la resta de partits polítics en totes les arenes parlamentàries i, a més, van influir en totes dues eleccions generals, la de juny i la de novembre. El segon factor que va estructurar l'activitat del Govern va tenir a veure amb la voluntat de redreçar organitzativament i institucionalment l'estructura de la Generalitat fortament afectada per l'aplicació del 155. En aquest sentit, cal destacar la recuperació de la xarxa de delegacions de la Generalitat a l'exterior així com l'impuls de noves delegacions, el restabliment del Diplocat i la cerca d'alternatives legals que permetessin reconduir lleis que havien estat impugnades pel President del Govern durant el 2017. El tercer factor que va configurar l'acció de Govern durant el 2019 va ser el fet de governar amb els límits d'un pressupost prorrogat des del 2017. Així doncs, aquests tres factors fonamenten la perspectiva que pren aquest repàs a l'activitat del Govern durant el 2019.

El capítol s'estructura en quatre apartats. El primer apartat descriu els aspectes més destacats del context polític, especialment els derivats de les dues convocatòries electorals consecutives a les

Corts Generals i de les eleccions municipals i europees: els canvis en la titularitat de les conselleries de la Presidència i de Cultura, el conflicte per les pancartes entre el President de la Generalitat i l'administració electoral, així com les negociacions per a la investidura de Pedro Sánchez a la Presidència del Govern espanyol. Un cop establert el context, el segon apartat aborda en primer lloc l'acció de govern tal i com es pot desprendre dels acords de govern. Per tal de sistematitzar-los, s'han classificat els acords de govern del 2019 a partir de categories bàsiques (departament promotor, tipus d'acord i matèries) de manera que es presenta una visió general de la que es poden destacar aspectes concrets. La visió dels acords de govern es complementa amb una presentació de l'activitat normativa del Govern: avantprojectes i decrets. La combinació de tots dos tipus de "productes" governamentals permet caracteritzar l'activitat del govern i veure-hi el pes configurador dels tres factors que assenyalàvem al principi d'aquesta introducció. El tercer apartat aborda la conflictivitat davant del Tribunal Constitucional i les negociacions que es van posar en marxa per evitar la interposició de recursos d'inconstitucionalitat. Aquest apartat es descriu emmarcant la conflictivitat del 2019 en l'evolució de la conflictivitat dels darrers anys. El quart apartat, de recapitulació final, lliga els aspectes generals que es poden induir dels tres apartats anteriors amb la recuperació, a finals d'any, de la voluntat negociadora entre el govern català i el espanyol que havia quedat congelada a principis del 2019 després de les primeres passes fetes a la trobada de Pedralbes.

EL CONTEXT POLÍTIC

A principis d'any ja va quedar força clar que la mínima represa de les relacions entre el Govern i el Govern central que s'havia generat amb la Trobada de Pedralbes a finals de desembre, difícilment aniria a més, al menys a curt termini, atesa la forta incidència política de dos esdeveniments que havien de tenir lloc el febrer: la presentació i votació dels pressupostos generals de l'Estat i l'inici del judici per l'1-O al Tribunal Suprem. A tot plegat calia afegir l'impacte de les eleccions generals d'abril, de la celebració el 26 de maig de les eleccions europees i locals, i de la reedició de les eleccions generals al mes de novembre al no haver estat possible la formació de govern.

La incidència més directa de les diverses convocatòries electorals en el Govern va tenir a veure amb els canvis en la titularitat d'alguns departaments. Ja al novembre, la proclamació d'Ernest Maragall, llavors conseller d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència, com a candidat d'ERC a

l'alcaldia de Barcelona, va comportar el primer canvi respecte la composició del Govern establerta el juny del 2018. Alfred Bosch, cap del grup municipal d'ERC a l'Ajuntament de Barcelona,¹ fou el nou conseller d'Acció Exterior. Al març es van produir dos canvis més en la composició del Govern directament vinculats a les eleccions: Laura Borràs, consellera de Cultura, va ser designada com a número 2 de la llista de JxCAT per Barcelona a les eleccions generals, i Elsa Artadi, consellera del departament de la Presidència, número 2 de la llista de JxCAT a l'alcaldia de Barcelona. Maria Àngela Vilallonga en va assumir la titularitat i Meritxell Budó, fins aquells moments alcaldessa de La Garriga, va ser nomenada consellera de la Presidència i portaveu del Govern. La taula 23 proporciona la informació de la relació de departaments i de persones titulars que no va variar més en tot l'any.

Taula 23. Relació de departaments i distribució entre socis (i Presidència de la Generalitat)

Departaments	Persona titular	Formació
Presidència de la Generalitat	Joaquim Torra i Pla	JxCAT
Vicepresidència i d'Economia i Hisenda	Pere Aragonès i Garcia	ERC
Presidència i portaveu (1)	Elsa Artadi i Vila ²	JxCAT
Presidència i portaveu (2)	Meritxell Budó Pla ³	JxCAT
Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència	Alfred Bosch ⁴	ERC
Interior	Miquel Buch i Moya	JxCAT
Educació	Josep Bargalló i Valls	ERC
Salut	Alba Vergés i Bosch	ERC
Territori i Sostenibilitat	Damià Calvet i Valera	JxCAT
Cultura (1)	Laura Borràs i Castanyer ⁵	JxCAT
Cultura (2)	Maria Àngela Vilallonga ⁶	JxCAT
Justícia	Ester Capella i Farré	ERC
Treball, Afers Socials i Famílies	Chakir El Homrani Lesfar	ERC
Empresa i Coneixement	M. Àngels Chacón i Feixas	JxCAT
Polítiques Digitals i Administració Pública	Jordi Puigneró i Ferrer	JxCAT
Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació	Teresa Jordà i Roura	ERC

Font: Elaboració pròpia a partir de l'actualització de les dades del capítol de l'Anuari Polític 2018

¹ DECRET 253/2018, de 22 de novembre, de nomenament del senyor Alfred Bosch i Pascual com a conseller d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència. DOGC núm. 253 de 22 de novembre de 2018. https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/index.html?action=fitxa&documentId=835141&newLang=ca_ES

² Cessament 24/03/2019 https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/index.html?action=fitxa&documentId=844900

³ Nomenament 24/03/2019 https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/index.html?action=fitxa&documentId=844900

⁴ Nomenament 22/11/2018 https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=835141

⁵ Cessament 24/03/2019 https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=844902

⁶ Nomenament 24/03/2019 https://dogc.gencat.cat/ca/pdogc_canals_interns/pdogc_resultats_fitxa/?action=fitxa&documentId=844903

Més enllà dels impactes directes i, de fet, menors de les eleccions en les titularitats dels departaments, el més rellevant en el Govern entès així per l'enorme atenció mediàtica va derivar-se de la interacció de les eleccions amb les reivindicacions del Govern respecte el conflicte polític amb l'Estat que van prendre una nova embranzida arran de l'inici del judici pels fets de l'1-O al Tribunal Suprem.

Certament, les tres convocatòries electorals de la primavera van tenir també conseqüències en les relacions entre les dues formacions del Govern, sovint generant tensions derivades de les diferents estratègies de cada formació en cada cita electoral. Les eleccions van comportar que fossin els partits, lògicament, els protagonistes dels primers sis mesos de l'any, tot repercutint negativament en la cohesió governamental. El principal punt de tensió es va referir a l'estratègia política a seguir en relació amb les institucions estatals, especialment amb el Govern central i, en conseqüència, amb el Partit Socialista, tant el català com el PSOE. Està clar que les negociacions parlamentàries al Congrés dels Diputats tant les de febrer en relació amb el projecte de pressupostos, com les de juny de cara a la formació de govern, com les negociacions post-electorals en els ajuntaments, van mostrar la tensió entre les posicions majoritàries de JxCAT explícitament definides en la idea de la confrontació innegociable i inevitable, i el pragmatisme polític d'ERC fonamentat en la idea de diàleg i l'establiment de taules de negociació. Així, per exemple, cal destacar l'abstenció d'ERC en la votació de juliol en la investidura fallida de Pedro Sánchez que va contraposar-se al no inamovible de JxCAT, fet que va tornar a passar amb la investidura de Sánchez després de la repetició electoral de les generals al novembre.

En qualsevol cas, en tant que Govern, l'impacte més rellevant dels processos electorals fou el conflicte "dels llaços i les pancartes" que va enfrontar el President de la Generalitat amb l'administració electoral (Junta Electoral Central, JEC) arran d'una denúncia de Ciutadans per la presència de llaços grocs en edificis públics de la Generalitat de Catalunya. Si bé el debat sobre l'adequació, legalitat, legitimitat, etc. de l'exhibició de llaços grocs en edificis i via pública havia estat roent des de l'any anterior, sobretot en els àmbits polítics i socials, el que fa saltar el debat a la via judicial va ser la convocatòria el 4 de març d'eleccions generals anticipades. Així, l'onze de març, el representant general de C's-Partido de la Ciudadanía a la Junta Electoral Central va presentar una reclamació "*contra las acciones y omisiones del Gobierno de la Generalidad de Cataluña, ante la exhibición de símbolos ideológicos o partidistas en edificios y espacios públicos*" que va derivar en l'acord de la JEC de requerir al President de la Generalitat l'enretirada, en 48 hores, de tots els llaços grocs i estelades presents en els edificis de la Generalitat de Catalunya. La presentació d'un

escrit d'al·legacions per part del President de la Generalitat argumentant la negativa a enretirar els llaços, va afegir un altre element al debat públic, el referit a la llibertat d'expressió. En qualsevol cas, la ferma negativa del President a enretirar llaços malgrat els requeriments de la JEC i, més tard, la substitució de la pancarta que mostrava el llaç groc penjada al balcó del Palau de la Generalitat per una pancarta amb un llaç blanc barrat amb una franja vermella, símbol de la reivindicació de la llibertat d'expressió i d'opinió, van conduir el conflicte a la via penal. La JEC el va remetre a la Fiscalia General de l'Estat que, al seu torn, la va trametre a la Fiscalia Superior de Catalunya. Fiscalia i VOX, com a acusació particular, van presentar una querella per desobediència contra el President de la Generalitat davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC) que la va admetre tot seguit. El desembre del 2019, el TSJC va condemnar el President de la Generalitat a una pena d'inhabilitació d'un any i sis mesos per a l'exercici de càrrecs electes i d'una multa per delictes de desobediència d'acord amb l'article 410.1 del Codi Penal. La sentència (no ferma) va derivar, de nou, en un debat jurídic i polític inconclusiu. Els fets que s'acaben d'exposar, es descriuen breument i cronològicament en el quadre 1:

Quadre 1. Cronologia del conflicte fins la querella de la Fiscalia

- **07/03** El representant de Ciutadans a la JEC presenta reclamació en aquest òrgan per la presència de llaços grocs, estelades i símbols independentistes considerats partidistes a les façanes i als interiors d'edificis de la Generalitat. Es refereix en especial a la pancarta penjada al balcó del Palau de la Generalitat que mostra un llaç groc i l'expressió "Llibertat presos polítics i exiliats".

- **11/03** La JEC requereix al President de la Generalitat que ordeni la retirada de llaços, estelades i símbols partidistes en un termini de 48h (Acord 55/2019).⁷

- **13/03** El President de la Generalitat presenta escrit demanant reconsideració.⁸

- **18/03** El representant de Ciutadans a la JEC interposa denúncia davant la JEC contra el President de la Generalitat per incompliment de l'Acord 55/2019 (Acord 67/2019).⁹

La JEC torna a requerir la retirada de símbols en un termini de 24h (Acord 66/2019).¹⁰

- **19/03** Passat el termini imposat, el President de la Generalitat presenta un segon escrit demanant aclariments sobre el requeriment.¹¹

- **20/03** El Síndic de Greuges fa públic el contingut d'una resolució remesa al Govern en què recomana la retirada dels símbols dels edificis públics atès el període electoral.

- **21/03.** El President de la Generalitat fa penjar una nova pancarta que manté l'expressió "Llibertat presos polítics i exiliats" si bé enlloc d'un llaç groc hi apareix un llaç blanc amb una franja vermella (al·ludint a la vulneració de la llibertat d'expressió i opinió).

La JEC constata la substitució de la pancarta amb el llaç groc per una altra amb un llaç blanc amb franja roja i l'expressió "Llibertat presos polítics i exiliats". Requereix al Conseller d'interior que ordeni als Mossos d'Esquadra la retirada dels símbols originals o substituïts; obre expedient sancionador al President de la Generalitat per incompliment de la normativa electoral (article 50.2 LOREG); remet el testimoni a la Fiscalia General de l'Estat i es requereix a la Delegada del Govern a Catalunya que informi la JEC sobre el grau de compliment del requeriment al Conseller d'Interior en el termini establert (Acord 91/2019).¹²

• **22/03** El President de la Generalitat substitueix la pancarta amb el llaç blanc per una pancarta que cita i menciona expressament l'article 19 de la Declaració Universal de Drets Humans "Llibertat d'opinió i d'expressió".

• **22/03** La JEC constata la retirada de la simbologia. Es consulta a la JEC sobre la nova pancarta.

• **27/03** La JEC acorda que la pancarta que cita l'article 19 de la Declaració Universal de Drets Humans no suposa l'incompliment de l'acord de 21 de març (Acord 97/2019).¹³

El President de la Generalitat interposa una querella per prevaricació contra la JEC davant del Tribunal

Suprem (TS). Entre altres, al·lega la falta d'imparcialitat de la JEC en ser dos dels membres, magistrats en el judici del TS als exmembres del Govern, els "Jordis" i l'expresidenta del Parlament de Catalunya.

• **02/04** El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya admet a tràmit la querella del Fiscal Superior de Catalunya contra el President de la Generalitat.

• **27/05** Havent acabat tots els processos electorals previstos, el President de la Generalitat torna a fer penjar la pancarta original amb el llaç groc i l'expressió "Llibertat presos polítics i exiliats".

• **30/05** El TS archiva la querella del President de la Generalitat contra la JEC.

Font: Elaboració pròpia a partir d'informació pública de la Junta Electoral Central (web) i premsa digital

La repetició de les eleccions generals el novembre del 2019 va coincidir amb tres altres esdeveniments que, de nou, van tornar a tensar la relació del Govern amb el Govern central però també, així mateix, les relacions entre els socis de govern. Es tracta de 1) la sentència 459/2019 del Tribunal Suprem, que jutjava els fets succeïts a Catalunya en la tardor del 2017 en el marc del procés secessionista; 2) el recorregut judicial fins al Tribunal de Luxemburg amb motiu del reconeixement d'Oriol Junqueras com a eurodiputat en el Parlament Europeu, i 3) el judici davant del Tribunal Superior de Justícia del President de la Generalitat per no retirar els llaços grocs.

De tots tres esdeveniments, no obstant, el que més va afectar l'acció del Govern va ser, sens dubte, la sentència del Tribunal Suprem notificada el 14 d'octubre. Les reaccions de protesta al carrer,

⁷ http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/acuerdos?anyosesion=2019&idacuerdoinstruccion=66711&idsesion=926&template=Doctrina/JEC_Detalle

⁸ https://www.ara.cat/2019/03/13/torra_jec.pdf?hash=dc31aeb220620ef2605f8734da947f44ac268cb2

⁹ http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/buscadorresult?esinstruccion=false&idacuerdoinstruccion=66807&materias=0&numExpediente=853&operadoracuerdo=-1&operadorobjeto=-1&sPag=1&template=Doctrina/JEC_Detalle&tipoExpediente=293&tiposautor=0&total=1

¹⁰ http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/buscadorresult?esinstruccion=false&idacuerdoinstruccion=66827&materias=0&numExpediente=840&operadoracuerdo=-1&operadorobjeto=-1&sPag=1&template=Doctrina/JEC_Detalle&tipoExpediente=293&tiposautor=0&total=4

¹¹ https://www.ara.cat/2019/03/19/20190319_Expediente_293-840.pdf?hash=1627d922509b125047b69b996960e03fd8976deb

¹² http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/buscadorresult?esinstruccion=false&idacuerdoinstruccion=66921&materias=0&numExpediente=840&operadoracuerdo=-1&operadorobjeto=-1&sPag=1&template=Doctrina/JEC_Detalle&tipoExpediente=293&tiposautor=0&total=4

¹³ http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/buscadorresult?esinstruccion=false&idacuerdoinstruccion=66981&materias=0&numExpediente=840&operadoracuerdo=-1&operadorobjeto=-1&sPag=1&template=Doctrina/JEC_Detalle&tipoExpediente=293&tiposautor=0&total=4

des de les marxes i manifestacions massives i pacífiques fins als aldarulls i actes vandàlics, van col·locar la Conselleria d'Interior i l'actuació dels Mossos d'Esquadra en el centre d'atenció. Però també van ser un nou factor de demandes tant per part del Govern central que acusava el Govern de no condemnar la violència que havia tingut lloc i li reclamava que ho fes, com per part del Govern que va intensificar discursivament el rebuig a la sentència i al procés de judicialització fomentat per les institucions estatals, i també l'aposta per una via política i democràtica de solució del conflicte. Aquest discurs es va manifestar explícitament en l'acord de Govern del 22 d'octubre [a favor d'una solució política i democràtica, del drets polítics i socials dels ciutadans i de rebuig a qualsevol violència](#) en què el Govern també va reiterar la condemna a la violència, la necessitat de diàleg amb el Govern central i la congratulació per totes les manifestacions pacífiques que havien tingut lloc. A aquest acord de Govern, van seguir dos més vinculats a les actuacions dels Mossos d'Esquadra: l'[Acord de 29 d'octubre](#) en què es proposa al Parlament la creació d'una comissió d'investigació d'aquestes actuacions, i l'[Acord de 12 de novembre](#) en què es trasllada al Parlament el pla de treball i els aspectes que la comissió hauria d'investigar. El Parlament va admetre a tràmit la proposta. ¹⁴

Els efectes sobre el Govern del judici al President de la Generalitat al TSJC pels fets descrits més amunt van ser, òbviament, mediàtics, però també van tornar a posar de manifest les controvèrsies i conseqüències, sovint inesperades, derivades de conduir la política per la via de la justícia, especialment per la penal. La sentència no ferma de 19 de desembre va imposar-li una pena d'inhabilitació d'un any i sis mesos més una multa de 30.000€. Immediatament el Partit Popular, Ciutadans i VOX van sol·licitar a la Junta Electoral Provincial de Barcelona (JEPB) que procedís a la destitució de Joaquim Torra com a diputat electe del Parlament de Catalunya per inelegibilitat sobrevinguda d'acord amb l'article 6.2b de Llei orgànica del règim electoral general (LOREG) ¹⁵ en ser sentència no ferma per delictes contra l'Administració pública amb pena d'inhabilitació. El 24 de desembre la JEPB va desestimar el recursos de tots tres partits però l'acord de la JEPB va ser recorregut davant la JEC que amb divisió interna notable a principis de gener va declarar nul l'acord de la JEPB i va ordenar "*Dejar sin efecto la credencial de Diputado electo al Parlamento de Cataluña por la circunscripción electoral de Barcelona de don Joaquim Torra i Pla efectuada*

¹⁴ Publicació de la iniciativa a [Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya núm. 466](#) de 14 de novembre, pp.16-18.

¹⁵ L'article 6.2b de la LOREG estableix que són inelegibles "Els condemnats per sentència, encara que no sigui ferma, per delictes de rebel·lió, de terrorisme, contra l'Administració pública o contra les institucions de l'Estat quan la sentència hagi establert la pena d'inhabilitació per a l'exercici del dret de sufragi passiu o la d'inhabilitació absoluta o especial o de suspensió per a ocupació o càrrec públic en els termes que preveu la legislació penal".

*por la Junta Electoral Provincial de Barcelona tras las elecciones celebradas el 21 de diciembre de 2017, todo ello con efectos de la fecha de este Acuerdo”.*¹⁶

La controvèrsia jurídica i política sobre la legitimitat i la competència de la JEC per decidir retirar l'acta d'un diputat va ser molt intensa, especialment per l'omissió del vincle democràtic que s'estableix entre els electors i un representant electe i la no participació del parlament. La següent controvèrsia jurídica i política va derivar-se de si la pèrdua de l'acta de diputat comportava, en conseqüència, la destitució de Joaquim Torra com a President de la Generalitat, atès que l'Estatut d'Autonomia estableix que cal ser diputat/da del Parlament per ser elegit President (article 67.2¹⁷). Per bé que la descripció de tota aquesta part correspondrà fer-la a l'Anuari del 2020, aquí ens quedem amb la conclusió final: Joaquim Torra va perdre l'acta de diputat però no el càrrec de President de la Generalitat a l'espera de la sentència sobre la seva inhabilitació per part del Tribunal Suprem.

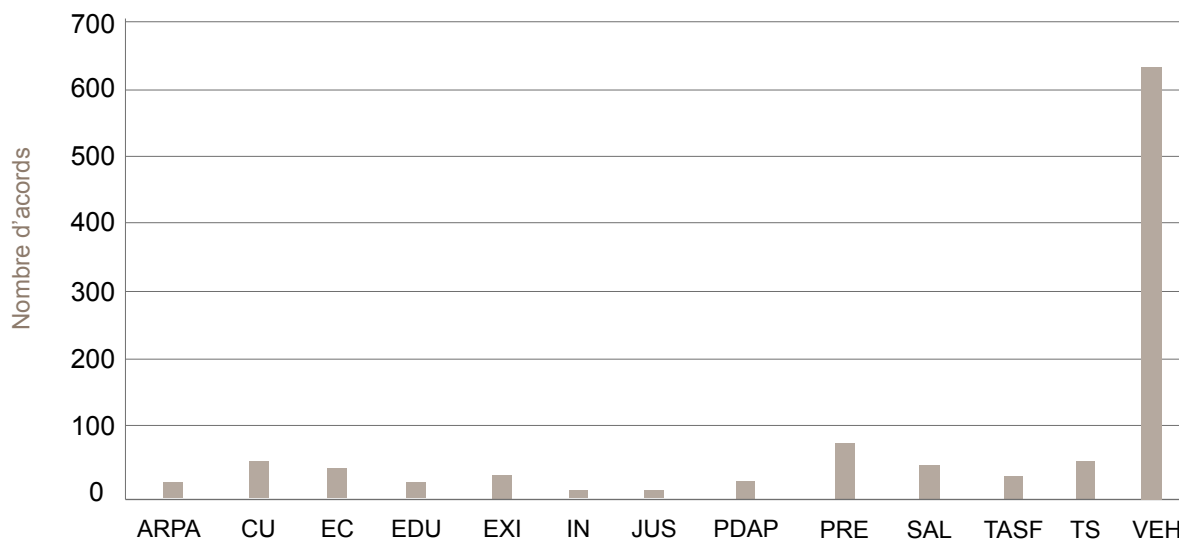
L'ACCIÓ DE GOVERN: PERSPECTIVA GENERAL DELS ACORDS DE GOVERN

Els acords de Govern són l'expressió jurídica de les decisions col·legiades del Govern que es prenen en les reunions setmanals del [Consell Executiu](#) tots els dimarts al Palau de la Generalitat. Els acords proporcionen informació sobre l'acció de cada departament, des d'aspectes concrets a plans i estratègies sectorials a mig termini, però també declaracions polítiques i informació sobre actuacions davant instàncies judicials i el Tribunal Constitucional. Amb una mínima classificació a partir de categories (departament promotor, tipus d'acció, matèries) s'ha pogut obtenir una fotografia global de de l'acció del Govern durant 2019. La determinació del tipus d'acord s'ha fonamentat en paraules clau del títol, de manera que s'han pogut establir 25 categories.¹⁸ El buidatge de tots els acords s'ha fet des del web de [Govern Obert](#), des del que es poden trobar i descarregar tots els acords de Govern des del 2014.¹⁹

Durant l'any 2019 s'han comptabilitzat 1.082 acords de Govern, dels quals més de la meitat (639, el 59%) van tenir com a promotor el Departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (VEH), tal com mostra el gràfic 1 (vegeu Taula 27 al final d'aquest capítol per a la relació entre acrònims i departaments).

¹⁶ Acord 2/2020 de 3 de gener de la JEC.

http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/doctrina/buscadorresult?esinstruccion=false&idacueroinstruccion=71887&materias=0&numExpediente=628&operadoracuerdo=-1&operadorobjeto=-1&sPag=1&template=Doctrina/JEC_Detalle&tipoExpediente=251&tiposautor=0&total=2

Gràfic 1. Acords de Govern per departament promotor

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació disponible a [l'apartat de Transparència del web del Departament de la Presidència](#)

Per interpretar correctament aquesta dada cal tenir en compte un aspecte essencial: bona part dels acords de Govern promoguts per VEH són acords vinculats a l'execució del pressupost de la Generalitat de Catalunya i a les operacions d'endeutament, financeres i patrimonials. D'entre els acords que es vinculen a l'execució del pressupost destaquen especialment les transferències de crèdits als departaments i l'aprovació de despeses pluriennals dels departaments (és a dir, despeses que cavalquen més d'un any pressupostari).²⁰ En aquest sentit, es tracta d'acords instrumentals que permeten l'execució de decisions ja establertes en els pressupostos. A tot això, cal afegir que el pressupost de 2019 era, per segon any consecutiu, un pressupost prorrogat, fet aquest que incrementa el nombre d'operacions vinculades a aspectes pressupostaris simplement

¹⁷ Article 67.2 Estatut d'Autonomia de Catalunya” El president o presidenta de la Generalitat és elegit pel Parlament d'entre els seus membres. Es pot regular per llei la limitació de mandats.”

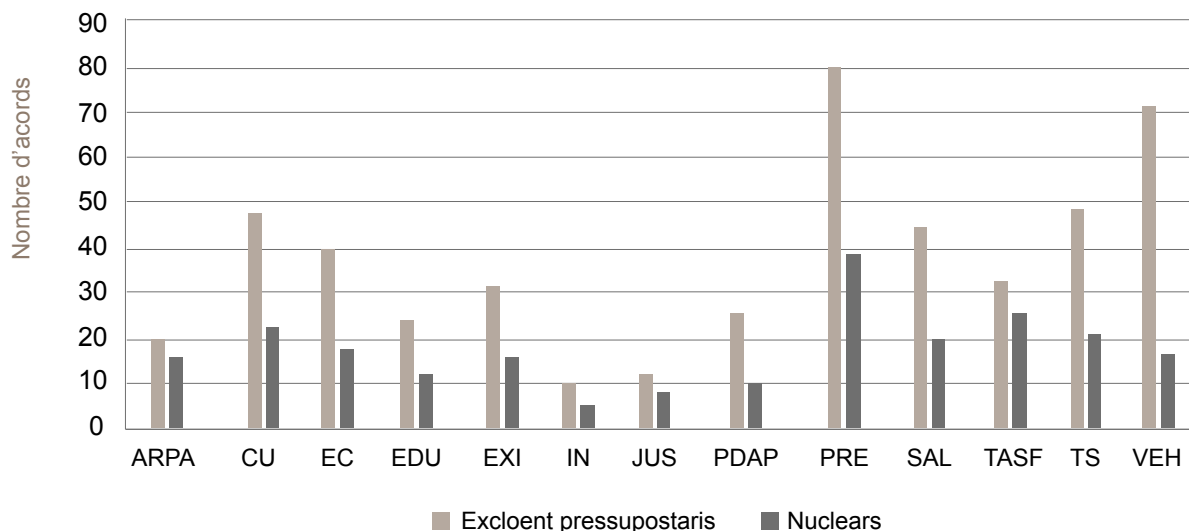
¹⁸ Les 25 categories són: accions concretes sectorials; acords de cooperació o col·laboració; actuacions judicials; altres; autorització de pagaments; avals, préstecs i garanties; avantprojectes de llei; contractació pública; contractes programa; convenis; creació de nous organismes i unitats; declaracions de bens d'interès nacional; declaracions polítiques; execució del pressupost; finançament; funció pública i acords amb sindicats; litigiositat davant del Tribunal Constitucional; llicències de ràdio municipal i televisió digital; nomenaments i cessaments; patrimoni; plans i programes; protocols i memoràndums d'entesa; recursos administratius; subvencions; altres

¹⁹ En concret, des de l'apartat de Transparència del Departament de la Presidència https://presidencia.gencat.cat/ca/el_departament/transparencia/acords-del-govern/tots-els-acords-del-govern/2019/

²⁰ Amb tot, si es dona un cop d'ull al nombre d'acords de Govern d'anys anteriors, la intensitat de la desproporció del número d'acords elevats per VEH respecte els altres departaments és menor i la raó és purament metodològica: fins el 2018, les iniciatives pressupostàries trameses a la reunió de Govern es feien en un sol “paquet”, de manera que un sol acord recollia tots els expedients pressupostaris. A partir del juny de 2018 el sistema va canviar i es va establir que cada expedient es reflectiria en un acord individualitzat.

per poder ajustar uns comptes desfasats a les necessitats del moment. És per això que per tal de proporcionar una imatge que reflecteixi millor les dinàmiques de cada departament, s'ha optat per elaborar un segon gràfic que mostra, per departaments, dos tipus d'informació: una columna amb el número d'acords un cop exclosos tots aquells acords provinents de VEH vinculats als àmbits d'actuació pressupostària i financera, en total 492 acords (el 45,5%); i una segona columna que redueix encara més el tipus d'acords a aquells que anomenarem "nuclears" i que tenen a veure amb la definició de línies polítiques substantives d'actuació (avantprojectes de llei, plans i programes, accions concretes sectorials, litigiositat davant del Tribunal Constitucional i declaracions polítiques ²¹) i amb el tipus d'instruments per assolir-les (convenis, protocols i memoràndums d'entesa, acords de cooperació o de col·laboració i subvencions), en total 210 acords (19,4%).

Gràfic 2. Acords de Govern per departaments

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació disponible a [l'apartat de Transparència del web del Departament de la Presidència](#)

El gràfic 2 permet destacar tres aspectes:

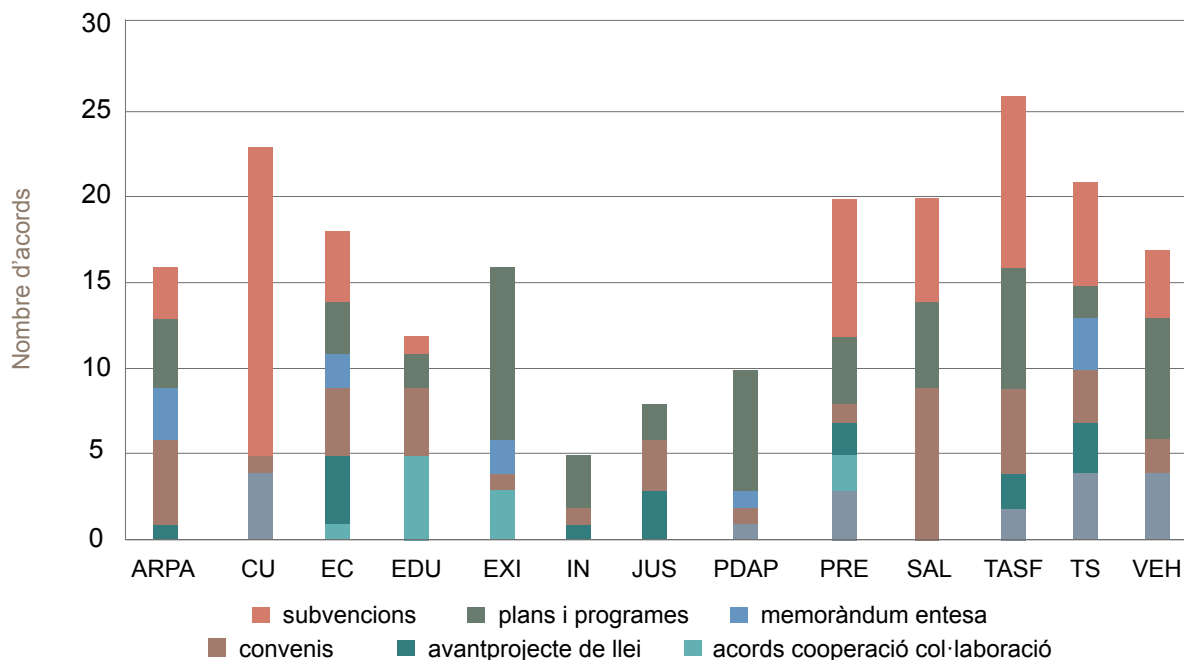
- En general, els acords "nuclears" representen poc més de la meitat dels acords dels departaments amb dues excepcions significatives: el departament de Treball, Afers Socials i Família en què els acords nuclears representen el 78%, i el departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació en què en representa el 80%.

²¹ De fet la litigiositat davant del Tribunal Constitucional i les declaracions polítiques només poden ser promogudes pel Departament de la Presidència i, per tant, el nombre que en resulta s'ha d'atribuir a aquest departament.

- La mitjana d'acords totals és de 38 acords i la mitjana d'acords nuclears és 18. Amb l'excepció del departament d'Interior i el de Justícia (per sota) i del departament de la Presidència i del departament de Treball, Afers Socials i Famílies (per sobre), la resta de departaments es troben molt propers a totes dues mitjanas.
- En números absoluts, destaca sens dubte el departament de la Presidència, el departament amb més iniciatives en totes dues columnes i el departament d'Interior amb el número més baix. Amb tot, cal tenir en compte que els acords de Presidència inclouen els tràmits davant d'un recurs o un conflicte davant del Tribunal Constitucional (14 en total) i les declaracions polítiques col·legiades del Govern (5 en total), que considerem "nuclears" en la mesura que defineixen línies polítiques d'acció.

El gràfic 3 mostra la distribució dels acords nuclears entre els departaments i permet centrar la perspectiva en quin tipus d'acció ha dut a terme cada departament i quins són els instruments més comuns.

Gràfic 3. Tipus d'acord per departaments (només els acords "nuclears") ²²

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació disponible a [l'apartat de Transparència del web del Departament de la Presidència](#)

²² No s'ha inclòs la categoria "litigiositat davant del Tribunal Constitucional" ni la de la "declaracions polítiques", pròpies del departament de la Presidència, per no distorsionar la distribució entre departaments.

Del gràfic 3 en podem extreure tres observacions destacades pel que fa al tipus d'acords substantius:

- Els departaments més actius pel que fa a la definició d'accions a mig termini (plans i programes) van ser el departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència (10), i els departaments de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda, el de Territori i Sostenibilitat i el de Polítiques Digitals i Administració Pública (7). Cal assenyalar que amb l'excepció del departament de Cultura que no n'ha aprovat cap, la resta de departaments han aprovat al menys dos plans i/o programes.
- Set dels tretze departaments han impulsat avantprojectes de llei, el que més Empresa i Co-neixement (4), seguits de Territori i Sostenibilitat, i Justícia (3 cadascun), Presidència i Treball, Afers Socials i Família (2), i d'Interior i Agricultura, Pesca i Ramaderia (1 cadascun).
- Pel que fa a les "accions concretes sectorials" (en referència a actuacions motivades per circumstàncies immediates), els dos departaments que més n'han impulsat (4 cadascun) han estat el departament de la Vicepresidència i d'Economia i Hisenda (suposa el 24% dels seus acords nuclears) i el de Territori i Sostenibilitat (suposa el 19% dels seus acords nuclears).

Pel que fa als instruments per dur a terme accions, les observacions més destacades són les següents:

- Les subvencions destaquen com a instrument d'acció sobretot en el cas del departament de Cultura (18), seguits dels de Treball, Afers Socials i Família (10) i el de Presidència (7). De fet, per als casos de cultura i afers socials, el predomini de la subvenció confirma una percepció força estesa que relaciona aquests dos sectors amb l'activitat subvencional de l'administració. En el cas de Presidència es deu al fet que el departament té competències en esports.
- Els convenis són un instrument d'interacció amb altres institucions que normalment van lligats a instruments de finançament. Dit d'una altra manera, el conveni comporta sovint l'aportació de fons i/o mitjans per part de la "contrapart" (sovint l'Administració Central de l'Estat). En aquest sentit és interessant destacar que l'activitat convencional és present en tots els departaments tot i que en destaca un, el departament de Salut (9). En segon terme trobem el departament de Treball, Afers Socials i Família (5).
- Els acords de cooperació i col·laboració, juntament amb els memoràndums d'entesa i protocols són el tercer eix instrumental. Comporten interaccions amb altres entitats i institucions

públiques o privades, sovint estrangeres. L'ús d'aquests instruments s'ha concentrat en els departaments d'Educació i d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència, seguit del de Territori i Sostenibilitat. Sis departaments no han subscrit cap d'aquests instruments (Cultura, Interior, Justícia, Salut, Treball, Afers Socials i Família, i Vicepresidència, Economia i Hisenda).

La panoràmica global de l'activitat governamental del 2019 assenjala un any marcat pel llast d'uns pressupostos prorrogats. Aquest llast es detecta en el gran nombre d'acords vinculats a aspectes pressupostaris i endeutament, però també per una activitat dels departaments que no destaca per la capacitat innovadora. És cert que tampoc disposem d'una perspectiva comparada d'anys enrere que tingui les mateixes pautes d'anàlisi. Tanmateix el canvi en la metodologia referida als expedients pressupostaris i financers que s'eleva al Consell Executiu des de juny del 2018, no permet una comparació retrospectiva gaire acurada. En qualsevol cas, les dimensions innovadores de l'acció de Govern es situen en tres àmbits d'actuació relativament nous (acció exterior, transparència –dades obertes– i polítiques digitals) i en un de tradicional (la política social). Tampoc contribueix a la capacitat innovadora del Govern (de cap govern) la situació política, legal i judicial viscuda en els darrers anys.

Per poder disposar d'una mirada més concreta sobre els eixos d'acció del Govern tal i com es desprenen dels acords de Govern, passarem a destacar els punts essencials de dues categories d'acords: els relatius a plans i programes, i als avantprojectes de llei aprovats. Aquesta mirada es complementarà amb l'aportació d'informació referent als decrets aprovats i de la conflictivitat davant del Tribunal Constitucional (aportant en tots dos casos una perspectiva dels darrers anys).

Plans i programes

Quan s'examinen els plans i programes posats en marxa el 2019 pel Govern de la Generalitat en funció de la seva temàtica, s'aprecia que la majoria es concentren en l'àmbit de l'administració pública, transparència i relacions institucionals (el 28,6%, veure taula 24). Aquesta categoria està liderada pel departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència (com no podia ser altrament atesa la coincidència entre el nom del departament i els àmbits continguts en la categoria) i de tots els seus plans i programes en destaquen tres: l'encàrrec per l'elabora-

ció de l'[Estratègia de lluita contra la corrupció i d'enfortiment de la integritat pública](#), el [Pla de Govern Obert 2019-2020](#) i el [Pla estratègic d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea 2019-2022](#). (Vegeu la taula 28 al final d'aquest capítol per conèixer el llistat sencer de plans i programes).

Taula 24. Plans i programes per categories substantives (%)

Categories	
Administració, la transparència i les relacions institucionals	28,6%
Polítiques públiques de drets i ciutadania	14,3%
Polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat	14,3%
Polítiques de desenvolupament econòmic i digital	14,3%
Polítiques d'habitatge i cohesió social	5,4%
Polítiques de salut i educació	16,1%
Polítiques de cultura i esport	1,8%
Transversals	5,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de la Taula 28 al final d'aquest capítol

La segona categoria amb més plans i programes és la de polítiques de salut i educació amb el 16% dels acords, especialment en l'àmbit de la salut. En destaquen els tres programes del departament d'Interior adreçats a la seguretat vial i a la reducció d'accidents, el [Pla d'atenció integrada social i sanitària](#) i l'impuls d'una [aliança estratègica entre instituts de recerca i innovació en salut](#) vinculats a l'Institut Català de la Salut (ICS).

En tercer lloc es troben els plans i programes de les categories de drets i ciutadania, per una banda, i de desenvolupament econòmic i digital, per una altra, cadascuna representant un 14,3%. En destaquen el [Pla Estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern de la Generalitat 2019-22](#), impulsat pel departament de la Presidència, i el [Programa temporal de suport a l'acollida de menors estrangers sense referents familiars](#) del departament de Treball, Afers Socials i Família. En la categoria de desenvolupament econòmic i digital, per la dimensió innovadora, destaquen les iniciatives del departament de Política Digital i Administració Pública adreçades a fomentar un projecte econòmic i social a partir de l'impuls de la tecnologia digital: [Estratègia 5G de Catalunya](#) i el [Programa Barcelona Digital Talent](#) són els exemples més clars.

Finalment, amb menys del 6% del total, en la categoria de polítiques d'habitatge i cohesió social cal mencionar el [Pla interdepartamental de suport a les famílies de la Generalitat de Catalunya](#)

[2018-2021](#), un dels eixos fonamentals de l'activitat del departament de Treball, Afers Socials i Famílies, i en la categoria de plans transversals (5,4%) l'aprovació del [Pla Nacional per a la implementació de l'Agenda 2030](#) (tots els departaments) i del [Pla normatiu de l'Administració 2019-2020](#) que recull la proposta de totes les iniciatives legislatives (projectes de llei) i reglamentàries (decrets) dels departaments per al període 2019-2020.

Com a anecdòtic, sobretot per la incongruència amb els objectius de creixement sostenible assenyalats en el Pla Nacional per a la implementació de l'Agenda 2030, cal mencionar l'únic programa de la categoria de cultura i esports: la creació del programa per a la preparació de la candidatura per als Jocs Olímpics d'Hivern Pirineus-BCN.

L'activitat normativa: avantprojectes de llei i decrets

La segona dimensió substantiva de l'activitat governamental queda plasmada en els avantprojectes i projectes de llei, per una banda, i en els avantprojectes de decret i decrets. Atès que el capítol sobre el Parlament ja assenyala els projectes de llei tramitats pel Govern, aquí ens centrarem en la fase prèvia dels projectes de llei: els avantprojectes. En primer lloc cal assenyalar que, com s'acaba de veure en l'apartat de plans i programes, els projectes de llei, malgrat que cada departament en defineix i posteriorment elabora l'estructura, resulten d'un pla de Govern (pla col·legiat d'acció i objectius) i d'un pla normatiu. Per tant, les memòries preliminars d'avantprojectes de llei aprovats pel Consell de Govern estan vinculades a plans normatius previs.

La taula 25 il·lustra els 16 avantprojectes de llei les memòries preliminars dels quals (és a dir, el "tret de sortida") van ser aprovades durant el 2019 i el seu referent és el Pla normatiu per a l'administració 2019-2020.

Taula 25. Llistat dels avantprojectes de llei (aprovació memòria preliminar)

Departament	Títol
ARPA	Modificació Llei 18/2001 orientació agrària
EC	Agència Catalana del Comerç, Artesania i Moda
EC	Llei de la ciència
EC	Cambres de comerç, indústria, serveis i navegació de Catalunya
EC	Transició energètica

IN	Llei emergències
JUS	Arrendament finques urbanes /Codi Civil
JUS	Actualització codi civil
JUS	Grups d'interès i la representació d'interessos davant l'administració catalana
PRE	Alternatives legals que facin efectives disposicions anul·lades/suspeses
PRE	Modificació Llei 22/2005 de comunicació audiovisual
PRE	Procediment d'elaboració de normes
TASF	Institut Català del Poble Gitano
TASF	Erradicació antigitanisme i garantir els drets poble gitano
TS	Transports de viatges en vehicles de fins a 9 places
TS	Llei prevenció i gestió dels residus i d'ús eficient dels recursos de Catalunya
TS	Protecció ambient atmosfèric

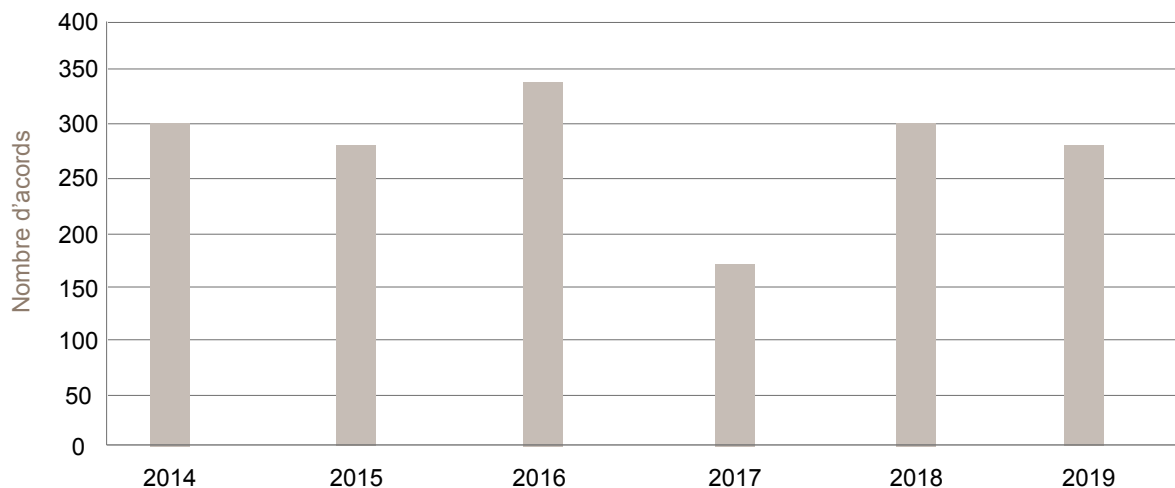
Font: Elaboració pròpia a partir de la informació disponible a l'[apartat de Transparència del web del Departament de la Presidència](#)

D'entre aquests 16 avantprojectes que van arrencar durant el 2019 en podem destacar els següents aspectes: la majoria es tracta de temes clàssics que es regulen de nou perquè requereixen reajustaments socials i tecnològics (emergències, codi civil, arrendaments urbans, ciència, comunicació audiovisual, orientació agrícola, cambres de comerç). La resta, la minoria, són temes exclosos fins ara de l'agenda legislativa (Institut Català del Poble Gitano, erradicació antigitanisme) i temes relativament nous en l'agenda pública (transició energètica, transport de viatgers en vehicles de fins a nou places). En qualsevol cas, de tots dels acords que aproven memòries preliminars en destaca el primer de l'any, l'acord de 8 de gener, l'acord que aprova la [Memòria preliminar de l'Avantprojecte de Llei per endegar alternatives legals que donin efectivitat a diverses disposicions que van ser anul·lades o que es troben suspeses](#). L'acord es refereix a disposicions de 14 normes amb rang de Llei que entre 2015 i 2018 van ser recorregudes davant del Tribunal Constitucional i que el Tribunal va declarar inconstitucionals o bé manté en suspensió pendents de sentència.²³

Pel que fa a l'activitat reglamentària del Govern (decrets), el cert és que hi ha poc a dir excepte que el 2019 es recupera la normalitat (en xifres totals) respecte els darrers dos anys. També cal dir que tots els anys de constitució de govern, com el 2018, comporten un nombre més alt de decrets que altres arrel de les reestructuracions departamentals i els nomenaments i cessaments. En qualsevol cas, el 2019 entra, doncs, dins de la normalitat amb una curiosa i anecdòtica anor-

malitat substantiva: l'any 2019 és un dels anys amb més decrets d'encàrrecs de funcions (quan un conseller/a s'absenta i les seves funcions queden encarregades a un altre conseller/a), en total 114 decrets quan la mitjana d'anys anteriors havia estat de 35-40.

Gràfic 4. Decrets aprovats 2014-2019

Font: Elaboració pròpia a partir del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya

LA CONFLICTIVITAT DAVANT DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Si els anys anteriors, especialment entre el 2015 i el 2017, la conflictivitat constitucional havia estat altíssima tant per part de l'Estat contra normes del Parlament de Catalunya com per part del Govern de la Generalitat contra normativa estatal (el 2017 l'Estat va impugnar 17 lleis del Parlament), durant el 2019 tan sols es van produir dues impugnacions, en concret dos conflictes

²³ Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica; Llei 4/2016, del 23 de desembre, de mesures de protecció del dret a l'habitatge de les persones en risc d'exclusió residencial; Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes; Llei 16/2017, de l'1 d'agost, del canvi climàtic; Llei 9/2017, del 27 de juny, d'universalització de l'assistència sanitària amb càrrec a fons públics per mitjà del Servei Català de la Salut; Llei 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic i de creació i regulació dels impostos sobre grans establiments comercials, sobre estades en establiments turístics, sobre elements radiotòxics, sobre begudes ensucrades envasades i sobre emissions de diòxid de carboni; Llei 10/2017, del 27 de juny, de les voluntats digitals i de modificació dels llibres segon i quart del Codi civil de Catalunya; Llei 13/2017, del 6 de juliol, de les associacions de consumidors de cànnabis; Llei 21/2017, del 20 de setembre, de l'Agència Catalana de Protecció Social; Llei 15/2017, del 25 de juliol, de l'Agència de Ciberseguretat de Catalunya; Llei 18/2017, de l'1 d'agost, de comerç, serveis i fires; Llei 3/2017, del 15 de febrer, del llibre sisè del Codi civil de Catalunya, relatiu a les obligacions i els contractes, i de modificació dels llibres primer, segon, tercer, quart i cinquè; Llei 6/2017, del 9 de maig, de l'impost sobre els actius no productius de les persones jurídiques; Decret llei 5/2017, de l'1 d'agost, de mesures urgents per a l'ordenació dels serveis de transport de viatgers en vehicles de fins a nou places; Llei 2/2018, del 8 de maig, de modificació de la Llei 13/2008, de la presidència de la Generalitat i del Govern.

de competències: un adreçat contra una norma estatal ([Real Decreto 165/2019, de 22 de marzo, por el que se aprueba el Reglamento de Adopción internacional](#))²⁴ i l'altre plantejat per l'Estat, contra l'Acord GOV/90/2019, de 25 de juny, pel qual s'aprova el [Pla estratègic d'acció exterior i de relacions amb la Unió Europea 2019-2022](#).²⁵ La impugnació del Pla n'ha comportat la suspensió.

Les raons d'aquesta baixa conflictivitat es deuen, en bona part, a la moderació normativa de tots dos governs, però també al clima de necessitat d'acords i cessions mútues.

La baixa intensitat conflictiva també es detecta en les negociacions que s'han obert al si de la Subcomissió de Seguiment Normatiu, Prevenció i Solució de Conflictes de la Comissió Bilateral Generalitat-Estat.²⁶ De fet, la subcomissió va obrir negociacions en quatre casos durant el 2019: per dues normes estatals i per dues normes autonòmiques, tal i com il·lustra la taula 26. Dues de les negociacions van concloure en un acord i, per tant, van evitar la interposició d'un recurs (Reial decret llei 20/2018 de mesures urgents per a l'impuls de la competitivitat econòmica en el sector de la indústria i el comerç a Espanya i el Decret llei 3/2019 sobre l'increment retributiu per a l'any 2019 i la recuperació parcial de l'import de la paga extraordinària de l'any 2013 per al personal del sector públic de la Generalitat de Catalunya).

El contrast amb altres anys queda patent amb uns quants exemples: l'any 2010 la bilateral va obrir negociacions en relació a 13 normes i no va evitar el recurs en quatre d'elles; el 2014 es van obrir 10 negociacions i sis van fracassar (impugnació); i el 2016 va haver-hi set negociacions dues de les quals van fracassar.

Taula 26. Negociacions obertes al si de la Subcomissió de Seguiment Normatiu

Norma objecte de discrepàncies		Data inici negociacions	Data conclusions
Reial decret llei 20/2018	Estat	26/2/2019	29/7/2019
Llei 3/2019	Catalana	25/9/2019	Pendent
Decret llei 3/2019	Catalana	21/5/2019	23/7/2019
Reial decret llei 6/2019	Estat	30/5/2019	Pendent

Font: Elaboració pròpia a partir del Boletín Oficial del Estado.

²⁴ [Conflicte positiu de competència núm.4088-2019](#) (BOE 05/03/2020).

²⁵ Conflicte positiu de competència núm. 6116-2019 presentat al TC el 28/10/2019. (Publicat al BOE 31/10/2019 i al DOGC 11/11/2019).

²⁶ Aquesta subcomissió té com a funció la cerca d'un acord que eviti la impugnació d'una norma, sigui de l'Estat sigui de la Generalitat de Catalunya, davant del Tribunal Constitucional. Aquesta funció ve atribuïda per l'article 33.3 de la Llei Orgànica del Tribunal Constitucional

Un altre tipus de conflictivitat amb l'Estat: la batalla dels afers/acció exterior/s

Una de les característiques de l'aplicació de l'article 155 va ser la seva especial incidència sobre l'activitat i estructures del departament d'Acció exterior. La supressió de les delegacions només va deixar la de Brussel·les activa i el departament va ser dels pocs, sinó l'únic, al que el ministeri que n'assumia les funcions, el Ministerio de Asuntos Exteriores, va enviar personal.

Aixecat el 155, el juny del 2018 una de les primeres accions del Departament d'Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència departament va ser l'aprovació d'un decret ([Decret 126/2018, de 26 de juny](#)) de restitució de sis de les delegacions a l'exterior suprimides amb el 155: les d'Alemanya, Regne Unit i Irlanda, França, Itàlia, Estats Units d'Amèrica i Suïssa. Immediatament aprovat el decret, el Ministerio de Asuntos Exteriores va interposar-hi un recurs [contenciós-administratiu](#) davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya en tant que el Govern no havia complert amb l'obligació de comunicar amb caràcter previ l'obertura d'aquestes delegacions per tal que tant el Ministerio de Asuntos Exteriores com el Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas emetessin els preceptius informes no vinculants, tal i com estableix l'article 12 de la [Llei 2/2014](#), de 25 de març, de l'Acció i del Servei Exterior de l'Estat.²⁷

A la tardor de 2018, el departament continua amb la restitució de la xarxa de delegacions i en reobre sis més: la delegació dels Balcans (Decret 242/2018); la dels països bàltics (Decret 243/2018), d'Europa Central (Decret 244/2018); països nòrdics (Decret 245/2018) i la de Portugal (Decret 247/2018). Totes aquestes es reobren demanant l'informe previ, i el procés culmina l'estiu de 2019 amb la creació de tres noves delegacions no existents prèviament: la delegació a Argentina (Decret 138/2019), la delegació a Mèxic (Decret 139/2019) i la delegació a Tunísia (Decret 140/2019), totes obertes amb la petició d'informes previs.

Amb la creació d'aquestes tres últimes delegacions la tensió es dispara per dues raons: per una banda perquè el Ministerio emet uns informes desfavorables ja no per qüestions de forma, sinó

²⁷ Artículo 12. De las Oficinas de las Comunidades y Ciudades Autónomas en el exterior. 1. Las Comunidades Autónomas y las Ciudades Autónomas informarán al Gobierno del establecimiento de oficinas para su promoción exterior, con carácter previo a su apertura. El Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación informará la propuesta, de acuerdo con las directrices, fines y objetivos de la Política Exterior, la Estrategia de Acción Exterior y, en particular, con el principio de unidad de acción en el exterior. 2. El Ministerio de Hacienda y Administraciones Públicas informará dicha propuesta de acuerdo con el principio de eficiencia en la gestión de los recursos públicos así como desde la perspectiva de su adecuación al orden competencial.

per qüestions de fons i recorre tots tres decrets davant del TSJ, tot demanant que com a mesura cautelar se suspengui l'activitat de les noves delegacions. Per altra banda, i en relació amb el primer recurs contra la reobertura de les delegacions, el Ministerio també demana al TSJC la suspensió de l'activitat atès que l'activitat de les delegacions resultava "lesiva per als interessos de l'Estat i al servei d'un projecte secessionista inconstitucional".²⁸ El TSJC no va atendre la petició del Ministerio per una qüestió de forma en no haver-se sol·licitat aquestes mesures de suspensió cautelar en el moment d'interposar el primer recurs.²⁹ El decret únic que va crear les sis delegacions va quedar derogat amb l'aprovació de sis nous decrets que van regular-les individualment (cosa que va fer decaure el primer recurs). Però les [mesures cautelars sol·licitades en el segon recurs](#) sí que van ser finalment ateses pel TSJC que al novembre les va acceptar.

UNA RECAPITULACIÓ

La tendència a les turbulències polítiques, judicials i socials derivades del conflicte sobre el projecte polític de Catalunya han continuat presents durant el 2019. No obstant això, la política institucional ha experimentat un cert retorn a l'estabilitat que ha permès reprendre el control de l'activitat substantiva del Govern.

El repàs a l'activitat del Govern mesurada a partir dels acords del Consell Executiu ha permès identificar un impuls interessant en determinats àmbits d'actuació: les polítiques de transparència i bon govern que més enllà d'oferir dades accessibles estan adreçades a generar relacions de confiança amb la ciutadania; les polítiques d'acció exterior i de relació amb la Unió Europea, així com de promoció de la tecnologia digital. El repàs també ha permès veure que en les polítiques clàssiques de l'Estat del Benestar, amb l'excepció d'afers socials, la política és, com a molt, incrementalista. De nou cal recordar que el pressupost del 2019 prové del 2017 i que les pròrrogues pressupostàries actuen de fre i paràlisi a la innovació.

La conflictivitat constitucional mostra una calma que s'explica fonamentalment per l'escassa producció legislativa de totes dues parts i per la necessitat mútua de trobar punts de negociació i acord allunyats del debat en primera línia política. Per contra, en l'àmbit de l'acció exterior, el

²⁸ Vegeu el [comunicat de 2 de julio de 2019 del Ministerio de Asuntos Exteriores, Unión Europea i Cooperación](#).

²⁹ Vegeu la interlocutòria del TSJC, Sala del Contenciós administratiu, secció quinta de 26 de juliol de 2019. [Enllaç](#)

Ministerio de Asuntos Exteriores sembla no necessitar cap punt d'inflexió i manté una perspectiva propera a la que va caracteritzar-lo durant la aplicació del 155.

Taula 27. Relació dels noms dels departaments de la Generalitat i els acrònims utilitzats.

Acrònim	Nom del departament
ARPA	Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació
CU	Cultura
EC	Economia i Comerç
EDU	Educació
EXI	Acció Exterior, Relacions Institucionals i Transparència
IN	Interior
JUS	Justícia
PDAP	Polítiques Digitals i Administració Pública
PRE	Presidència
SAL	Salut
TASF	Treball, Afers Socials i Família
TS	Territori i Sostenibilitat
VEH	Vicepresidència, Economia i Hisenda

Taula 28. Plans i Programes per departaments i àmbits de política pública

Dept.	Data	Pla/Programa	Àmbit
ARPA	29/01/2019	Programa de l'estratègia marítima	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
ARPA	09/04/2019	Creació programa de suport ajuts Fons Europeu de Garantia Agrària	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
ARPA	09/04/2019	Programa temporal de suport a la gestió i seguiment dels ajuts de la PAC	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
ARPA	16/07/2019	Pla estratègic Cos Agents Rurals 2019-2024	administració, la transparència i les relacions institucionals
EC	29/01/2019	Pla estratègic de turisme de Catalunya	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
EC	09/07/2019	Modificació i actualització acord govern 2017 elaboració estratègia solar	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
EC	19/11/2019	Elaboració Pla estratègic integral suport indústria mobilitat i automoció 2020-2025	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat

Dept.	Data	Pla/Programa	Àmbit
EDU	11/03/2019	Aprovació Pla Acció foment llengua aranesa	polítiques públiques de drets i ciutadania
EDU	17/09/2019	Aprovació Pla STEMcat	polítiques públiques de drets i ciutadania
EXI	24/04/2019	Elaboració document de base d'un acord nacional per a l'Agenda 2030	polítiques de salut i educació
EXI	21/05/2019	Pla director cooperació al desenvolupament	administració, la transparència i les relacions institucionals
EXI	11/06/2019	Encàrrec elaboració Estratègia de lluita contra la corrupció i enfortiment de la integritat pública	administració, la transparència i les relacions institucionals
EXI	25/06/2019	Aprovació Pla de Govern Obert de la Generalitat de Catalunya	administració, la transparència i les relacions institucionals
EXI	25/06/2019	Aprovació Pla Estratègic d'acció exterior i de relacions amb la UE 2019-2020 i es trameta a Parlament	administració, la transparència i les relacions institucionals
EXI	01/08/2019	Pla anual de cooperació al desenvolupament	administració, la transparència i les relacions institucionals
EXI	25/09/2019	Aprovació Pla Nacional per a la implementació Agenda 2030	transversal
EXI	25/09/2019	Aprovació Estratègia Mediterrània de Catalunya MedCat 2030 i el Pla d'Acció 2019-2022	administració, la transparència i les relacions institucionals
EXI	12/11/2019	Llibre blanc Pla Europa	administració, la transparència i les relacions institucionals
EXI	26/11/2019	Creació programa de suport a la presidència del Consorci de la Comunitat de treball dels Pirineus 2019-2021	administració, la transparència i les relacions institucionals
IN	30/04/2019	Pròrroga Programa "Objectiu 2020: zero víctimes mortals a carreteres"	polítiques de salut i educació

Dept.	Data	Pla/Programa	Àmbit
IN	28/05/2019	Programa activitats Pla de seguretat viària 2019	polítiques de salut i educació
IN	09/07/2019	Impuls del Pacte nacional per a una mobilitat segura i sostenible	polítiques de salut i educació
JUS	27/08/2019	Programa temporal dotació places internament joves	polítiques públiques de drets i ciutadania
JUS	22/10/2019	Pròrroga Programa retributiu transitori unitats processals jutjats primera instància	administració, la transparència i les relacions institucionals
PDAP	25/02/2019	Aprovació Estratègia 5G de Catalunya	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
PDAP	18/06/2019	Aprovació estratègia blockchain de Catalunya	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
PDAP	25/09/2019	Creació Programa Barcelona Digital Talent	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
PDAP	25/09/2019	Programa inserció laboral a adm gencat	polítiques d'habitatge i cohesió social
PDAP	22/10/2019	creació Programa implementació sistema de gestió i tramitació electrònica	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
PDAP	22/10/2019	Creació programa coordinació i gestió processos selectius i provisió personal	administració, la transparència i les relacions institucionals
PDAP	29/10/2019	Aprovació estratègica de ciberseguretat de la Gencat	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
PRE	05/03/2019	Creació programa per a preparació candidatura JJOO Hivern Pirineus-BCN	polítiques de cultura i esport
PRE	24/04/2019	Aprovació del Pla normatiu de l'Administració 2019-2020	transversal

Dept.	Data	Pla/Programa	Àmbit
PRE	07/05/2019	Creació comissió estratègia dinamització territorial	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
PRE	09/07/2019	Aprovació Pla Estratègic de polítiques d'igualtat de gènere del Govern Gencat 2019-22	polítiques públiques de drets i ciutadania
SAL	11/03/2019	Aprovació Pla per a la millora de la presència de l'aranès en l'àmbit de la salut	polítiques públiques de drets i ciutadania
SAL	24/04/2019	Creació Programa per la gestió de l'anàlisi de dades per a la recerca i innovació en salut	polítiques de salut i educació
SAL	25/06/2019	Creació Pla d'atenció integrada social i sanitària	polítiques de salut i educació
SAL	03/07/2019	Aprovació Pla de prevenció i control de l'hepatitis	polítiques de salut i educació
SAL	03/12/2019	Creació aliança estratègica entre instituts de recerca i innovació en salut	polítiques de salut i educació
TASF	09/04/2019	Programa temporal de suport a l'acollida menors estrangers sense referents familiars (fins 2022)	polítiques públiques de drets i ciutadania
TASF	14/05/2019	Aprovació Pla Nacional Associacionisme i voluntariat Horitzó 2020 comissió interdepartamental	polítiques d'habitatge i cohesió social
TASF	14/05/2019	Aprovació Pla Interdepartamental de suport a les famílies 2018-2021	polítiques d'habitatge i cohesió social
TASF	18/06/2019	Creació Programa temporal Noves Actuacions d'Integració Laboral	polítiques d'habitatge i cohesió social
TASF	09/07/2019	Impuls elaboració del Pacte nacional pels drets de les persones amb discapacitats i creació Taula	polítiques públiques de drets i ciutadania
TASF	17/09/2019	Aprovació Pla acció de suport a les empreses foment igualtat	polítiques públiques de drets i ciutadania

Dept.	Data	Pla/Programa	Àmbit
TASF	22/10/2019	Creació per a l'erradicament de l'amiant i impuls a Pla nacional erradicació amiant	polítiques de salut i educació
TS	18/06/2019	Obres i actuacions Pla de gestió del risc inundació	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
TS	05/11/2019	Estratègia catalana de la bicicleta 2025	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
VEH	11/02/2019	Aprovació Pla d'actuacions d'obres forestals	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat
VEH	24/04/2019	Programa de control de subvencions i ajuts a càrrec fons europeus i propis	administració, la transparència i les relacions institucionals
VEH	24/04/2019	Programa específic de control de subvencions i ajuts FSE	administració, la transparència i les relacions institucionals
VEH	01/08/2019	Impuls a la definició i implementació d'un model de política fiscal corporativa del sector públic	administració, la transparència i les relacions institucionals
VEH	01/08/2019	Pròrroga durada Programaper a l'Organització i modernització del sistema tributari Gencat	administració, la transparència i les relacions institucionals
VEH	27/08/2019	Creació programa temporal de suport implantació aplicacions comptables	administració, la transparència i les relacions institucionals
VEH	17/12/2019	Actualització Pla econòmic-financer d' infraestructures	polítiques territorials, de transport, medi ambient i sostenibilitat

Font: Elaboració pròpia a partir de la informació disponible a l'[apartat de Transparència del web del Departament de la Presidència](#)

Partits polítics

ELS PARTITS POLÍTICS CATALANS AL 2019: REVOLTS ELECTORALS PER TORNAR AL PUNT DE PARTIDA

■ **Joan Rodríguez Teruel, Òscar Barberà**

Universitat de València

L'any 2019 va començar dominat per tres dinàmiques que condicionaren notablement l'agenda política catalana, serviren per aprofundir les contradiccions dels partits que integraven l'executiu català i contribuïren a la paràlisi de la seva acció de govern. Tot i que les tres problemàtiques tenen la seva pròpia lògica, tot sovint han estat estretament entrelligades, com tot sovint sol passar en la política espanyola.

El primer corrent de fons cal buscar-lo en els efectes de les eleccions andaluses de desembre del 2018. El meteòric ascens de VOX va representar un important terrabastall en la política andalusa i, de retruc, en l'espanyola. Aquest partit va passar en pocs mesos de ser una força extraparlamentària i marginal a obtenir 12 escons, tenir la clau de la governabilitat de la regió i dominar el debat polític amb constants sortides de to. VOX va jugar bé les cartes de la seva exposició mediàtica per projectar el seu discurs a favor de la unitat d'Espanya i de dura oposició a l'independentisme català. L'emergència de VOX va agafar amb el peu canviat a PP i Ciutadans, que intentaren neutralitzar-lo intensificant la competència sobre el discurs espanyolista. Un moment culminant d'aquesta estratègia fou la multitudinària manifestació a la plaça de Colón de Madrid de febrer del 2019 on els líders del PP i Ciutadans coincidiren amb els de VOX per demanar que el Govern no fes concessions a l'independentisme. La competició oberta entre els tres partits de la dreta va deixar orfe una part de l'electorat de centre, fet clau per entendre la dinàmica electoral dels mesos que seguiren.

L'altra dinàmica que repercutí en la política catalana va ser la dificultat per mantenir la majoria parlamentària que va donar suport a la investidura de Pedro Sánchez (PSOE) el juny del 2018. El gir decisiu de la legislatura vingué pel suport d'ERC i JxCAT a la moció de censura contra el president Mariano Rajoy (PP). Per això, un dels objectius fonamentals del nou govern en minoria de Sánchez fou rebaixar la confrontació amb l'executiu català. D'entrada, el nou president va prometre articular mecanismes de diàleg entre els dos governs. Això es visualitzà en un encontre

formal entre alguns representants de l'executiu català i espanyol aprofitant la celebració d'un Consell de Ministres a Barcelona el 20 de desembre del 2018. Aquest primerencontre va ser més simbòlic que substantiu, però va servir per iniciar un seguit de reunions a diversos nivells. També facilità que JxCAT i ERC donessin el seu suport al sostre de despesa previst pels pressupostos espanyols del 2019.

Les reaccions a aquests primers intents de normalització no es feren esperar. A les Corts Generals, els partits de l'oposició van acusar el Govern espanyol de fer cessions a l'independentisme, situació que acabà desembocant en la ja mencionada manifestació de la plaça Colón de Madrid. A Catalunya, els líders de JxCAT es van mostrar molt crítics amb la manca de compromisos concrets a les seves demandes (Taula de diàleg, mediador, dret a l'autodeterminació, etc.). El malestar en JxCAT també va forçar, de retruc, un enduriment de les posicions d'ERC. En un any d'eleccions municipals, els republicans no volien aparèixer massa indulgents amb el Govern espanyol. En mig d'uns i altres, el president Sánchez va tractar d'assegurar la continuïtat de les reunions negociadores entre executius, així com d'ampliar les partides pressupostaries destinades a Catalunya. En això, el president del Govern va comptar amb la col·laboració del líder de Podemos, Pablo Iglesias. D'altra banda, Sánchez no dubtà a explotar la por a un retorn de la dreta per a no cedir en cap qüestió substantiva. Això va permetre que la legislatura durés uns mesos més. Ara bé, al febrer del 2019 la situació es va fer insostenible per la confluència de la manifestació de Colón, la creixent tensió derivada per l'inici dels judicis del *procés* i el progressiu enduriment de les posicions dels partits catalans. A Espanya, l'atzucac es va resoldre amb la ruptura de negociacions entre executius, la derrota de la llei de pressupostos generals del 2019 i la convocatòria d'eleccions anticipades per al 28 d'abril.

A Catalunya, la principal conseqüència de la fi de la legislatura espanyola va ser la pròrroga dels pressupostos de la Generalitat per a 2019. L'estratègia del Govern català per tramitar-los es basava a buscar el suport de Catalunya en Comú, però una de les condicions bàsiques d'aquest grup era la continuïtat de la legislatura espanyola. Des del moment que Sánchez va convocar eleccions, els Comuns es distanciaren de la negociació amb el Govern, que ni tan sols arribà a aprovar-los. La Generalitat va haver de tornar a prorrogar per segon cop consecutiu els pressupostos del 2017. Tot plegat, deixà el Govern català amb una forta situació de provisionalitat que s'agreujà per la incertesa derivada de la triple convocatòria d'eleccions autonòmiques, locals i europees del 26 de maig.

El tercer element vertebrador de la política catalana i espanyola durant l'any 2019 van ser les derivades judicials i polítiques del *procés*. Una de les més rellevants fou l'inici en el Tribunal Suprem de la vista oral del judici contra nou exconsellers del Govern català, l'expresidenta del Parlament i els líders de l'ANC i Òmnium. Les sessions inicials van aixecar una enorme expectativa mediàtica, fet que sens dubte va contribuir a endurir les posicions negociadores dels partits independentistes i a l'avançament de les eleccions generals. D'entrada, els partits independentistes van utilitzar el judici com a altaveu per negar les acusacions de rebel·lió, sedició i malversació. La vista, que s'allargà fins el mes de juny, també va deixar paleses les notables contradiccions entre la inflamada retòrica de la tardor del 2017 i una pragmàtica defensa jurídica, que va vestir tota la causa com actes de desobediència, negant o minimitzant les seves conseqüències jurídiques, i minimitzant la responsabilitat dels acusats en els fets.

Aquesta concatenació de factors va perfilar un context inadequat per reconduir les diferències estratègies i tàctiques entre els socis de govern a la Generalitat i els seus respectius aliats. D'una banda, els principals líders de JxCAT i altres grups independentistes com l'ANC insistien a defensar la vigència de l'unilateralisme, de la confrontació amb l'Estat, i en la internacionalització del conflicte liderada per l'expresident Puigdemont. De l'altra, ERC i Òmnium apostaven per eixamplar la base de l'independentisme, relegar la via unilateral, buscar el diàleg amb l'esquerra espanyola i, eventualment, reclamar un avançament electoral. Les successives conteses electorals de les generals, locals i europees no ajudaren a reconduir les diferències entre els dos socis de govern, que ara competien per assentar la seva superioritat electoral i demostrar quina estratègia tenia més suport dins del moviment secessionista. Una de les demostracions més visibles de l'estratègia de confrontació buscada per JxCAT va tenir lloc a les portes de la campanya de les eleccions generals del 28 d'abril, quan el president Torra es negà reiteradament a retirar diversos llaços i pancartes en suport als presos. La desobediència de Torra a la Junta Electoral Central va afavorir una querrela de la fiscalia. La política de pactes després de les eleccions locals encara va agreujar més la situació: JxCAT va preferir pactar el govern de la Diputació de Barcelona amb el PSC i no amb ERC; per la seva banda, els republicans també van preferir formar governs amb els socialistes en comptes de JxCAT en diversos municipis barcelonins.

A partir de l'estiu, la interacció entre les tres dinàmiques s'accentuà dramàticament. En la política espanyola, els resultats electorals de les eleccions generals del 28 d'abril donaren una ampla victòria al PSOE, que li permetia majories alternatives amb Ciudadans o amb Podemos i les es-

querres perifèriques. Però davant del rebuig dels primers i dels costos polítics de pactar amb els segons, el PSOE va tractar d'articular una estratègia semblant a la que va facilitar la moció de censura. De fet, ERC ben aviat va començar a posicionar-se en favor de l'abstenció. En JxCAT les deliberacions van ser més complexes per la divisió entre partidaris de l'abstenció i el vot en contra, tot i que aquests darrers no trigaren a imposar-se. Al final, però, els partits catalans van resultar irrelevantes perquè les negociacions entre el PSOE i Podemos van arribar a un atzucac definitiu el mes de juliol, perquè els plans de Sánchez xocaven amb les pretensions de Podemos de formar un govern de coalició. En això pesà la falta de confiança entre els futurs socis, però també la crisi que Ciutadans visqué durant la primavera-estiu del 2019. Així doncs, la nova convocatòria electoral tingué cert caràcter oportunista pensat per deixar el PSOE amb un millor avantatge competitiu captant nous votants de centre. Tanmateix, aquests càlculs no tingueren present que les escumes del *procés* català tornarien a marcar decisivament la tardor.

A Catalunya, l'estiu estigué dedicat a tractar de recompondre certa unitat independentista abans de la sentència del *procés*. Tots coincidien en l'exigència de l'absolució i, eventualment, l'amnistia dels presos. De fet, aquest fou un dels temes centrals de la diada de l'11 de setembre. Més complicat fou posar-se d'acord en les respostes institucionals i socials a la sentència. Descartada la repetició de la DIU o l'avançament electoral, el mínim comú denominador es bastí sobre quines formes havia d'adoptar allò que s'anomenà *desobediència civil i institucional*. Per això, des de mitjans d'agost una comissió amb els principals partits i grups d'interès independentistes començaren a pactar l'organització de diferents accions de protesta. Aquests grups també promogueren, inspirant-se en les protestes de Hong Kong, una plataforma digital anomenada *Tsunami Democràtic* que havia de ser una de les eines clau per canalitzar la mobilització ciutadana.

La sentència del Tribunal Suprem sobre el *procés* es feu pública el dia 14 d'octubre i condemnà a nou dels tretze acusats a penes d'entre 13 i 9 anys de presó pel delicte de sedició i, en alguns casos, també de malversació. A Espanya la sentència va suposar un aval a la línia d'acusació de l'advocacia de l'Estat, que no va apreciar delicte de rebel·lió (circumstància que hagués comportat penes molt més altes). El veredicté també va ser interpretat com una desautorització a l'estratègia política de tots els partits de la dreta, que havien fet de la rebel·lió la seva principal línia d'atac contra el suport dels independentistes catalans a la investidura de Pedro Sánchez. A Catalunya, les reaccions de protesta no es van fer esperar.

Tot i la indignació popular, la desobediència institucional va ser aquest cop molt més continguda que l'any 2017. El 25 de juliol, el Parlament celebrà un ple monogràfic on la majoria independentista (JxCAT, ERC i la CUP) va aprovar diverses declaracions sobre l'autodeterminació, la independència i la monarquia que el mes d'octubre van ser suspeses pel Tribunal Constitucional. El mes de setembre, durant el debat de política general, també s'aprovaren noves declaracions que legitimaven la desobediència institucional i civil, i donaven suport a l'amnistia dels presos. Aquestes foren també suspeses pel Tribunal Constitucional el mes de novembre. Per contra, la reacció institucional posterior a la sentència es va centrar en dos gests simbòlics: l'aprovació d'unes 800 mocions locals en contra de la condemna del Suprem; i la constitució de dues assemblees de càrrecs electes, una promoguda per la CUP i una altra vinculada al Consell de la República Catalana de l'expresident Puigdemont. També merament simbòlica i amb clares connotacions electorals fou l'anomenada Declaració de la Llotja de Mar signada el 25 d'octubre per ERC, JxCAT, EH Bildu, el BNG i Més per Mallorca. L'acord, que es comprometia a treballar pel reconeixement del dret d'autodeterminació i la llibertat dels polítics presos, tingué absències destacades com les del PNB o Compromís.

A Catalunya, els actes de desobediència civil s'allargaren fins ben passades les eleccions del 10 de novembre del 2019. Òbviament, això condicionà la campanya i, en certa mesura, els resultats. Per la banda independentista, afavorí l'entrada de la CUP al Congrés i el creixement electoral de JxCAT a costa d'ERC. En l'altre extrem, van augmentar els vots a VOX i el PP però els perderen Ciutadans i, en menor mesura, el PSC. El ràpid acord per formar un govern de coalició en minoria a què aquest cop arribaren Pedro Sánchez i Pablo Iglesias donà als partits independentistes catalans les claus de la governabilitat. Això va ser aprofitat per ERC per fer valer els seus escons i reactivar la seva estratègia de negociació, que havia quedat en suspens per la reacció a la sentència. Tanmateix, ja en la recta final de l'any, diverses derivades jurídiques del *procés* complicaren l'estratègia d'ERC.

En primer lloc, el 20 de desembre, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya va condemnar el president de la Generalitat a una inhabilitació d'un any i mig per desobeir els requeriments de la Junta Electoral Central i negar-se a retirar els llaços i pancartes dels edificis de la Generalitat a la campanya electoral d'abril. Tot i que Torra apel·là la sentència al Tribunal Suprem, la possibilitat que aquest perdés la presidència es convertí en un element de crispació que marcà i endarrerí les negociacions de la investidura. En segon lloc, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea reco-

negué que Junqueras, Puigdemont i Comín havien accedit automàticament a la condició d'eurodiputats en proclamar-se els resultats electorals. Això implicava que Puigdemont i Comín podien accedir immediatament a les credencials que el Parlament Europeu els va negar uns mesos abans per no complir amb els requisits establerts per la legislació espanyola. Tot plegat suposava un espectacular èxit de l'estratègia seguida per l'expresident Puigdemont.

Així doncs, després de diversos processos electorals, conflictes institucionals, actes de desobediència civil, aldarulls, judicis, i una creixent polarització política, l'any 2019 va acabar de manera semblant a com havia començat. En la política espanyola, amb dubtes de si es podria articular una majoria parlamentària semblant a la que havia conduït a Sánchez a la Moncloa el juny del 2018. També amb una inacabada confrontació pel domini de l'espai de la dreta, que ara ja no es disputava entre el PP i Ciutadans, sinó entre el PP i VOX. En la política catalana, les derivades polítiques i judicials del *procés* seguien encara ben presents i en comptes de remetre, semblaven augmentar la seva importància. A més, la lluita entre ERC i JxCAT pel domini de l'espai independentista seguia també pendent de resoldre's, cosa que n'alimentava la divisió estratègica i en continuava amenaçant la seva estabilitat. Ningú imaginava en aquell moment que bona part d'aquestes dinàmiques poguessin canviar tan dramàticament com ho farien només unes setmanes més tard.

L'INACABABLE TRANSICIÓ DE L'UNIVERS POST-CONVERGENT

La progressiva però mai del tot acabada subordinació del PDeCAT a Puigdemont

L'any 2019 va seguir el procés de reestructuració dels grups polítics procedents de l'antiga CDC, fet que provocà importants tensions i n'afavorí la fragmentació. El mes de gener va tenir lloc el congrés constituent de la Crida Nacional per la República (La Crida), entitat promoguda l'any anterior per l'expresident Puigdemont, el president Torra i l'anterior líder de l'ANC, Jordi Sánchez. En el marc d'aquest congrés es feu públic que La Crida s'havia registrat com a partit polític i que Jordi Sánchez, en aquell moment a la presó, seria el candidat a presidir-lo. La conversió de La Crida en partit va causar un notable malestar entre el sector moderat del PDeCAT encapçalat per l'antiga líder, Marta Pascal, diversos diputats al Congrés, i la presidenta del Consell Nacional, Mercè

Conesa. Les reticències eren formals, per la prohibició de doble afiliació existent en el PDeCAT. Però també polítiques, perquè La Crida pretenia articular tot l'espai independentista partidari de la unitat, la confrontació amb l'Estat, la no renúncia a la unilateralitat i l'adhesió als principis de desobediència civil i institucional. Tot allò que representava, en essència, eren els valors de l'1-O. A la fi, el congrés va servir per llimar diferències organitzatives amb el PDeCAT que, acabà autoritzant la doble afiliació, però no amb ERC i la CUP que van desmarcar-se'n. Més enllà de la retòrica, La Crida fou concebuda amb una pretensió instrumental: convertir-se en el pla B de l'entorn de Puigdemont si la direcció del PDeCAT no cedia a les pretensions de l'expresident per confeccionar les llistes al seu gust. Un cop Puigdemont va aconseguir imposar el seu criteri i tenir el control dels diferents grups parlamentaris de JxCAT, la funció de La Crida va desaparèixer i l'organització quedà *hibernada*.

L'articulació entre el PDeCAT i La Crida primer, i entre els sectors moderats del PDeCAT i els seguidors de Puigdemont i Torra després, marcà un any amb multitud de convocatòries electorals on calgué tancar acords sobre la fórmula de la candidatura, les llistes i, en no menor mesura, sobre l'estratègia que haurien de seguir els respectius grups parlamentaris. En les eleccions generals del 28 d'abril s'acordà concórrer amb la fórmula JxCAT. D'acord amb els seus estatuts, el PDeCAT va celebrar primàries comarcals per promoure potencials candidats que, posteriorment, haurien de ser negociats amb els de La Crida. Per la seva banda, La Crida convocà una consulta interna destinada a legitimar l'acord amb el PDeCAT i una altra per proposar que Jordi Sànchez fos el cap de llista per Barcelona.

El procés de confecció de les llistes va mostrar una dura pugna pel control del futur grup parlamentari a Madrid, que s'allargà els mesos de febrer i març. En un costat es situaren bona part de la direcció del PDeCAT i les principals figures del grup parlamentari (Jordi Xuclà, Carles Campuzano), partidaris del diàleg i d'evitar una estratègia de bloqueig si JxCAT era decisiva. En l'altre, Puigdemont, una part de la nova direcció del PDeCAT (Míriam Nogueras), La Crida i destacades figures del Govern i el grup parlamentari al Parlament, que optaven per una estratègia de confrontació amb l'Estat. Al final, l'acord entre tots dos grups passà per llistes encapçalades per diversos polítics presos, amb Jordi Sànchez com a cap de llista per Barcelona. Ara bé, donades les circumstàncies, també calgué pactar qui hauria de ser el relleu de Sànchez, que recaigué en la consellera de Cultura, Laura Borràs. Finalment, les candidatures foren aprovades pel Consell Nacional del PDeCAT celebrat el 10 de març. Les posicions més

rellevants de les llistes foren per a persones afins a Puigdemont (Sánchez, Laura Borràs, Míriam Nogueras per Barcelona, i Jaume Alonso-Cuevillas, Jordi Turull i Josep Rull per Girona, Lleida i Tarragona respectivament), mentre que els anteriors representants del PDeCAT (Campuzano, Xuclà) quedaren fora del grup parlamentari. L'entorn de Puigdemont també es feu amb llocs clau de l'equip de campanya.

La campanya electoral de les generals anà en paral·lel al judici del *procés*. En un moment on les estratègies de defensa legal apuntaven a minimitzar els fets de la tardor del 2017, l'estratègia electoral de JxCAT fou pensada per defensar la via de la confrontació i el maximalisme en relació a l'Estat. La millor il·lustració d'aquesta aposta per la desobediència fou la negativa del president Torra a retirar la simbologia independentista dels edificis de la Generalitat de Catalunya. Els resultats de les eleccions generals del 28A no foren bons, però entraren dins de l'esperat i deixaren a JxCAT com a quarta força política catalana per darrere dels tres partits d'esquerres. Els mesos següents a les eleccions generals estigueren marcats pels problemes legals dels polítics presos. Un cop presa la possessió dels seus escons, la Mesa del Congrés decidí suspendre'ls de drets, sous i funcions. La consegüent negativa dels tres diputats de JxCAT a renunciar al seu escó alterà lleugerament les majories a favor dels partidaris a la investidura de Sánchez.

La nova realitat de l'entorn post-convergent també aflorà amb motiu de les eleccions al Parlament Europeu previstes per al 26 de maig. El sistema electoral d'aquestes eleccions afavoreix la coordinació entre partits d'àmbit no estatal d'ideologies properes amb l'objectiu de garantir la representació i maximitzar el nombre d'escons. Un dels socis estratègic de Convergència i Unió havia estat, tradicionalment, el Partit Nacionalista Basc (PNB). La suma de vots de CiU, PNB i Coalició Canaria (CC) assegurà tres eurodiputats l'any 2014. Però l'aliança entre els antics socis i el PDeCAT no prosperà per l'estratègia de confrontació del partit i, sobretot, per l'autoproclamació de l'expresident Puigdemont com a cap de llista. La confecció final de les llistes de JxCAT al Parlament Europeu sorprengué pel fitxatge estrella dels exconsellers, Toni Comín i Clara Ponsatí. D'aquesta manera, la selecció dels candidats es convertí, junt amb les constants apel·lacions a la unitat independentista, en un dels principals eixos de la campanya Europea dels post-convergens. L'aprovació formal de les llistes es feu en el Consell Nacional del PDeCAT celebrat el 10 d'abril. De fet, la judicialització de tot el *procés* permeté il·lustrar la renovada voluntat de confrontació de JxCAT, el qual envià un inequívoc missatge a tots els votants desencantats d'ERC.

Les victòries legals de Puigdemont abans i després de les eleccions europees permeteren alimentar la tesi que la seva estratègia era l'encertada, a diferència del camí proposat per la direcció d'ERC. Els problemes començaren amb l'exclusió de Puigdemont, Comín i Ponsatí de les llistes per part de la Junta Electoral Central (JEC), fet que obligà a la seva substitució temporal de les llistes. La fiscalia primer, i la justícia després, acabaren autoritzant les candidatures originals a pocs dies de les eleccions. Poc després, el Tribunal Constitucional donà la raó a la justícia, en contra del criteri del recurs presentat per Ciutadans i el PP. Els resultats electorals de JxCAT, que va obtenir gairebé un milió de vots, permeteren l'elecció de Puigdemont i Comín. Tanmateix, al no poder complir amb els tràmits per recollir l'acta davant la JEC, el Parlament Europeu es negà a reconèixer la seva condició de parlamentaris. Això obrí un contenciós davant el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) que, el mes de desembre, es decantà definitivament a favor dels candidats de JxCAT. La nova condició d'europarlamentaris de Puigdemont i Comín forçà que finalment renunciessin a l'acta de diputats al Parlament de Catalunya. D'aquesta manera, Puigdemont renunciava definitivament a les seves aspiracions a presidir la Generalitat i tancava un dels principals elements que havia enverinat la relació entre JxCAT i ERC des del gener del 2018.

Les eleccions municipals van celebrar-se alhora que les eleccions europees. El procés d'elaboració de les llistes fou especialment complex a la ciutat de Barcelona, on l'any 2018 el PDeCAT va celebrar eleccions primàries que va guanyar Neus Munté. El resultat de les negociacions entre el PDeCAT i l'entorn de Puigdemont resultà en una candidatura encapçalada pels exconsellers Joaquim Forn i Elsa Artadi, on Munté ocupà la tercera posició. La configuració de les llistes electorals de la primavera del 2019 obligà a fer canvis en el Govern de la Generalitat per la sortida d'Elsa Artadi i Laura Borràs que foren substituïdes per Meritxell Budó (persona propera a Jordi Turull) a la conselleria de presidència i Mariàngela Villalonga a la de cultura.

En les eleccions municipals, JxCAT només recollí poc més de la meitat dels vots de les eleccions europees, fet que es traduí en una pèrdua substancial de regidors respecte als resultats de CiU l'any 2015. Especialment rellevant fou el descens de vots a Barcelona ciutat, on es perderen la meitat dels vots de 2015. Tot i que el PDeCAT es mantingué com el partit amb més alcaldes de Catalunya, només aconseguí l'alcaldia de Girona i la presidència de la seva Diputació. En la Diputació de Barcelona, la direcció del PDeCAT arribà a un controvertit pacte amb el PSC que els assegurà la vicepresidència a costa d'excloure a ERC. Aquest moviment fou considerat una victòria del sector moderat i els alcaldes del PDeCAT, però complicà substancialment les relacions

amb ERC i desacredità part de les crides a la unitat independentista i a la confrontació amb l'Estat que es feien des de l'entorn de Puigdemont.

Un cop passat el cicle electoral del 2019 es reprengueren les converses per endreçar l'articulació de l'espai post-convergent. Els expresidents Mas i Puigdemont foren els encarregats de liderar aquest procés amb vistes a unes futures i incertes eleccions catalanes. Congelada La Crida, Mas, Puigdemont i bona part dels càrrecs electes semblaren coincidir que el futur hauria d'articular-se entorn de JxCAT. Ara bé, en aquell moment JxCAT no era més que una marca electoral propietat del PDeCAT que, alhora, també agrupava els diferents grups parlamentaris i locals. Així, un dels primers passos per recompondre aquest espai fou un acord entre el PDeCAT i JxCAT al Parlament de Catalunya pel qual s'acordà un ús compartit de la marca. A canvi, es preveïa la creació d'una nova direcció encarregada de gestionar la transició i abordar els potencials desacords entre el partit i el grup parlamentari. En allò que no hi hagué acord fou en la gestió de la transició, que uns volien més ràpida que els altres. Per això, l'entorn de Puigdemont intentà promoure una assemblea del PDeCAT a l'estiu del 2019, que finalment no prosperà.

La divisió de JxCAT a l'executiu es tornà a manifestar després de la sentència del *procés* a la tardor, quan ERC defensà la posició del conseller Buch per l'actuació policial durant les protestes a la sentència davant del distanciament del President. Això encara quedà més palès quan Torra proposà que la resposta institucional a la sentència fos tornar a exercir un referèndum d'autodeterminació durant la mateixa legislatura. Tanmateix, en aquell temps tot feu pensar que els dies de Torra a la presidència estaven comptats.

La campanya per a les eleccions generals del 10N transcorregué en paral·lel a la sentència del *procés*. La proposta inicial del PDeCAT fou la repetició dels polítics a la presó com a caps de llista, amb la incorporació ara de Joaquim Forn per Girona i alguns canvis en la llista del Senat. Ara bé, davant de la imminent sentència, les llistes també incorporaren alguns canvis en les posicions posteriors. A diferència de la primavera, el procés de negociació de les candidatures fou menys controvertit i rebé molta menys atenció dels mitjans. Un cop dictada la sentència, la Junta Electoral Central exclougué a tots els polítics presos, fet que deixà tres dones com a cap de llista i una notable renovació dels parlamentaris.

Un cop passades les eleccions es reprengué el procés d'articulació de les relacions entre el PDeCAT i JxCAT. Al llarg de la tardor, el PDeCAT havia impulsat una consulta entre els seus membres,

que resultà en un seguit de demandes sobre com conduir el procés: la no desaparició del partit, la convergència sota les sigles JxCAT, la promoció de futurs lideratges a més del de Puigdemont o la necessitat de promoure el debat ideològic. Les negociacions entre la direcció del partit i Puigdemont i els seus afins conclogueren en un consell nacional del PDeCAT en el qual s'acceptà amb un 85% de vots la futura integració amb JxCAT. Els detalls del procés quedaren per definir al llarg dels mesos següents, però tot indicà que estarien estretament connectats amb el procés de designació del futur presidenciable a la Generalitat.

JxCAT i la governabilitat espanyola

La lluita per l'equilibri de poders també afectà la predisposició de JxCAT a participar en el joc de majories del Congrés dels Diputats. La dimissió de Pascal el 2018, forçada per l'oposició de Puigdemont a donar suport a la moció de censura, ja havia alterat notablement les relacions del món post-convergent amb els socialistes. A mitjans del mes de febrer del 2019, la coincidència d'una creixent pressió per part de la dreta espanyola, així com la imminent vista oral del judici del *procés* van enverinar les negociacions entre els governs català i espanyol. La fi d'aquestes converses va dinamitar, de retruc, la tramitació dels pressupostos del Govern espanyol per a l'any 2019, fet que portà a la convocatòria d'eleccions per al 28 d'abril.

Com ja hem comentat més amunt, tant la campanya electoral de JxCAT a les eleccions generals del 28A, com els canvis en el grup parlamentari, feren visible la nova estratègia de confrontació amb l'Estat. Els resultats donaren a JxCAT un paper secundari en la configuració de la nova majoria parlamentària. Això permeté que el partit no hagués de canviar la seva estratègia de confrontació dialèctica, cosa que el serví per desmarcar-se dels plantejaments més dialogants d'ERC. L'estratègia de posar polítics a la presó en les llistes, i negar-se a substituir-los un cop la Mesa del Congrés en suspenia els seus drets, tingué com a conseqüència facilitar la potencial investidura del candidat socialista. Tanmateix, això serví de poc degut als desacords entre el PSOE i Unidas Podemos. En la sessió d'investidura de Pedro Sánchez celebrada a finals de juliol, JxCAT va votar en contra, però el seu vot fou irrellevant pel desenllaç perquè Sánchez quedà lluny d'obtenir la majoria requerida.

Entre juliol i les eleccions del 10 novembre, res feu canviar els plantejaments estratègics de JxCAT en la política espanyola. De fet, la coincidència de les eleccions amb la sentència sobre el *procés*

refermà la posició rupturista de l'electorat i del grup parlamentari. Ni els aldarulls, ni la incapacitat dels partits independentistes per articular una resposta institucional conjunta desanimaren a uns votants que, aquest cop, premiaren a JxCAT amb un escó més que a les eleccions del 28A. Com ja va passar a l'abril, els resultats dificultaven obtenir grup parlamentari propi, però un acord entre diversos partits va permetre dividir el grup mixt en dos. JxCAT s'uní a la formació del nou grup instrumental anomenat Plural que integrà a Más País, Compromís, Coalición Canaria, Nueva Canarias, Teruel Existe, Bloque Nacionalista Galego i Partido Regionalista de Cantabria. Els resultats de les eleccions del 10N feren variar marginalment els resultats de l'abril, però ara la rellevància dels partits d'àmbit no estatal augmentà, sobretot després de conèixer-se el pacte entre el PSOE i Unidas Podemos. JxCAT mantingué posicions maximalistes per donar suport a la investidura que passaren per reprendre les negociacions sense condicions, assegurar la presència de mediadors internacionals o el reconeixement previ del dret d'autodeterminació. La perspectiva d'una propera convocatòria d'eleccions catalanes, sumada a la sentència a Torra per no voler retirar la simbologia independentista de la Generalitat van acabar per impossibilitar el vot favorable a la investidura.

La disputa per l'herència de CiU

El progressiu control del PDeCAT per Puigdemont provocà l'allunyament dels sectors més moderats del partit. Recordem que el juny del 2017 ja s'havia creat Lliures, una escissió liderada per Antoni Fernández Teixidó, i la tardor del 2017 també es fundà Convergents, liderat per Germà Gordó. A partir de l'estiu del 2019, les iniciatives per aglutinar el catalanisme moderat que havia representat CiU s'acceleraren. En un primer moment, s'articulà una plataforma creada per Manuel Valls, que pactà una candidatura a l'Ajuntament de Barcelona amb Ciutadans, Lliures i una escissió d'Units (antiga Unió Democràtica) dirigida per Eva Parera. Poc després, Parera i Fernández Teixidó van anar confluint amb La Lliga, un altra iniciativa impulsada per Astrid Barrio i Ramon Bosch (antic líder de Societat Civil Catalana), que comptà amb el suport de diverses figures que havien deixat el PDeCAT i el Partit Popular. La tardor del 2019, el corrent més moderat del PDeCAT s'organitzà entorn de l'associació *El País de Demà*, que també rebé el nom de *Grup de Poble*. Entre els seus impulsors hi havia l'anterior líder del partit, Marta Pascal, els exparlamentaris Carles Campuzano i Jordi Xuclà, així com l'exconseller Lluís Recoder. Les creixents espec-

tatives d'unes eleccions catalanes impulsaren, a finals de la tardor del 2019, una competició cada cop més gran entre aquests dos grups i la plataforma de Manuel Valls per liderar un espai d'uns 300.000 potencials votants catalanistes moderats.

No obstant això, la reivindicació de l'herència de CiU sempre topava amb el present judicial. Al llarg del 2019 es continuaren succeint notícies sobre les diverses investigacions vinculades amb diferents organitzacions i personalitats de l'univers post-convergent. Entre aquestes, destacaren diverses investigacions sobre el presumpte enriquiment i fugida de capitals lligada al cas *Pujol*, noves revelacions sobre presumptes suborns o malversacions lligats al cas *del 3%*, presumptes desviaments de fons per part de la Fundació CATMON lligada al PDeCAT, o una presumpta trama per finançar CDC amb diners procedents de TV3.

ERC, CERCANT EL PALLER PER POSAR-HI EL PAL

Junqueras apadrina una nova direcció per canviar d'estratègia

El gir estratègic impulsat pel líder d'ERC, Oriol Junqueras, de cara a les eleccions autonòmiques del 2017 va condicionar notablement el començament de la legislatura. La renúncia a nous exercicis de desobediència institucional va impedir l'any 2018 la investidura de Puigdemont i condicionà notablement la formació i les prioritats del nou govern amb JxCAT. Aquesta estratègia va continuar al llarg del 2019, cosa que en diferents moments semblà amenaçar la continuïtat del Govern per les diferències amb els socis de JxCAT. Donada la continuïtat de la línia política i la pau interna assentada sobre l'inqüestionable lideratge de Junqueras, el més destacat d'aquest any foren els progressius canvis en la direcció del partit i dels grups en les institucions.

L'any 2019 començà amb un nou enfrontament entre l'expresident Puigdemont i diversos dirigents d'ERC, a costa de la investidura fallida del 2018 i la denegació de continuar amb el vot delegat. A la negativa del president del Parlament, Roger Torrent, de considerar la candidatura de Puigdemont seguí un recurs d'aquest al Tribunal Constitucional sobre la denegació del vot. Torrent fou defensat per la consellera de Justícia, Ester Capella, qui en una entrevista sintetitzà el possibilisme del partit afirmant "hem de fer les coses que es puguin fer" (Ara, 3/2/2019). Com hem vist abans, els primers mesos de l'any estigueren dominats pels intents d'impulsar les ne-

gociacions entre els governs català i espanyol sobre el diàleg polític i els pressupostos del 2019. En paral·lel, el vicepresident Pere Aragonès liderà els esforços d'ERC per tancar un acord per als pressupostos de la Generalitat amb els Comuns. Res de tot això reeixí, motiu que afavorí que el partit es centrés en la preparació de les imminents convocatòries electorals d'abril i maig, que coincidiren amb la vista oral del judici del *procés*.

Per a les eleccions generals del 28 d'abril, ERC es negà des del primer moment a formar una llista unitària independentista tal com suggerien els afins a Puigdemont. La prioritat d'ERC passava en aquell moment per eixamplar la base de l'independentisme buscant noves aliances. D'aquí que els republicans bastessin una aliança amb destacades figures de l'entorn dels Comuns agrupats en la plataforma "Sobiranistes". Per a les generals, la principal figura a incorporar-se a les llistes fou Joan Josep Nuet, líder d'Esquerra Unida i Alternativa i membre de la mesa del Parlament de Catalunya. Un altra fita en la política de coalicions dels republicans fou l'acord amb EH Bildu per compartir grup parlamentari en el Congrés de Diputats. Com després veurem, els acords amb EH Bildu també es van estendre a les eleccions europees.

La preparació de les eleccions del 28A significà la retirada del veterà parlamentari Joan Tardà, diputat des de 2004 i cap de llista per Barcelona des de 2015. Oriol Junqueras figurà com a cap de llista, tot i que prèviament també ho havia estat per a les eleccions europees. Com també passà a JxCAT, la candidatura de Junqueras podia tenir nombrosos avantatges electorals, però la seva situació judicial representava un problema important per al futur grup parlamentari. Finalment, ERC optà per nomenar com a número dos per Barcelona a Gabriel Rufián. Les candidatures foren aprovades en el Consell Nacional d'ERC celebrat el dia 14 de març. Tot aquest procés serví per renovar substancialment les llistes amb la incorporació de nous dirigents i altres fitxatges simbòlics com els de Montse Bassa, germana de Dolors Bassa, o el de Raül Romeva per al Senat.

La campanya d'ERC contrastà obertament amb la de JxCAT perquè representava l'independentisme de *seny*: no renunciava al dret d'autodeterminació, però descartava tota resposta unilateral i no posava dates a un nou referèndum; tampoc marcava línies vermelles o condicions prèvies a una futura investidura del candidat del PSOE, però volien aprofitar el pes dels seus escons per forçar els socialistes a negociar sobre el futur polític de Catalunya i posar fi a la repressió. Rufián acompanyà aquesta línia discursiva amb una notable moderació que contrastà amb el seu estil anterior. Per primer cop des de la restauració de la democràcia, els

resultats del 28A situaren a ERC com la primera força política de Catalunya. Com també passà amb els candidats a la presó de JxCAT elegits diputats, el Tribunal Suprem va permetre a Junqueras recollir l'acta de diputat i assistir a la sessió constitutiva de les Corts. Poc després, la mesa del Congrés optà per suspendre els seus drets, fet que comportà la seva renúncia a l'escó del Congrés per haver resultat escollit europarlamentari.

Poques setmanes després de les eleccions generals tingueren lloc les europees i municipals. Per a les primeres, Oriol Junqueras ja manifestà el setembre del 2018 la seva disposició a encapçalar la candidatura. El desembre del mateix any també transcendí que la número tres i representant efectiva d'ERC en el Parlament Europeu seria Diana Riba, dona de Raül Romeva. Per aquells dies, Bildu es decantà per formar una coalició electoral amb el BNG i ERC que fou presentada a començaments de gener del 2019 amb el nom Ara Repúbliques. L'aprovació final de les llistes d'ERC fou realitzada pel Consell Nacional celebrat el dia 9 d'abril. Tot i que ERC quedà en tercera posició a Catalunya, els resultats de la coalició Ara Repúbliques van permetre l'elecció d'Oriol Junqueras i Diana Riba com a eurodiputats. Això inicià un complex procés legal que acabà amb la negativa del Parlament Europeu a proporcionar l'acta de diputat a Junqueras.

Tot i que el procés de selecció de candidats a les eleccions municipals començà la tardor de l'any 2018, el procés s'allargà pels diferents intents d'unió i divisió de l'oferta política independentista. A l'Ajuntament de Barcelona, una de les principals apostes estratègiques dels republicans en aquestes eleccions, ERC presentà a Ernest Maragall amb una llista que també incorporà figures de la plataforma "Sobiranistes" procedents de Catalunya en Comú. A diferència de les eleccions europees, els resultats electorals confirmaren un cop més les bones expectatives electorals d'ERC. El partit quedà com la força més votada i amb més regidors a Catalunya, i Maragall aconseguí ser el candidat més votat a l'Ajuntament de Barcelona, si bé empatat en regidors amb Colau. Tanmateix, els intents de Maragall per aconseguir l'alcaldia van fracassar i finalment fou Colau qui repetí en el càrrec. Diversos pactes d'ERC amb JxCAT van facilitar l'alcaldia de Lleida i Tarragona així com les presidències de les respectives Diputacions Provincials encapçalades per Joan Talarn i Noemí Llauredó. Ara bé, les relacions entre JxCAT i ERC no foren del tot pacífiques, especialment a la província de Barcelona on les aliances locals foren més variables. Els desacords culminaren amb un pacte de JxCAT amb el PSC que deixà a ERC sense la presidència de la Diputació de Barcelona.

Un cop passat el cicle electoral de la primavera, ERC inicià els preparatius per celebrar el seu 28è Congrés. A mitjans de juny, Junqueras mostrà la seva voluntat de repetir com a candidat a la presidència. Poc després, s'anuncià la celebració d'unes primàries pel dia 15 de setembre. Junqueras i Marta Rovira van encapçalar una candidatura única que va obtenir el 90% dels vots favorables i serví per legitimar els canvis en la direcció *efectiva* del partit. L'existència d'un sistema de llista oberta va permetre constatar l'existència d'algunes diferències en el suport dels principals membres de la direcció: Junqueras (88,3%) fou el més votat, però altres membres de la direcció tingueren més vots que Rovira (86,8%), Vilalta (84,7%) o Aragonès (83,0%). Tot i això, l'atenció mediàtica consolidà les figures d'Aragonès i Vilalta, que ja havien augmentat les seves responsabilitats a partir de l'any 2018. El Congrés es celebrà el 21 de desembre, un cop passades les eleccions generals. En aquest context, la ponència política ratificà una vegada més el gir estratègic impulsat des del 2017. L'aposta central d'ERC passava per ampliar la base independentista i per intentar acordar o, eventualment, forçar un futur referèndum del qual no es concretava la data. El text també deixà oberta la via unilateral, opció que en aquell moment només era defensada per una minoria de crítics. La posició d'ERC en la investidura de Pedro Sánchez també estigué present de manera més o menys directa en tot el procés congressual.

La preparació de les eleccions generals el 10 de novembre començà just després de les primàries de setembre. A les portes de la sentència del Tribunal Suprem, Junqueras anuncià la seva intenció de tornar a ser el cap de llista del partit i suggerí, de nou, la candidatura de Romeva per al Senat. El Consell Nacional d'ERC del 28 de setembre va confirmar unes candidatures electorals que tenien molts pocs canvis respecte al 28A. Per a aquestes eleccions ERC va assolir també una aliança amb Més per Mallorca, però no revalidà el pacte fet amb EH Bildu en les eleccions del 28A. En el context posterior a la sentència del Suprem, ERC va mantenir la seva posició com a primer força política a les generals del 10N, tot i perdre dos escons, circumstància que li donà una nova oportunitat de fer valer el seu pes a la governabilitat espanyola.

El seny en la política espanyola

ERC va jugar un paper molt rellevant en la moció de censura a Mariano Rajoy l'any 2018. A partir d'aquell moment, l'aposta pel diàleg amb el govern de Pedro Sánchez va constituir una de les

prioritats dels republicans. A començaments de l'any 2019, el diàleg s'articulava principalment sobre dues bases: per un costat, la negociació dels pressupostos generals de l'Estat i, per l'altra, l'impuls a les reunions bilaterals entre els governs català i espanyol. Ara bé, com ja ha estat comentat abans, a partir del mes de febrer del 2019, resultà cada cop més difícil avançar en cap dels dos fronts. A les portes de començar la vista oral del judici del *procés*, els independentistes catalans difícilment pogueren fer concessions en la negociació dels pressupostos. D'altra banda, la creixent pressió dels partits de dretes tampoc permeteren que el Govern espanyol pogués fer moltes concessions a la Generalitat. El resultat fou que ERC i JxCAT acabaren votant en contra de la proposta de pressupostos generals del 2019 i, poc després, Pedro Sánchez convocà eleccions generals.

Els desacords del mes de febrer no canviaren la nova orientació estratègica d'ERC en la política espanyola. A diferència de la posició rupturista i de confrontació de JxCAT, els republicans es presentaren a les eleccions amb la voluntat de ser decisius en la nova legislatura espanyola i utilitzar així la seva força per tractar de tornar a portar els socialistes a la taula de negociacions, però sense imposar línies vermelles. Els resultats de les primeres eleccions generals del 2019 deixaren a ERC en una bona posició per tornar a influir en la política espanyola. Tanmateix, aviat es constatà que el problema principal era la falta d'acord entre el PSOE i Unidas Podemos. Davant la inviabilitat de la investidura, el 25 de juliol ERC optà, finalment, per votar contra Pedro Sánchez.

A diferència del 28A, els resultats electorals del 10N i el ràpid acord entre Sánchez i Iglesias per formar govern convertiren a ERC en un dels partits clau per fer prosperar la investidura. D'aquí que, a més de l'amnistia, ERC decidís fixar un conjunt de condicions bàsiques com la necessitat de reprendre les negociacions entre els governs català i espanyol, sense límits, amb un calendari clar i amb ratificació dels acords en referèndum. Donat que la direcció del PSOE no semblà inicialment molt disposada a cedir, el 25 de novembre ERC convocà una consulta als afiliats on es preguntà "Està d'acord a rebutjar la investidura de Pedro Sánchez si prèviament no hi ha un acord per abordar el conflicte polític amb l'Estat mitjançant una mesa de negociació?" L'ampli suport a la consulta, que superà el 70% de participació i el 94% dels vots afirmatius reafirmà el compromís dels republicans amb l'estratègia de la direcció i serví per iniciar les negociacions formals entre tots dos partits. Com a contrapartida, ERC acceptà posposar durant un temps les negociacions sobre l'amnistia dels presos. A partir de llavors, les negociacions entre tots dos partits s'acceleraren fins arribar a un acord, a començaments de 2020, que garantí la investidura de Sánchez amb l'abstenció dels republicans.

Les reinterpretacions del procés

El canvi en la línia política d'ERC també anà acompanyat d'un exercici de reinterpretació col·lectiva d'allò que va passar en la legislatura anterior i, més particularment, la tardor del 2017. Un dels primers a obrir aquest tipus de reflexió fou el propi Junqueras en algunes declaracions prèvies a l'apertura del judici oral on afirmava *"Ningun gran conflicto es estrictamente unilateral, las soluciones deben ser de carácter multilateral, también el catalán"*. Junqueras esquivà les preguntes més directes sobre els fets de la tardor del 2017, però concedí *"si me dicen que lo que hay que hacer es encontrar otro mecanismo [per canviar la CE i l'Estatut], discutir qué mayoría es necesaria y asuntos sobre las formas, se puede hablar de ello"* (El País 19/1/2019). Aquests arguments foren la base de la seva compareixença en el judici. Allà manifestà que la presó era (a diferència de Puigdemont) la seva manera d'assumir la responsabilitat política sobre el referèndum. També s'esforçà a rebutjar tota forma de violència mentre recriminava la falta de voluntat de diàleg del Govern central. Dies després fou Joan Tardà qui, en retirar-se del seu escó al Congrés, feia un resum d'allò que ell considerava aprenentatges dels darrers temps per afirmar *"La vía insurreccional lleva a la derrota, pero no nos lleva a la derrota ni la desobediencia civil ni el pacto [... i, de les dues,] debe prevalecer la vía del dialogo"*. Tardà també reconeixia com a errada haver renunciat a la senyera per l'estelada (El diario.es 9/3/2019).

La tardor del 2019, altres destacades figures d'ERC també hi van contribuir amb els seus punts de vista. Amb motiu de l'aparició del seu llibre, destacats intel·lectuals de l'entorn d'ERC com Joan Manuel Tresserras i Enric Marín feien balanç del *procés* dient *"l'independentisme necessita assumir la realitat [...] L'Estat va fracassar, però els independentistes també vam fracassar. Els fulls de ruta a 18 mesos van fracassar. El pensament màgic no serveix"* (Crític 24/9/2019). També Josep Lluís Carod-Rovira anava en la mateixa línia quan afirmava: *"L'octubre del 2017 va desaparèixer la direcció política del procés i encara no ha reaparegut [...] això òbviament provoca desorientació i disgust en amplis sectors de la societat"*, i més endavant confessava *"tots ens hem equivocat, inclosa la gent [...] ens vam creure que els carrers serien sempre nostres [...] ens van dir que en divuit mesos ja hi érem, ens vam equivocar no preveient la repressió policial [...] també va fallar la CUP"* (Nació Digital 6/10/2019). L'exconseller Carles Mundó, després de la seva condemna assenyalava *"L'única manera de solucionar un conflicte polític és amb la política i jo entenc perfectament tothom qui diu: és que no hi ha res a fer. És veritat. Jo també ho penso, però no se*

m'acut una via diferent. Si algú la té que la digui. Per tant, allò que hem de fer és anar generant les condicions per ser cada dia més perquè quan ens puguem comptar demostrarem que som una majoria inapel·lable. ¿I això sol és suficient? No, tampoc, tampoc. Amb un 51% segur que no serem independents, però és una condició prèvia” (Ara 16/10/2019). A finals del 2019 també Carme Forcadell feu un balanç del procés per afirmar que “vam menystenir l'Estat i vam fer una mala lectura de la realitat [...] És evident que no es van fer bé [les coses] perquè si no, no seríem a la presó ni a l'exili. Ho podíem fer millor? Sí, ara sabem coses que aleshores jo no sabia [...] s'ha demostrat que fins ara l'estratègia que hem sigut no ho ha sigut [guanyadora]” (Ara, 15/12/2019).

LA CUP ASSALTA LA POLÍTICA ESPANYOLA

La divisió de l'independentisme rupturista passa factura en la política local

Des de les eleccions del 2017, la CUP s'havia mostrat molt crítica amb els nous postulats de l'independentisme majoritari representat tant per ERC i una part del PDeCAT, com per l'ANC i Òmnium. Els anticapitalistes s'identificaren amb les tàctiques de desobediència civil dels CDR i amb la línia política *legitimista* defensada per l'expresident Puigdemont. Per això tractaren de bloquejar tot retorn a allò que consideraren *autonomisme*. Ara bé, la concreció de l'estratègia política del partit generà friccions entre els dos principals corrents. Un exemple d'aquestes diferències l'il·lustra la decisió, adoptada a finals de febrer del 2019 per Poble Lliure (però no de la CUP), d'unir-se a l'executiva del Consell per la República de l'expresident Puigdemont. Amb tot, la principal crisi interna es produí en el moment de decidir les candidatures per a les eleccions generals del 28 d'abril com es veurà més endavant.

La política de distanciament de la CUP respecte a JxCAT i ERC fou visible en les eleccions europees i municipals del 2019. La CUP va decidir, en el Consell Nacional celebrat a mitjans de desembre del 2018, que no es presentaria a les eleccions europees del 26 de maig com una mostra del rebuig al paper que la UE va tenir durant el *procés*. Per a les eleccions municipals del 2019, el partit optà per formar una aliança amb altres grupuscles de l'esquerra independentista que, després d'una consulta interna, passaren de dir-se Poble Actiu (els anys 2011 i 2015) a Alternativa d'Esquerres. El procés d'elaboració de les candidatures municipals topà amb altres intents de competir pel suport de l'independentisme més rupturista.

Un dels més rellevants fou l'impulsat, des de l'entorn de l'ANC, per la plataforma Primàries Catalunya. Dirigida, entre altres, pel filòsof Jordi Graupera, un dels propòsits bàsics de Primàries era promoure la unitat de l'independentisme. Ara bé, aquest objectiu no era compartit per altres partits com la CUP o ERC. Donada la manca d'acord, Primàries Catalunya decidí que, en comptes de retirar-se, competiria amb la resta de partits. Això afavorí encara més la divisió del vot independentista i perjudicà notablement les seves perspectives electorals. En el conjunt de Catalunya, la CUP va perdre més de 110.000 vots, gairebé 50 regidors i la representació que tenia en les diputacions de Barcelona, Lleida i Tarragona. El millor exemple d'això fou l'Ajuntament de Barcelona on ni la CUP ni Primàries van aconseguir representació, ambdues candidatures van perdre prop de 60.000 vots, i l'independentisme no aconseguí la majoria. Per contra, el partit va mantenir bona part dels seus feus electorals, molts d'ells en ciutats mitjanes o petites com Berga o Celrà, i la presència en uns 40 ajuntaments catalans.

Els mals resultats electorals van accentuar un procés de reflexió interna que s'inicià amb la crisi viscuda arran de les candidatures per a les eleccions generals del 28A, episodi que desenvoluparem a continuació. Per complicar més les coses, aquell any el partit es veié involucrat en un escàndol lligat a un cas d'agressió psicològica a Mireya Boya, membre de la Secretaria Nacional i exdiputada. Boya presentà la seva dimissió enmig de la crisi per les candidatures a les eleccions generals i donà el seu suport a la candidatura recolzada per Poble Lliure. Tot i que llavors no es feu públic, la seva renúncia també va provocar la dimissió de tres membres més del Secretariat Nacional (Núria Alcaraz, Aina Delgado i Maria Ballester). El Consell Polític adoptà ràpidament un protocol intern sobre agressions masculines. Tanmateix, després de les eleccions municipals la direcció política quedà encara més afeblida per les dimissions, derivades del règim d'incompatibilitats, de Lluç Salellas, Laia Estrada i Eduardo Cáliz.

Un cop passat el cicle electoral de la primavera del 2019, la CUP obrí un procés deliberatiu intern que culminà en una assemblea a Celrà. El punt de partida fou l'aprovació d'un document estratègic per part del Consell Polític que, posteriorment, rebé aportacions online i de diverses assemblees territorials. El document mantingué l'aposta per la desobediència civil i institucional, la via unilateral i la internacionalització del conflicte cridant a iniciar un nou cicle de protesta a partir del judici del *procés*. D'altra banda, també introduí noves propostes: per un costat, plantejà la necessitat de pensar un *nou artefacte* de cara a unes futures eleccions autonòmiques; de l'altre, s'obrí a abandonar la tàctica del bloqueig parlamentari per donar lloc a una política més propositiva

obrint-se, eventualment, a entrar en governs locals o convertint-se en soci preferent del Govern. Tot i les crides a la refundació, l'assemblea abordà canvis organitzatius menors: es decidí reduir l'estructura d'alliberats per tal de fer front a un substancial descens dels ingressos públics; també s'amplià a dos els mandats dels parlamentaris. El document fou ratificat a finals de juliol en una votació telemàtica oberta a tots els membres.

El protagonisme de la CUP s'incrementà amb la resposta a la sentència del Suprem. La falta d'una posició unitària a l'independentisme donà una oportunitat als plantejaments de desobediència defensats pels anticapitalistes i Puigdemont. La CUP havia donat suport a les propostes d'ERC i JxCAT en les votacions del Parlament de Catalunya del 25 de juliol o durant el debat de política general. Però aquestes foren impugnades al TC i quedaren en no res, fet que reforçà els plantejaments de la CUP. El mes d'octubre, la CUP impulsà la creació d'una assemblea de càrrecs electes on intervingueren diversos polítics d'altres partits independentistes. Poc després, Puigdemont convocà, potser com a resposta, la primera reunió de l'assemblea del Consell de la República. La CUP també dugué la iniciativa a l'hora d'impulsar actes de desobediència civil. De fet, l'estratègia de desobediència proposada pel Tsunami Democràtic recordà extraordinàriament les reiterades crides dels anticapitalistes a fer efectiu el control del territori. Un cop sortí la sentència i començaren les protestes i els aldarulls, la CUP criticà durament les actuacions del mossos i la policia. Aquest renovat protagonisme possiblement contribuí al seu èxit electoral en les eleccions del 10N, però l'allunyà de les seves pretensions de convertir-se en un soci estable dels partits del Govern, que miraven cada vegada més cap als Comuns.

La política tribunícia s'estén també a la política espanyola

Des dels seus orígens, la CUP havia mantingut una ferma voluntat de no intervenir en la política espanyola. Això es derivava dels seus principis independentistes així com de la seva prioritat d'acció en l'àmbit local i, a partir de 2012, en l'autonòmic. A partir del 2018, el canvi en l'estratègia espanyola d'ERC (i, en part, del PDeCAT) per la seva col·laboració en la moció de censura a Rajoy i el suport al govern de Pedro Sánchez, obrí el potencial mercat electoral d'aquells independentistes d'esquerres insatisfets amb aquesta deriva. Tot i que una gran part de l'independentisme majoritari semblà recolzar ERC en aquest gir, la finestra d'oportunitat plantejada per la

coincidència de les eleccions generals del 28 d'abril amb la vista oral del judici sobre el *procés* afavorí el debat intern en la CUP. Dins del partit, Poble Lliure defensà la posició més partidària de concórrer a les eleccions mentre que Endavant, la minoria majoritària, s'hi mostrà reticent. El poc temps per prendre la decisió tampoc no jugà a favor. En mig de creixents especulacions, una clara majoria del Consell Polític celebrat el dia 10 de març decidí descartar la candidatura de la CUP al 28A. Pocs dies després, Poble Lliure anuncià un acord amb Som Alternativa, plataforma d'Albano-Dante Fachin (exsecretari general de Podem Catalunya), i amb Pirates de Catalunya per presentar-se a les eleccions com a Front Republicà (FR). A Barcelona, on hi havia més opcions d'aconseguir representació, la coalició fou encapçalada per Fachin. La reacció inicial de la CUP fou bastant dura, però l'enfrontament es canalitzà per via interna a l'espera dels resultats electorals. La campanya del FR es basà en la desobediència i el rebuig a tota negociació amb l'Estat. Finalment, la coalició obtingué més de 110.000 vots, però es quedà sense representació. El fracàs de la candidatura afavorí la recomposició de l'acord entre els diferents grups integrants de la CUP que s'ha relatat abans.

El fracàs de la investidura i la repetició d'eleccions el dia 10 de novembre reobrí el problema estratègic que la CUP hagué d'afrontar mesos abans. A mitjans de setembre, Fachin anuncià la intenció del FR de repetir i demanà una candidatura unitària de tot l'independentisme. Aquesta posició no agradà a Poble Lliure que suggerí la repetició de la coalició, però amb Mireia Boya com a cap de llista per Barcelona. Tot i que la premsa no ho reflectí, la proposta de candidatura de Poble Lliure molt possiblement estigué més destinada a forçar un canvi de posició dins de la CUP que a promoure una nova coalició independent. Si aquesta era la intenció, fou evidentment exitosa perquè el Consell Polític de la CUP del 28 de setembre decidí presentar candidatura a les generals. Per la seva banda, Som Alternativa decidí retirar-se mentre que Pirates de Catalunya optà per formar coalició amb la CUP. La candidatura de la CUP estigué encapçalada pels exparlamentaris autonòmics Mireia Vehí, Albert Botran i Eulàlia Reguant. En aquell moment, Vehí i Reguant també formaven part del Secretariat Nacional, fet que reforçava el màxim perfil de la candidatura, així com l'equilibri entre Poble Lliure i Endavant. L'estratègia electoral de la CUP es centrà a denunciar la repressió de la policia contra les protestes per la sentència, demanar l'amnistia dels presos, atacar l'eventual connivència d'ERC i JxCAT amb el Govern espanyol i promoure la seva intenció de bloquejar el Congrés. En aquesta ocasió la CUP obtingué més de 240.000 vots i dos escons per Barcelona.

CIUTADANS: L'APOSTA PER MADRID DESCAPITALITZA EL PARTIT A CATALUNYA

Després de l'estancament experimentat a les enquestes en els mesos precedents, l'any 2019 fou un període agredolç per a Ciutadans. El fort increment electoral a les eleccions generals d'abril s'esvai en pocs mesos, quan les eleccions de novembre el retornaren a una posició més empetida, provocant la caiguda d'Albert Rivera i deixant el partit en la interinitat. Pel camí, l'estratègia estatal de Ciutadans comportà la subordinació de l'organització catalana fins al seu escapçament polític, deixant-la molt afeblida tot i seguir sent la primera força parlamentària de l'oposició.

La marxa d'Arrimadas

El 2019 començà amb una situació aparentment propícia per a Ciutadans: la majoria que sostenia el govern de Sánchez feia aigües, el nou lideratge del PP es trobava encara en fase de consolidació, i el *procés* català seguia en el centre de la diatriba política espanyola. El problema era que aquesta suma d'ingredients ja no beneficiava les expectatives del partit taronja, sinó la del nou adversari sorgit a la dreta de l'espai ideològic, que amenaçava amb aixafar les expectatives presidencials de Rivera, però també la seva primacia en l'espai de l'anti-independentisme a Catalunya. Tanmateix, la inèrcia agafada per Ciutadans feia difícil alterar el rumb, i només podia insistir en la seva estratègia centrada en el discurs contra els nacionalismes i contra Sánchez. Això produí diverses coincidències del partit taronja amb les iniciatives de VOX, com la ja mencionada manifestació a la plaça Colón de Madrid a principis de febrer, que generava malestar dintre del partit.

La rèplica de Rivera es plasmava en les dues decisions més importants, anunciades a finals de febrer, amb què Ciutadans encarà les eleccions generals a la primavera. D'una banda, la incorporació d'Inés Arrimadas a la candidatura al Congrés per Madrid, que implicava també la seva sortida de la política catalana per situar-se com a relleu natural si el lideratge de Rivera no superava el cicle electoral. L'operació beneficiava al partit a nivell estatal, ja que Arrimadas havia guanyat un notable predicament entre els mitjans i part de l'opinió pública espanyola, com havia quedat demostrat en la campanya autonòmica andalusa del desembre anterior. Però la seva marxa deixava afeblit Ciutadans a Catalunya, no només orgànicament sinó com a projecte polític autonòmic. Si

l'ascens de Rivera, quatre anys abans, es produí en un moment d'expansió del partit, amb un recorregut del dirigent taronja en vies d'esgotar-se, i amb candidats per a substituir-lo, Arrimadas marxà a Madrid en un context oposat: quan les expectatives del partit a Catalunya minvaven, sense que la líder catalana hagués completat la seva legislatura com a cap de l'oposició, i sense relleus clars internament. A més, no va marxar sola perquè s'emportà dos diputats molt rellevants del grup parlamentari, Fernando de Páramo i José María Espejo, qui havia tingut un paper destacat com a vicepresident segon de la cambra catalana durant els convulsos quatre anys anteriors. Carlos Carrizosa es va situar com a home fort de l'organització, esdevenint cap de l'oposició (designat formalment el 20 de juny) i mantenint-se com a president del grup parlamentari, però sense l'encàrrec d'assumir també el lideratge electoral, que s'hauria de decidir en unes primàries internes a l'estiu. Lorena Roldán aparegué ràpidament com el perfil més semblant al d'Arrimadas per esdevenir la seva successora.

La segona decisió fou el compromís de no pactar, en cap cas, amb Pedro Sánchez després de les eleccions d'aquella primavera. Conscient que el context de polarització, alimentat ara per l'ascens de la dreta radical, havia passat a perjudicar la credibilitat de Ciutadans per la seva banda dreta, el moviment anunciat a finals de febrer buscava tancar la pèrdua de vots cap al PP i, sobretot, VOX. Tanmateix, la jugada tenia uns riscos evidents. A Catalunya, la col·laboració entre Ciutadans i PSC era baixa i improbable, per la impossibilitat d'articular majories parlamentàries sobre aquesta unió. En canvi, la hipòtesi d'una suma entre PSOE i Ciutadans a les Corts Generals podia tenir recorregut i partia del precedent de 2016, amb els acords no reeixits llavors. El veto plantejat per Rivera a Sánchez s'arriscava, doncs, a rebaixar la seva posició negociadora a mig termini i, fins i tot, a deixar Rivera en una posició incòmode en cas que ambdós partits poguessin sumar majoria, tant si complia la seva promesa como si l'incomplia.

A principis de març, tingueren lloc les eleccions primàries per escollir caps de llista al Congrés en 17 províncies i els candidats autonòmics. Sense sorpreses, el nivell de participació fou desigual, però especialment baix en les dues fites més rellevants. L'elecció al candidat a la presidència del Govern, on Rivera s'imposà als altres 14 candidats, tingué una participació baixa: 32% dels 25.364 afiliats al corrent de pagament. L'elecció d'Inés Arrimadas com a cap electoral de Barcelona mobilitzà encara menys votants (19 %), en contrast amb les xifres de participació en altres territoris. La confecció de llistes va produir una renovació important. A banda d'Arrimadas, Girona i Lleida també van canviar els seus caps de llista, com va passar en altres circumscripcions, amb

reubicacions significatives, com la marxa de Juan Carlos Girauta per encapçalar la llista per Toledo, o de José Manuel Villegas a Almeria.

Si la confecció de llistes suggeria una descapitalització de la branca catalana de Ciutadans en benefici de l'expansió del partit a altres regions, els resultats en van ser un bon reflex. El 28A, el partit passà a ocupar el tercer lloc amb un 4,1 milions de vots (15,9%) i 57 escons. El resultat semblava una petita victòria per a l'estratègia de Rivera, però en realitat s'hauria de llegir com una derrota de les expectatives generades a principis del 2018, que apuntaven al *sorpasso* del PP, i a evitar el retorn del PSOE al govern. Els resultats a Catalunya van ser encara més decebedors, ja que no només es van mantenir per sota del percentatge nacional (11,5%), sinó que es va incrementar la distància diferencial respecte al conjunt espanyol en comparació amb 2015 i 2016. Això era el resultat de la seva consolidació electoral a altres comunitats, especialment allà on governava o condicionava la majoria parlamentària. També mostrava l'evolució interna del partit: mentre que l'organització estatal seguia notablement sota control de la coalició dominant bastida a Catalunya, la seva implantació electoral resultava cada cop més allunyada de la matriu catalana. I reflectia també el nul rendiment que havia obtingut del seu lideratge de l'oposició al Parlament, perdent de pas les seves expectatives de consolidar el *sorpasso* al PSC: si el 2015 Ciutadans es va quedar a poc més de 2,5 punts de distància respecte els socialistes, l'abril del 2019 aquesta distància es va eixamplar fins a quasi 12 punts. Amb prou feines, Ciutadans semblava orientar-se a disputar l'espai minoritari del PP i, ara també, VOX.

Poques setmanes després les eleccions municipals, europees i –en altres comunitats– autonòmiques del maig van reafirmar la mateixa tendència: Ciutadans reforçava la seva presència a parlaments i ajuntaments, sovint amb una posició clau per decantar majories, però no aconseguia substituir el PP en la seva lluita pel domini del centre-dreta. A Catalunya, l'estancament a les municipals mostrava novament els problemes de l'organització del partit als territoris, mentre que, a les eleccions europees, Jordi Cañas aconseguia un escó al Parlament Europeu.

Elecció de Roldán, dimissió de Rivera, escissió de Valls

En aquest context, Ciutadans va encetar el procés per substituir Arrimadas, després que aquesta deixés formalment el seu escó. El procés d'elecció interna per escollir el nou candidat a la pre-

sidència de la Generalitat es van celebrar entre juny i juliol en un context intern advers. D'una banda, els bons resultats electorals no van poder ocultar que la seva digestió posterior seria més que complicada. Si bé Ciutadans havia aconseguit una representació suficient per sumar amb el PSOE i el PSC una majoria de govern al Congrés, el compromís adquirit el febrer –i reafirmat per Rivera després de les eleccions– va obrir una crisi interna. Diversos líders a nivell estatal van intentar modificar aquesta posició infructuosament, fet que va provocar la sortida d'alguns d'ells com Toni Roldán o Javier Nart. Aquesta posició crítica tenia menys recorregut a Catalunya, atesa la forta competició amb el PSC. Calia afegir, però, el creixent malestar de les bases per la marxa de lideratges autonòmics cap a la política estatal, sense que això aturés la pèrdua d'influència dels militants catalans davant d'altres corrents ubicades a les comunitats on el partit s'estava reforçant. Aquesta reubicació de l'eix polític dintre del partit afectava les seves prioritats estratègiques.

Aquest descontentament no va donar lloc, finalment, a un xoc en les primàries per escollir la nova candidata. Malgrat les simpaties del grup parlamentari cap a Carlos Carrizosa o l'aparició de noms com el d'Ignacio Martín Blanco, Lorena Roldán, recolzada per Rivera, fou l'única aspirant amb garanties que es presentà a les primàries, juntament amb altres candidats ocasionals menys coneguts. La votació, entre el 24 i 26 de juliol, va confirmar-la com a nova líder electoral de Ciutadans a Catalunya, amb un 86,6% (993) dels vots emesos. Pocs dies després, Rivera la situà també com a nova portaveu de l'Executiva Nacional, després dels canvis introduïts per tancar la crisi de juny.

Des del primer moment, Roldán mantingué el discurs d'oposició dura a l'independentisme i de distanciament respecte al PSC. La nova candidata protagonitzà durant les primeres setmanes algunes controvèrsies amb declaracions que relacionaven el moviment sobiranista amb el passat d'ETA i la violència al País Basc. Pocs dies després de la dissolució anticipada de les Corts Generals, Roldán donà el pas de presentar una moció de censura contra el president Torra, justificada per l'episodi de detenció de CDRs acusats de terrorisme i la suposada connivència de Torra amb aquests. El 30 de setembre l'Executiva Nacional de Ciutadans aprovà la iniciativa, que adquiria un inevitable valor electoral en plena campanya per a les noves eleccions generals. Per això, el discurs de Roldán a la sessió del debat i votació de la moció celebrada el 8 d'octubre es va centrar en la crítica cap al PSC i els seus tractes amb els independentistes. Sense cap sorpresa, la moció no va sortir endavant, perquè només comptà amb el suport dels 36 escons de Ciutadans i 4 del PP. Tanmateix, la moció de censura va quedar ràpidament eclipsada per l'actualitat, quan la sentència sobre el *procés* es va fer pública sis dies més tard.

Tot i que aquesta sentència marcà la resta de la campanya electoral, Ciutadans no va poder retreure protagonisme en el debat que s'hi generà. La seva renúncia a donar suport a un govern amb el PSOE, per contra, va produir una fuga massiva de votants cap a l'abstenció i altres forces. No van haver-hi novetats en la formació de les llistes electorals, perquè es van reeditar les mateixes d'uns mesos abans, però el seu suport electoral s'enfonsà, perdent més de 2,5 milions de vots a tota Espanya, un 10% del qual a Catalunya, on va passar a esdevenir l'última de les forces amb representació. En poc més de cinc mesos, Ciutadans havia perdut bona part del cabal electoral que havia trigat cinc anys a guanyar.

Aquest enfonsament provocà la dimissió de Rivera com a president, i el seu abandonament de la política activa. Amb ell marxaren altres destacats dirigents promoguts des de Catalunya, com Girauta, Villegas o de Páramo. La desorientació del partit fou especialment visible a Catalunya, on ja s'albiraven unes noves eleccions al Parlament. En aquest context, començà a plantejar-se en el debat públic l'opció d'una candidatura autonòmica conjunta entre Ciutadans i PP, en la línia del mateix que també ja s'apuntava per a Galícia i el País Basc. Tot i que l'opció havia estat desestimada per Inés Arrimadas ràpidament, era un reflex de la precarietat de l'organització catalana del partit, abocada a una pèrdua important del suport obtingut el 21D del 2017. En paral·lel al declivi electoral, el partit havia perdut una part significativa de la seva militància, que en algun cas havia donat lloc a l'aparició d'escissions de caràcter fortament local. El 2 d'octubre es va presentar Constitucionalistes, una plataforma de crítics amb la dretanització impulsada per Rivera i per l'excés de centralització en les decisions del partit.

No obstant, l'escissió més important s'havia produït el juny anterior, protagonitzada per Manuel Valls a l'Ajuntament de Barcelona. Des que l'any anterior Valls havia acceptat l'ofertament de Rivera per encapçalar la llista taronja a Barcelona, el polític francès no havia deixat de buscar un perfil propi, fet que provocà diversos desacords amb la direcció nacional. En particular, Valls desaprovava l'estratègia d'aproximació o coincidència amb VOX, com la manifestació a Colònia, a la qual es va negar a assistir. Setmanes més tard, a les eleccions municipals, Rivera i Valls van evitar la fotografia conjunta de campanya, mentre Valls introduïa al capdamunt de la seva llista noms de candidats provinents d'altres sigles, com Eva Parera o Celestino Corbacho. El punt de trencament s'ubicà en el context posterior a les eleccions. Tot i que els resultats municipals a Catalunya van ser molt decebedors, sense obtenir cap alcaldia i amb un nombre baix de regidors, Ciutadans va aconseguir prou representació per esdevenir determinant en el manteniment d'Ada Colau com a

alcaldessa. Valls argumentà a favor de la seva investidura com una manera d'evitar l'accés dels independentistes a l'alcaldia, però la proposta fou rebutjada per Ciutadans, fet que va provocar la seva escissió i la de Parera. Mentre que Rivera posava l'èmfasi a rebutjar els pactes amb el PSOE, Valls afavoria el govern de Comuns i PSC. Amb la seva marxa del partit, Ciutadans quedava eclipsat per la resta de la legislatura a la capital catalana i obria un inquietant precedent per a les futures eleccions al Parlament.

PSC, RECUPERANT PODER... MA NON TROPPO

La recuperació al món local

Amb el retorn al Govern central a partir de la moció de censura, el PSC havia recuperat presència institucional i empenta electoral després d'anys de travessa en el desert. Aquesta situació facilità l'estabilitat interna al partit sota la direcció de Miquel Iceta, i li permeté centrar-se en la disputa de les diverses eleccions del 2019. Gràcies a això, el partit recuperà terreny davant de Ciutadans, encara que aquest canvi de tendència no aconseguí trencar la frontera entre blocs que es va obrir amb l'inici del *procés* i que tant havia afeblit les formacions més transversals socialment i ideològicament.

La presència al Govern central condicionava lògicament la posició del PSC a la política catalana, en la qual el partit i el seu primer secretari intentaven aparèixer com a intermediaris entre Madrid i Barcelona, amb un protagonisme especial per a Meritxell Batet, com a ministra de Política Territorial. En les primeres setmanes del 2019, la seva acció va estar orientada a mantenir el suport d'ERC a la minoria governamental, en un context entorpit per l'imminent inici del judici als líders del moviment independentista. El missatge del PSC tractava d'afavorir l'entesa entre la Moncloa i el Palau de la Generalitat, i afavoria una solució pactada entre governs i parlaments, en la línia de la Taula Permanent llençada en el Parlament pocs mesos abans. Igualment, s'obria la porta a un possible suport als pressupostos de la Generalitat si els partits de la minoria governamental catalana feien el mateix als comptes del Govern central.

Tanmateix, l'empitjorament accelerat del context polític al febrer va alterar aquesta trajectòria i va posar el partit, com la resta de forces, en mode de campanya. En l'elaboració de les llistes per a les diferents cites electorals, el PSC va continuar amb la renovació de candidats que ja s'havia ini-

ciat al congrés de 2016. La novetat més important fou la designació de Meritxell Batet com a cap de la llista de Barcelona per a les generals, omplint el buit deixat pel traspàs de Carme Chacón el 2017. A Lleida la renovació de les candidatures a Congrés i Senat fou completa, i amb importants relleus a la resta de circumscripcions. A les europees, Josep Borrell s'afegí a Javi López, qui garantia una bona presència al PSC al nou Parlament Europeu.

Els resultats de les eleccions generals d'abril van significar una notable recuperació del suport al PSC, especialment als territoris urbans. Recuperà la segona posició al conjunt de Catalunya, així com la primera posició a la circumscripció de Barcelona. No obstant això, malgrat obtenir el millor resultat en termes de vots des de 2008, la distància entre el nombre de votants (més de mig milió més) i sobretot d'escons (més del doble) d'11 anys enrere mostrava com s'havia devaluat la força del PSC en aquest tipus d'eleccions. També l'heterogeneïtat de la seva representació territorial, esberlada pel *procés*. A Girona i Lleida continuava mantenint-se per sota d'ERC i JxCAT.

Aquests símptomes d'encongiment, però, restaren en un segon terme davant el fet que la victòria socialista a les eleccions significava, en bona mesura, una ratificació de la moció de censura impulsada 10 mesos abans i la superació definitiva del temor al *sorpasso* per part del Podemos i els Comuns. La política espanyola i catalana entraven definitivament en una nova etapa política, més semblant al període de govern de Zapatero, però amb una major fragmentació parlamentària i major polarització del sistema polític. En el nou context, el PSC podia afrontar una millor posició sense perdre les seves contradiccions: es confirmava la recuperació de la seva influència política al conjunt d'Espanya, clau per impulsar un nou tarannà en la forma de reconduir la crisi catalana, però perdia també autonomia de moviment davant de la nova elit dirigent del PSOE referendada a les urnes. Tot i això, aquest context semblava especialment propici per a l'estratègia desplegada per Iceta i el seu equip, on l'autonomia del PSC es manifestava a través d'una identificació rotunda amb l'agenda de Sánchez i l'Executiva Federal de Ferraz.

Per aquest motiu, Sánchez va decidir donar al PSC una projecció inèdita en les institucions de l'Estat, proposant la ministra Batet i Iceta com a presidents del Congrés dels Diputats i del Senat respectivament. La idea de situar dos catalans al capdavant d'aquestes institucions, però, va generar una poc sorprenent reacció de desconfiança entre els partits independentistes, necessaris per a l'operació. En el cas de Batet, ERC i JxCAT van emetre un vot nul, que no impedia l'èxit de la votació per a la dirigent socialista. En canvi, malgrat que el PSOE disposava de majoria absoluta

al Senat, l'elecció d'Iceta requeria que fos escollit prèviament com a senador autonòmic per part del Parlament. I aquesta palanca de veto pràctica fou utilitzada per ERC i JxCAT, que s'oposaren a aquesta designació, fent inviable la candidatura. Finalment, Manel Cruz fou escollit màxima autoritat senatorial, fent palesa la voluntat de Sánchez de perseverar en el seu pla.

A les eleccions municipals (i europees), el PSC va veure confirmades les dues cares de la moneda, anteriorment mencionades, en el seu redreçament polític: recuperació del vot metropolità en detriment dels Comuns i Ciutadans, però estancament a l'interior del país. El seu millor resultat en eleccions municipals des de 2007 li va permetre recuperar posicions als ajuntaments de l'àrea metropolitana i, amb això, les opcions de presidir la Diputació de Barcelona. Però en molts casos, aquesta recuperació no fou suficient per sumar majories que li permetessin recuperar alcaldies perdudes o, fins i tot, per mantenir les més fràgils. Els exemples més punyents foren la pèrdua del govern a Lleida, Tarragona o Terrassa, entre altres.

No obstant això, la recuperació a Barcelona, si bé no deparà un èxit complet, sí deixà el PSC en posició de contribuir a mantenir l'alcaldia d'Ada Colau, amb la col·laboració puntual de Manuel Valls, i d'aquesta manera retornar al govern de la capital en una posició més favorable de cara al futur, amb la presència de Jaume Collboni i Laia Bonet com a líders alternatius a la pròpia Colau. Igualment, la constitució dels nous ajuntaments es reflectí en una millora de les expectatives del PSC als governs supramunicipals, i posà de manifest la seva capacitat de teixir pactes amb els altres partits, trencant en alguns casos rellevants les majories independentistes al món local. Això li permeté recuperar el lideratge a algunes institucions, com el cas de la mencionada Diputació de Barcelona. Allà un pacte en el darrer moment amb JxCAT va convertir Nuria Marín en la nova presidenta, en detriment d'ERC. En altres casos, el PSC contribuïa, per contra, a la derrota de JxCAT en benefici d'ERC, com l'alcaldia de Sant Cugat del Vallès. I en altres recuperava, malgrat la seva feblesa, alcaldies com la de Badalona, de la mà de la CUP i ERC, en una altra jugada també a l'últim minut.

Aquesta geometria variable qüestionava el criteri del president de la Generalitat d'establir majories independentistes allà on aquestes sumessin, fins al punt que en algun cas fou necessària la intervenció per part del cap de Govern per impedir acords amb els socialistes. Aquest fou el cas de Santa Coloma de Farners, on les pressions de Quim Torra sobre els regidors de JxCAT i ERC (entre ells, la seva pròpia germana i una cunyada) van aconseguir trencar el pacte inicial entre JxCAT i el PSC per un altre més coherent amb la coalició de govern a la Generalitat. El balanç

deixava en evidència que el PSC seguia reduint el nombre d'alcaldes (en perdia una trentena), malgrat haver aturat la l'hemorràgia de regidors patida entre 2011 i 2015.

La renovació generacional del partit frontissa entre Madrid i Barcelona

El PSC no va tenir un paper destacat a les negociacions de l'estiu per formar govern a Moncloa, més enllà de mantenir oberta la seva disponibilitat a donar suport als pressupostos del govern de Torra per al 2020, tal com va reiterar en el ple monogràfic sobre la "Catalunya real" desenvolupat al Parlament a finals de juliol. En aquest context, el partit esdevingué un espectador més de com la nova legislatura es quedava sense oxigen just en el seu inici, després de la investidura fracassada de Sánchez al juliol.

Tot i que la repetició electoral no suposà una amenaça a la victòria general dels socialistes arreu d'Espanya, sí posà en risc el capital acumulat pel PSC uns mesos abans. El 10N, el PSC va mantenir els 12 escons i la segona plaça en el frec a frec amb ERC, però va perdre més d'un 15% del suport rebut l'abril, i va evidenciar que una part de la seva recuperació seguia molt condicionada per l'elevada volatilitat del nou sistema de partits català sorgit del *procés*. Més significativa encara fou la incapacitat que els socialistes, tant a Catalunya com a la resta d'Espanya, van demostrar per recuperar una part de l'enorme massa de vots de centre que Ciutadans va perdre entre ambdues eleccions, molts d'ells més propers a la tradició socialdemòcrata que al liberalisme conservador del PP. Es consolidava així el trencament estructural de vot moderat que havia afeblit el PSC i el PSOE amb l'aparició de Ciutadans. D'altra banda, el PSC també perdia la presidència del Senat, després que el PSOE decidí canviar de candidat. Amb aquest relleu, Sánchez intentava superar la polèmica que havia afeblit Cruz en les setmanes de precampanya per suposats plagis en les seves publicacions.

Malgrat aquestes pèrdues, el context de la nova legislatura va afavorir substantivament el protagonisme del PSC. La repetició dels resultats va restar-li a Sánchez l'opció de formar majoria amb el partit taronja, i va afavorir un decantament molt més ràpid per l'única opció viable que garantia una certa estabilitat parlamentària: la coalició de govern amb Podemos, i amb el suport d'ERC (i altres forces nacionalistes i regionalistes), condicionat a una obertura del diàleg entre governs. En aquest escenari, la intermediació del PSC guanyava un pes específic més necessari que en els mesos anteriors, tal com es va plasmar en la taula de negociació

entre PSOE-PSC i ERC, que comptà amb la presència de Salvador Illa al costat d'Adriana Lastra i José Luis Ábalos (un protagonisme que acabà portant el secretari d'organització a l'executiu que es formà, ja entrat 2020).

En el marc d'aquesta negociació, que ERC va fer estendre més enllà del període de Nadal, tingué lloc el 14è Congrés del PSC entre el 13 i 15 de desembre. Fou un congrés de continuïtat respecte a l'anterior, on el tàndem Iceta-Illa, amb Núria Marín i Eva Granados, no va trobar cap oposició interna rellevant. Celebrat en un context de redreçament del partit a les institucions, la cita es caracteritzà per la renovació interna dels segons esglaons en l'Executiva Nacional (que s'estengué als òrgans de les federacions del partit en les cites subsequents) i per un debat ideològic orientat a recuperar terreny davant de Ciutadans sense afeblir el seu discurs catalanista. En aquest sentit, algunes de les esmenes més destacades presentades a la ponència del partit proposaven flexibilitzar el model d'immersió lingüística a l'escola (sense renunciar, però, al català com a llengua predominant); reformar, entre altres, el sistema de mitjans públics a Catalunya (amb una menció particular a la CCMA), i reafirmaven la reivindicació de l'Estat plurinacional, la idea de "nació de nacions" i la reforma federal a l'Estat.

Pel que fa a la renovació interna, per sota dels dirigents més visibles, la nova executiva mostrava la transformació quasi completa de la coalició dominant del partit després d'una dècada molt turbulenta internament. Si en l'anterior cicle electoral, la renovació de candidatures i càrrecs interns del PSC havia estat molt lligada a la pèrdua de membres i dirigents històrics per les escissions provocades arrel del *procés*, en aquest cicle la renovació va tenir un caràcter generacional, amb ascens de nous membres que ja no tenien edat per poder disposar de memòria personal sobre la creació del partit 40 anys enrere.

L'ESPAI DE L'ESQUERRA ALTERNATIVA: ESTABILITAT AL CENTRE, DIVISIÓ EN ELS MARGES

Catalunya en Comú s'imposa a Podem

Els Comuns iniciaven l'any intentant estabilitzar la crisi oberta per la dimissió de Domènech el setembre anterior, en un context d'estancament i retrocés a les enquestes davant del retorn dels

socialistes a la Moncloa. La impossibilitat d'integrar Podem al nou partit i els moviments dels sobiranistes per buscar un espai més enllà, no deixaven el millor escenari per preparar les llistes de Catalunya en Comú per al cicle electoral que tenia per endavant, especialment a l'Ajuntament de Barcelona, on calia defensar la seva principal plaça institucional.

Un dels riscos d'aquesta evolució era perdre terreny entre el seu electorat d'esquerres més sobiranista. L'expressió interna d'aquest risc era la voluntat del corrent Sobiranistes de convergir amb ERC. Per contrarestar-ho, la direcció provisional de CeC, sota l'autoritat política d'Ada Colau, es mostrà predisposada a donar suport als pressupostos del Govern de la Generalitat, a l'espera que aquest principi de col·laboració acabés afavorint un canvi de majories al Parlament en unes futures eleccions autonòmiques. Si bé el context pre-electoral feia poc viable l'aprovació d'aquests comptes, els Comuns mantingueren aquesta predisposició en els mesos següents, acompanyada també d'una oferta per arribar a un 'pacte de claredat' que fes possible un referèndum a Catalunya, tal com van expressar a principis de juliol.

En el mateix sentit, Colau apostà per Jaume Asens com a cap de llista per a les eleccions generals, amb l'objectiu de preservar la credibilitat entre els votants sobiranistes davant l'atracció d'ERC, i situar-lo com a home fort dels Comuns en un possible context de negociació amb el PSOE. Amb ell també s'hi presentava Gerardo Pisarello, que deixava el govern municipal de Barcelona i afavoria així una profunda renovació de la llista de Colau. En general, les llistes dels Comuns a les eleccions generals i a les municipals mostraven una forta discontinuïtat dels seus membres respecte al cicle electoral anterior i reflectien el nivell de desgast acumulat per la formació en la seva breu existència, així com els efectes del trencament dels sectors sobiranistes. Aquesta estratègia en la confecció de llistes no restà exempta de problemes, especialment pel difícil encaix de Podem. El 17 de març, el candidat més votat de les primàries de Podem per la llista al Congrés per Barcelona renuncià per discrepàncies amb el marcat perfil sobiranista de la candidatura i per haver estat col·locat darrera d'una altra candidata del mateix partit. L'episodi no tingué més conseqüències, però evidencià el nivell de supeditació que Podem havia assolit respecte als Comuns, pels qui Pablo Iglesias i la direcció nacional de Podemos apostaven com a veritables referents.

Els resultats de les eleccions d'abril confirmaren el retrocés respecte a ERC i el PSC, davant dels quals va perdre un terç dels seus votants i diputats, passant de 12 a 7. No obstant això, el seu

potencial de coalició per formar majories de govern amb el PSOE li va permetre mantenir influència i recursos. Més important, però, fou la cita municipal, on el partit es jugava l'autoritat de la seva líder com a alcaldessa de Barcelona. La seva candidatura va resistir electoralment, amb menors pèrdues que altres candidatures arreu del territori, però va perdre terreny davant la forta recuperació del PSC a la ciutat i, sobretot, la victòria d'ERC, quasi triplicant els vots de 2015 i arrossegant bona part de l'espai independentista, inclosos els sectors sobiranistes provinents dels Comuns. Tanmateix, l'empat en escons fou suficient perquè el PSC i els escons de Manuel Valls permetessin a Colau mantenir la vara de la batllia, i d'aquesta forma, preservar el poder institucional que garantia l'estabilitat del seu partit.

Malgrat que la coalició de Podemos i les seves confluències amb el PSOE no va reeixir el juliol, CeC va posar en marxa el procés d'extensió territorial de la seva organització a partir del setembre, amb l'elecció dels càrrecs intermedis a les comissions executives territorials. Aquest procés, orientat a la institucionalització del partit, culminà a principis de desembre amb la proclamació de la nova executiva nacional, en la qual guanyà pes Jéssica Albiach. Aquesta era cap del grup parlamentari i dirigent de Podem, i poc a poc es convertí en la futura candidata *in pectore* dels Comuns a la presidència de la Generalitat.

D'aquesta manera, CeC anava consolidant-se mitjançant l'absorció *de facto* d'aquells partits que havien contribuït a la seva formació (ICV, Podem). La integració afavorí el predomini dels sectors més federalistes, en un equilibri desigual amb els sectors més propensos al diàleg amb els independentistes. Aquesta operació es va veure afavorida per l'obligada dissolució d'ICV, després de presentar un concurs de creditors el 5 de juliol, acceptat pels jutges dues setmanes més tard, com a pas previ a la seva desaparició. Era l'única alternativa donada la impossibilitat del partit de tornar l'elevat deute contret en els anys anteriors. En realitat, la fi d'ICV per problemes econòmics tancava el procés d'integració dels seus dirigents i activistes més joves en el nou espai dels Comuns encetat cinc anys abans, i que havia deixat pel camí la tradició heretada del PSUC i l'abandonament de la generació política que l'havia mantinguda.

Una prova de la creixent estabilitat aconseguida pel partit fou la resistència que demostraren davant de l'intent d'Iñigo Errejón i Más País de desembarcar a Catalunya i desafiar l'espai dels Comuns a les eleccions generals de novembre. Al final, Errejón va haver d'acabar conformant una candidatura sense massa ressò, amb membres gens coneguts provinents de Podem i un candidat jove de Comunistes de Catalunya, Juan Antonio Gerdal, que no va aconseguir representació.

El trencament del sectors sobiranistes

La dissensió interna més important que experimentà Catalunya en Comú fou producte de l'atracció d'ERC sobre aquest espai i vingué impulsada per Sobiranistes. Aquest corrent es va inscriure al Registre de Partits Polítics del Ministeri d'Interior el 21 de febrer, quan Elisenda Alemany abandonà el grup parlamentari dels Comuns al Parlament i inicià converses amb ERC per incorporar-se a la llista municipal per Barcelona. La nova formació operava, en la pràctica, sense estructura i sota el rumb marcat des de Comunistes de Catalunya per Joan Josep Nuet, el principal impulsor de la nova plataforma i en aquell moment coordinador general d'EUiA i secretari general de Comunistes. El Comitè Central de Comunistes establí el 23 de març la necessitat de signar un protocol amb l'Aurora (actual denominació del Partit Obrer Revolucionari, dirigit per David Companyon, i membre també d'EUiA) “per gestionar de forma compartida Sobiranistes”¹. En aquesta mateixa reunió, Comunistes aprovà anar en coalició amb ERC a les eleccions generals d'abril, alhora que mantindria la participació, a través d'EUiA, en la coalició amb Catalunya en Comú. *De facto*, Comunistes apostava, a les municipals, per una doble lleialtat: a través de la seva plataforma Sobiranistes concorria amb ERC a Barcelona, i a través d'EUiA ho feia amb Barcelona en Comú. La jugada donà rèdits als seus impulsors, perquè Nuet aconseguia l'escó al Congrés dels Diputats, i Alemany esdevenia regidora per Barcelona com a número 2, però sense entrar en el Govern.

Seguint aquesta estratègia, a principis de juny, Nuet deixà la coordinació general d'EUiA (la nota de premsa indicava també que en “suspendia la seva militància”), tot i mantenir la secretaria general de Comunistes, esdevenint l'actor predominant a EUiA. Per substituir-lo, el 14 de juny EUiA renovà la seva cúpula amb una perfil molt continuista, formada amb gent del grup de Nuet, provinents majoritàriament de Comunistes. El control de Nuet sobre aquesta aparent renovació fou possible pel cessament dels membres crítics al Consell Nacional d'EUiA que Nuet havia decidit a principis d'abril.

Aquesta decisió i el rumb sobiranista i a diverses bandes marcat per Nuet va desllorigar el creixent malestar entre els crítics a l'interior d'EUiA, localitzat sobretot al voltant d'antics membres i dirigents de PSUC Viu, antic component de la federació i que s'havia incorporat a Comunistes en la seva reformulació de l'antic PCC. El predomini i l'orientació del lideratge de Nuet a EUiA venia minvant el paper

¹ Informe sobre el desenvolupament dels acords del comitè central respecte a les eleccions generals del 28A i les eleccions municipals del 26M, aprovat el 23 de Març del 2019 pel Comitè Central de Comunistes de Catalunya.

d'aquests altres grups en les decisions del partit, que acabaren produint una escissió interna dels oposats a l'orientació sobiranista i que volien preservar el discurs federalista i la relació amb el PCE i IU. Com a protesta per l'aproximació de Nuet a ERC, a principis de juny IU posà en suspens la seva relació amb la federació catalana i obria un període de reflexió sobre la seva situació a Catalunya, que acabaria donant lloc a un nou referent català, creat ja per a principis de 2020. En aquest corrent crític acabarien confluint també part dels crítics que deixaren Comunistes a les portes de la II Conferència Nacional del partit, celebrada el 23 de novembre. Durant aquesta, un sector oposat a la coalició amb ERC i la deriva sobiranista impulsada per Nuet abandonà el partit, emportant-se una part dels líders històrics i càrrecs municipals amb què comptava l'organització.

L'ENCONGIMENT DE LA DRETA ESPANYOLISTA: PP I VOX

La resistència del PP

El context de declivi electoral que experimentava el PP arreu d'Espanya per la competència de Ciutadans i la irrupció de VOX adquiria un caire especialment dramàtic a Catalunya, perquè posava en risc la seva presència a les institucions. A més, a la vulnerabilitat electoral se li afegia el desgast dels seus principals líders regionals, que havien estat molt vinculats a l'etapa de Rajoy (Jorge Fernández Díaz, Dolors Montserrat, Alicia Sánchez-Camacho...). La nova direcció estatal, amb Pablo Casado, havia afavorit el relleu de Xavier García Albiol per Alejandro Fernández a finals de l'any anterior, però aquest nou lideratge i la consolidació del seu equip encara no estaven prou afermats en l'opinió pública quan, a principis del 2019, el PP català va haver de preparar el cicle electoral de la primavera.

En aquest context, les desavinences i focs de conflicte no havien de sorgir dintre de l'organització catalana, sinó que vingueren de la seva feblesa davant dels plans de la direcció estatal, que prioritzà una campanya de competició dura sobre el discurs espanyolista de Ciutadans i VOX. Amb aquest objectiu, el 15 de març el PP anuncià que Cayetana Álvarez de Toledo, recuperada per Casado poques setmanes abans, es presentaria com a cap de llista per Barcelona al Congrés. Aquesta decisió inèdita responia a l'estratègia de campanya del partit, però també tenia implicacions de caràcter faccional. L'arribada d'Ávarez de Toledo comportava desplaçar Montserrat, amb

qui havia tingut friccions quan ambdues eren diputades. L'exministra acabà sent enviada com a cap de llista per a les eleccions europees. D'aquesta manera, la principal alternativa a Fernández dintre de Catalunya marxava a Brussel·les i afeblia la possible oposició interna a la cúpula regional. Aquesta renovació s'estengué a la resta de circumscripcions, tant del Congrés com del Senat, on pràcticament es van substituir tots els candidats i suplents, amb poques excepcions (especialment a Tarragona, on Fernández tenia més suports interns, fet que va permetre el manteniment de Jordi Roca com a cap de llista al Congrés). En aquesta renovació van caure tots els noms dels líders històrics del PP català. A la repetició electoral del novembre, es va recuperar Llanos de Luna al número dos de Barcelona, per substituir Juan López Alegre.

La nova candidata utilitzà un discurs dur i contundent contra l'independentisme i contra el govern de Sánchez, per sostenir la idea que a Catalunya hi havia un problema de llibertats democràtiques. En algunes ocasions, el seu llenguatge anava més enllà del tipus de retòrica pròpia del PP català, quan, per exemple, va afirmar que “al votant independentista li movia la xenofòbia” (El País, 31/3/2019), o en denunciar que el procés independentista era “més greu que Tejero i Milans del Bosch amb els tancs” (TVE, 19/3/2019). De vegades, aquesta retòrica era reproduïda fora de Catalunya, com va fer Adolfo Suárez Illana quan intentà defensar la candidata afirmant que “la llibertat de Catalunya està segrestada pels secessionistes” (El Mundo, 14/4/2019). Es referia a l'acte organitzat a la Universitat Autònoma de Barcelona l'11 d'abril, quan la candidata va rebre la contestació d'un grup d'alumnes contraris a la seva presència, que van arribar a produir alguns incidents i obligaren la intervenció de la policia.

Tot i que s'assumia dintre del partit que el discurs era necessari per contenir la competència de Ciutadans i VOX, també va produir algun malestar públic. Abans de la campanya, l'eurodiputat Santi Fisas va considerar que la retòrica de la candidata podia ser “un menyspreu a Catalunya i la llengua catalana” (Ara 17/3/2019). Mesos més tard, el regidor municipal per Barcelona, Josep Bou, opinava que l'elecció d'Álvarez de Toledo com a candidata per Barcelona “fou un error” (La Vanguardia 22/1/2020).

Els resultats de l'abril, però, no van ratificar l'aposta de la campanya. El PP va confirmar els pronòstics negatius, perdent més de la meitat dels resultats de 2016, dels quals només va poder retenir un escó per Barcelona, el d'Álvarez de Toledo. Per primer cop, no hi hauria cap membre del PP català al Congrés dels Diputats. A les eleccions de novembre, aquests resultats van poder millorar-se lleugerament, gràcies a l'enfonsament de Ciutadans, recuperant un escó més. Però això no podia evitar oferir un balanç molt negatiu de l'evolució de les candidatures més hostils amb l'independentisme: la suma de PP,

VOX i Ciutadans amb prou feines arribava a sis escons a tota Catalunya en unes eleccions generals, molt per sota, per exemple, dels 11 escons aconseguits pel PP el desembre de 2011.

Les eleccions municipals confirmaren la desfeta, com ja havia anticipat la caiguda de candidatures locals presentades pel partit (230 llistes, 295 menys que el 2015). En perdre gairebé dos terços dels vots (i tres de cada quatre regidors) de 2015, el PP es quedà amb una representació testimonial, amb poc més de 100 mil vots i 67 regidors, mantenint l'alcaldia de Pontons. Malgrat una campanya on les candidatures tendien a diluir les sigles del partit, les principals places no aconseguiren millorar la seva situació. A Barcelona, Josep Bou va poder retenir la seva regidoria, mentre que García Albiol tornà a quedar-se a les portes de la majoria absoluta, circumstància que li barrà el pas al govern de Badalona en benefici del candidat socialista. El partit també pogué resistir a altres grans ciutats del cinturó metropolità, però Catalunya endins la representació s'apropà a la desaparició. A la província de Girona, només va poder mantenir tres regidors i fou avançat per VOX. Va quedar sense representació a la ciutat de Girona, on el 2011 havia obtingut tres regidors.

La desfeta electoral del PP presagiava un escenari pitjor en cas d'eleccions anticipades al Parlament. I el context difícilment podia contribuir a una millora a curt termini: un cop es confirmà la coalició de govern del PSOE amb Podemos i el probable suport dels nacionalistes, el lideratge de Casado a Madrid s'enfrontava a un període incert d'oposició; a més, la direcció regional de Fernández necessitava temps per consolidar-se; i, per si fos poc, VOX semblava en disposició de substituir el partit a Catalunya. Pocs dies després de les eleccions, García Albiol demanava autocrítica i reconeixia el "risc de desaparèixer".

En aquesta situació, no massa diferent de la que el partit encarava a Navarra o País Basc, la direcció estatal va començar a llençar la proposta d'estendre la fórmula de Navarra Suma al territori català, promovent una coalició electoral entre Ciutadans i PP. Només la dilació del possible avenç electoral al Parlament, a causa de la repetició de les eleccions generals el novembre, va donar més marge de temps al partit a l'espera de canvis en el panorama polític.

VOX arriba per reemplaçar el PP i acaba substituint PxC

Els bons auguris de VOX, gràcies a l'impuls rebut a les eleccions autonòmiques andaluses, van topar amb problemes organitzatius a Catalunya, tal i com es va posar de manifest en les eleccions

europées i municipals. Aquests problemes no només foren el producte de les tensions que el nou partit va experimentar arreu d'Espanya a causa de la ràpida expansió de la seva base humana i de la seva estructura. També estaven relacionats amb el fet que Catalunya ja tenia una presència territorial d'activistes prou sòlida en l'espai de la ultradreta, vinculats generalment a Plataforma per Catalunya, i que no deixaren passar l'oportunitat d'obtenir un paper rellevant en la nova formació.

Així el 16 de febrer, PxC va decidir al seu darrer congrés el cessament de les seves activitats, per passar a donar suport a VOX. Tot i que inicialment li hauria plantejat a VOX una coalició electoral per formar llistes conjuntes a les eleccions municipals, el partit d'Abascal va preferir obrir-los la porta individualment, sense vincles orgànics amb Plataforma. El promotor d'aquesta entesa fou Jorge Buixadé, membre de l'Executiva Estatal de VOX. Vinculat a grups de la dreta moral com a president del Foro Catalán de la Familia, Buixadé fou un antic candidat de Falange als 1990s qui anys després entrà al PP, i l'abandonà el 2017 en disconformitat per la forma com Rajoy gestionava el conflicte a Catalunya.

Aquest desembarcament de líders i activistes, acordat amb la direcció estatal de VOX, comportava un xoc inevitable amb les direccions provincials que ja hi havia a Catalunya, escollides per les bases el juny del 2018, d'acord amb els estatuts. No es tractava només de diferències personals. Els dirigents de VOX tenien, en general, un perfil conservador més proper als sectors dretans del PP, amb especial èmfasi en la reivindicació espanyola davant del nacionalisme català, mentre que els nous activistes procedents de Plataforma incorporaven un passat vinculat a moviments xenòfobs i antiliberals, com exemplificava la presència de Jordi de la Fuente, exmembre del feixista MSR i persona de confiança d'Ignacio Garriga, el cap de la candidatura per Barcelona a les generals i a les municipals.

Aquesta tensió no es manifestà encara en la campanya de les generals, on VOX utilitzà un discurs dur, amb retòrica anticatalana, proposant la suspensió de l'autonomia, el tancament de TV3 i l'empresonament del Govern de la Generalitat. Els resultats, però, mostraven els límits que VOX podia trobar-se a Catalunya. Tot i aconseguir un escó per a Garriga, el partit no va poder arribar al nivell de suports que obtingué a altres regions.

En aquest context, a les eleccions municipals i europees ja es notà l'efecte de l'arribada de nous membres al partit, que produí disputes i enfrontaments en la formació de les llistes municipals. Amb una lògica molt centralitzada, el partit només va poder formar llistes a 45 municipis, deixant

de presentar-se fins i tot a les localitats on més suports havia obtingut a l'abril. Els resultats van reflectir aquest deteriorament: a les europees, VOX perdé la meitat dels suports de l'abril, i a les municipals patí un enfonsament, amb poc més de 10.000 vots, i tres regidors a Salt.

Els mals resultats de les eleccions municipals havien evidenciat la feblesa organitzativa del partit a Catalunya. Davant d'això, la cúpula estatal de VOX optà per donar protagonisme als membres provinents de PxC, que oferien recursos i una xarxa ja existent de suports, tot i que la seva ideologia també podia generar obstacles per a l'expansió del partit. Així, el 2 d'octubre l'Executiva Nacional comunicava la destitució dels comitès executius provincials, i passava a nomenar gestores a Barcelona (presidida per Joan Garriga, cosí del diputat Garriga), Lleida (Antonio Ramón López) i Girona (Alberto Tarradas). Els dirigents que havien fundat el partit a Catalunya quedaven apartats i eren substituïts per la gent provinent de Plataforma. Aquesta substitució del personal es reflectiria immediatament a les llistes del 10N, que experimentaren una renovació notable respecte a sis mesos abans. Tot i que els resultats de la repetició de les eleccions van millorar, incrementant el suport a VOX i obtenint un segon escó, la crisi interna acabaria als tribunals, perquè els dirigents deposats recorrerien judicialment la decisió de posar la gestora.

Àmbit local

UNA MIRADA ALS RESULTATS DE LES ELECCIONS DE MAIG DEL 2019. ELS MUNICIPIS CATALANS 40 ANYS DESPRÉS DE LES PRIMERES ELECCIONS DEMOCRÀTIQUES

■ **Esther Pano, Maria Barbal, Jaume Magre**

Fundació Carles Pi i Sunyer d'Estudis Autonòmics i Locals

Les eleccions municipals i locals suposen la renovació de les estructures polítiques –plens, alcaldies i governs– de tots els ajuntaments i també de la resta d'institucions d'aquest nivell; i per al cas català, dels consells comarcals, de les diputacions i de l'Àrea Metropolitana de Barcelona. De fet, pot afectar també a tot els ens dependents d'aquestes entitats que, en funció de la seva naturalesa i vinculació, és possible que hagin de modificar la seva estructura. En resum, les eleccions municipals i locals suposen la renovació d'un nombre molt elevat d'estructures polítiques del país.

A més, en els darrers períodes les eleccions municipals s'han celebrat en climes i contextos polítics particulars. Les eleccions del 2015 van posar de manifest certs elements de discontinuïtat i plantejaven el dubte de fins a quin punt els nous consistoris havien pogut absorbir les transformacions del període previ. Aquest mandat ha estat marcat per altres esdeveniments que han pres major protagonisme, com ara l'impacte dels partits i moviments independentistes, i tot plegat en el marc dels 40 anys de les primeres eleccions municipals i d'un dels períodes electorals més intensos des de l'inici de la democràcia.

Per a la realització d'aquest capítol s'han fet servir diverses fonts i cadascuna d'elles implica que cal tenir presents algunes característiques i precaucions per al seu ús. D'una banda, en el moment de redacció no s'havien publicat encara els resultats definitius de les eleccions municipals i, en conseqüència, hem treballat amb els resultats provisionals. Aquest fet implica que les anàlisis dels resultats electorals del maig del 2019 prenguin com a base informació que pot experimentar alteracions. La resta de dades electorals provenen també dels repositoris del Ministeri de l'Interior però són bases ja definitives.

Per a les anàlisis per trams de població, hem optat per fer servir les dades de població del 2018 per tal que es corresponguessin amb les darreres aprovades prèvies a la convocatòria electoral.

Els municipis són entitats vives i la seva població es modifica al llarg del temps. En conseqüència, els trams poblacionals són estables pel que fa a la grandària dels municipis però això pot generar que algun quedi inclòs en un tram que no li corresponia d'acord amb la població d'aquell moment.

Taula 29. Distribució dels municipis segons tram poblacional en l'any 2018

Tram poblacional	Nombre de municipis	%
Fins a 100 h.	38	4,0
De 101 a 250 h.	148	15,6
De 251 a 1.000 h.	304	32,1
De 1.001 a 2.000 h.	105	11,1
De 2.001 a 5.000 h.	141	14,9
De 5.001 a 10.000 h.	90	9,5
De 10.001 a 20.000 h.	57	6,0
De 20.001 a 50.000 h.	41	4,3
De 50.001 a 100.000 h.	12	1,3
Majors de 100.000 h.	11	1,2
Total	947	100,0

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

D'altra banda, pel que fa a la informació sobre els alcaldes i alcaldesses, i la formació i modificació dels governs municipals, fem servir bases de dades pròpies de la Fundació Carles Pi i Sunyer. Per a la sèrie temporal hem utilitzat dades recollides mitjançant el projecte *Observatori de Govern Local*. Pel que fa a la informació sobre les alcaldies i governs resultants de les eleccions de maig del 2019, aquesta ha estat recollida específicament per l'equip d'investigadors de la Fundació a partir del buidatge de les actes dels plens de constitució i de trucades telefòniques per contrastar dades dubtoses o incomplertes.

La nostra voluntat és oferir el major ventall de dades disponibles en cada cas i, per aquest motiu, les sèries temporals poden no coincidir en tots els casos, o les construccions de trams de població poden presentar diferències. Malauradament, no existeixen registres complets de molts dels àmbits i la informació disponible prové d'una tasca artesanal de recollida. De fet, l'objectiu d'aquest capítol és oferir una aproximació als resultats de les eleccions de maig del 2019, que permeti reflexionar sobre la dimensió institucional per als 947 municipis que componen el mapa municipal català i complementi les anàlisis de les eleccions municipals de forma agregada.

UNA VISIÓ GENERAL DELS TRETS BÀSICS DELS SISTEMES ELECTORALS LOCALS I DELS EFECTES EN CANDIDATURES I VOT

Els sistemes electorals locals s'han mantingut molt estables des de les eleccions del 1979, prèviament, fins i tot, a l'aprovació de la *Llei 5/1985 Orgànica del Règim Electoral General* (LOREG), que les regula. Podríem dir que l'única reforma de cert relleu seria la pràctica derogació del sistema de consell obert, que continua vigent però amb una aplicació residual a partir de la reforma que va tenir lloc el 2011. Aquesta estabilitat permet comparar els canvis i les estabilitats en el sistema de partits i en el sistema institucional.

Cal tenir present que una de les principals característiques de les eleccions municipals és que la seva convocatòria es realitza de forma automàtica cada quatre anys, de manera que la configuració del ple sorgida d'aquestes eleccions disposa de molt poc marge d'alteració. Un altre element diferencial és que dins del sistema electoral municipal hi conviuen tres règims diferents depenent del volum poblacional dels municipis. Els municipis majors de 250 habitants es regeixen pel denominat règim comú, amb llistes tancades i bloquejades; les localitats inferiors a aquest nombre d'habitants funcionen amb llistes obertes i, finalment, els municipis de fins a 100 habitants poden optar pel sistema de consell obert, que implica l'elecció directa de l'alcalde i que el ple és conformat per tots els veïns.

La modificació del 2011 a què feiem referència va suposar que els ajuntaments que volguessin continuar funcionant en forma de consell obert havien de decidir-ho per majoria de l'assemblea veïnal. En cas contrari, el municipi quedava acollit al sistema de llistes obertes. Aquesta modificació va implicar una important reducció de l'abast d'aquesta fórmula, tal i com es pot observar a la taula 30. Si durant el mandat 2007-2011 es podien identificar 22 municipis en funcionament de consell obert, a l'actualitat en resten 6 –Castell de l'Areny, Fígols, Gisclareny, La Quar, Savallà del Comtat i Senan. Les reduccions prèvies a 2011 no serien conseqüència de la regulació electoral, sinó més aviat de les reconfiguracions municipals. En el mandat 2011-2015, i d'acord amb la informació publicada en els registres del Ministeri de l'Interior, el sistema de llistes obertes es va aplicar en tots els municipis, tot i que després alguns d'ells van reprendre el sistema de consell obert. Si bé d'impacte molt dimensionat, aquest és un dels canvis formals de major contingut conceptual en els elements bàsics en els 40 anys de funcionament i les onze convocatòries

electorals. La reforma suposa, de fet, condemnar a la residualitat l'única fórmula institucional de democràcia directa.

Taula 30. Evolució dels municipis de Consell Obert a Catalunya (1987-2019)

Mandat	Nombre de municipis
1987-1991	32
1991-1995	29
1995-1999	27
1999-2003	30
2003-2007	27
2007-2011	22
2011-2015	0
2015-2019	6
2019-2023	6

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Dins d'aquesta estabilitat normativa és interessant analitzar l'evolució dels trets fonamentals del sistema. La taula 31 recull un d'aquests aspectes: les candidatures presentades. En aquest sentit, val la pena tenir present que el fet que cada municipi constitueixi una circumscripció diferenciada genera que el nombre total de candidatures en tot el territori sigui elevat. Ara bé, aquest fet, no implica necessàriament una extraordinària fragmentació de l'oferta. De fet, tot i algunes fluctuacions, no s'aprecien en el període 2007-2019 grans variacions. En termes generals, la mitjana de candidatures per tram de població es manté força estable, excepte en els trams d'entre 10.000 i 100.000 on s'hi aprecia una certa tendència a l'increment. També resulta interessant la reducció de candidatures en el tram de municipis de fins 5.000 habitants, reducció influenciada per l'existència de municipis de candidatura única, que comentarem més endavant.

Si comparem aquesta informació amb la de la taula 32, que inclou la mitjana de grups municipals amb representació al ple, observem que aquesta xifra és més estable i que malgrat l'augment de la mitjana de candidatures presentades en els trams poblacionals superiors als 10.000 habitants entre 2015 i 2019, els grups de representació al ple es mantenen o es redueixen. Així, podem observar l'efecte de contenció de la fragmentació plenària que genera el sistema electoral.

Taula 31. Mitjana de candidatures presentades per tram de població (2007-2019)

Tram poblacional	Municipals 2007	Municipals 2011	Municipals 2015	Municipals 2019
Fins a 100 h.	2,5	2,8	3,1	2,4
De 101 a 250 h.	3,0	3,0	3,4	2,8
De 251 a 1.000 h.	2,6	2,3	2,2	2,0
De 1.001 a 2.000 h.	3,4	3,1	2,9	2,6
De 2.001 a 5.000 h.	4,4	4,3	3,9	4,0
De 5.001 a 10.000 h.	5,5	5,8	5,6	5,8
De 10.001 a 20.000 h.	6,4	7,0	7,4	7,5
De 20.001 a 50.000 h.	7,2	8,3	8,9	9,0
De 50.001 a 100.000 h.	8,0	10,0	9,6	10,7
Més de 100.000 h.	12,3	14,9	12,0	13,3

Per a la construcció de la variable tram poblacional s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Taula 32. Mitjana dels grups municipals amb representació al ple per tram de població (2007-2019)

Tram poblacional	Municipals 2007	Municipals 2011	Municipals 2015	Municipals 2019
Fins a 100 h.	1,3	1,6	1,4	1,5
De 101 a 250 h.	1,5	1,8	1,7	1,7
De 251 a 1.000 h.	2,2	2,0	1,9	1,9
De 1.001 a 2.000 h.	2,7	2,6	2,4	2,3
De 2.001 a 5.000 h.	3,3	3,3	3,2	3,3
De 5.001 a 10.000 h.	4,2	4,5	4,4	4,4
De 10.001 a 20.000 h.	5,0	5,5	5,8	5,3
De 20.001 a 50.000 h.	5,3	5,4	6,6	5,5
De 50.001 a 100.000 h.	5,5	5,1	6,8	5,5
Més de 100.000 h.	5,1	4,7	7,1	5,5

Per a la construcció de la variable tram poblacional s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

La reducció del nombre de candidatures presentades a la passada contesa electoral en els trams poblacionals més petits sembla també vinculada a un increment del percentatge de municipis on una única candidatura es presentava a les eleccions, tal i com es pot observar a la taula 33. Aquest és un fenomen que afecta a municipis de població inferior als 5.000 habitants amb diferent

intensitat. Durant el mandat 2015-2019 a un 8,7% dels municipis catalans s'hi presentava una única candidatura, mentre que al maig del 2019 aquesta dada se situava al voltant del 12%. Aquest canvi és particularment evident en els municipis amb menys de 2.000 habitants i en especial per a aquesta darrera convocatòria. Val la pena destacar els efectes diferencials que es produeixen en dos trams de població particular. D'una banda, en el de menor volum, i l'altre tram que presenta un percentatge major és el que recull els municipis de 251 a 1.000 habitants que és, de fet, el primer tram on s'aplica sistema de llistes tancades. Aquest mateix fenomen es manifesta en el tram següent, tot i que de forma menys intensa. Aquest fet pot estar vinculat al canvi de sistema i a les implicacions de funcionar amb un sistema de llistes tancades i bloquejades en localitats amb un nombre reduït d'habitants.

Taula 33. Percentatge de municipis on es va presentar una única candidatura a les eleccions municipals per tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Municipals 2011	Municipals 2015	Municipals 2019
Fins a 100 h.	5,3	10,5	15,8
De 101 a 250 h.	5,4	3,4	6,8
De 251 a 1.000 h.	18,4	21,1	26,6
De 1.001 a 2.000 h.	4,8	5,7	13,3
De 2.001 a 5.000 h.	2,1	2,1	1,4
De 5.001 a 10.000 h.	0,0	0,0	0,0
De 10.001 a 20.000 h.	0,0	0,0	0,0
De 20.001 a 50.000 h.	0,0	0,0	0,0
De 50.001 a 100.000 h.	0,0	0,0	0,0
Més de 100.000 h.	0,0	0,0	0,0
Total Catalunya	7,9	8,7	11,9

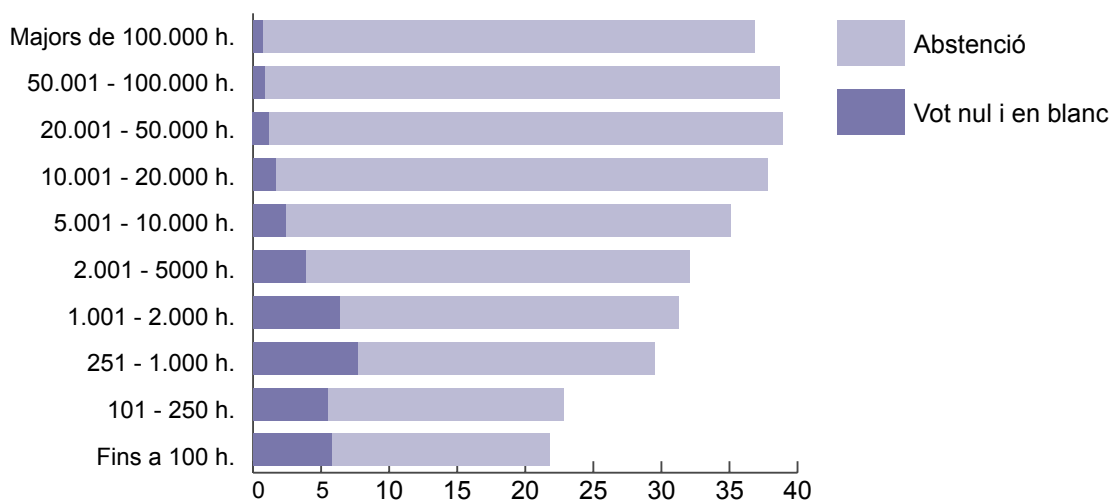
Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

En referència a la distribució territorial dels municipis on es va presentar una única candidatura a les eleccions municipals, aquests acostumen a ubicar-se a regions de la Catalunya interior, especialment a les províncies de Girona i Tarragona. Cal afegir que un 40% dels municipis que es trobaven en aquesta situació durant el mandat 2015-2019 l'han tornat a experimentar al mandat 2019-2023. Aquest fet mostra una certa tendència a repetir comportaments però que, en qualsevol cas, no és majoritària. La reducció de les candidatures que es presenten a les eleccions en els municipis més petits podria també tenir efectes en la participació. De forma habitual, l'abs-

tenció és més reduïda en municipis amb menys habitants, mentre que el percentatge de vot nul i en blanc sol ser molt més gran (veure gràfic 5). El tram que presenta un major percentatge de vot nul i en blanc és el que inclou els municipis de 251 a 1.000 habitants, que és també el que ha presentat una mitjana de candidatures més reduïda, concretament 2,0 (veure taula 31) i un percentatge més elevat de municipis amb una sola candidatura (veure taula 33). En municipis d'un major volum poblacional el percentatge de vot nul i en blanc és gairebé residual.

Gràfic 5. Percentatge de la suma del vot blanc i vot nul, i percentatge d'abstenció segons tram poblacional (mandat 2019-2023)

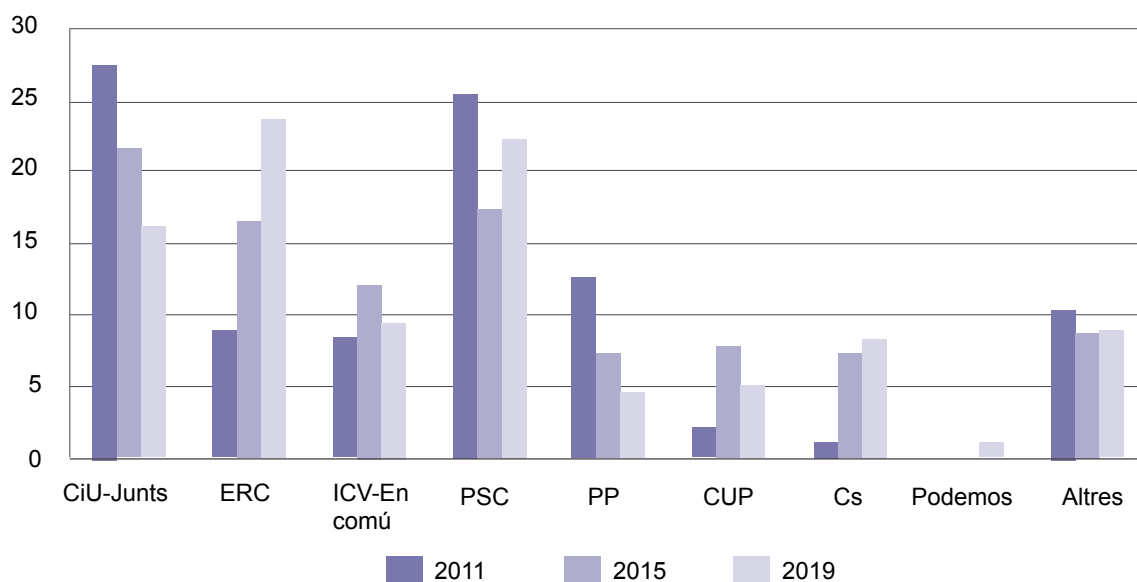

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de l'Interior

Pel que fa als resultats per candidatures, els canvis en els partits d'abast català dificulta una anàlisi directa. Fins el mandat 2015-2019 entre els partits que consideràvem "tradicionals" s'inclouïen CiU, ERC, PP, PSC i ICV; paral·lelament, la CUP i Ciutadans, ja presents el 2011, van millorar resultats el 2015. Aquest mateix any electoral va deixar el dubte sobre el suport que podia haver obtingut Podemos, per la seva decisió de no presentar-se amb una candidatura pròpia. Les eleccions del 2019 es van produir, però, en un context diferent a les anteriors. En primer lloc CiU havia experimentat nombroses transformacions durant el període. Amb totes les precaucions i matisos necessaris establirem, doncs, les comparacions amb Junts per Catalunya. ICV tampoc s'hi va presentar i hem considerat que l'espai de Catalunya en Comú i les candidatures vinculades conformarien la força política de continuïtat. La resta del bloc de partits "tradicionals"—PSC, ERC i PP— i les "noves forces", CUP i Ciutadans, es van mantenir, i Podemos s'hi va presentar per

primera vegada amb marca pròpia a una cinquantena de localitats catalanes, tot i que en moltes altres mantenia candidatures conjuntes amb altres forces. Aquest ball de candidatures permet valorar les dificultats de les anàlisis agregades. Cal tenir present també que, si bé les eleccions de 2015 se celebraven encara amb el ressò del 15M, les eleccions de maig del 2019 semblaven més aviat embolcallades per la influència del referèndum d'independència de l'1 d'octubre del 2017 i de les seves conseqüències posteriors. Tenint present aquest context, hem analitzat el percentatge de vot, identificant línies de continuïtat entre elles que poden ser discutibles (gràfic 6).

Gràfic 6. Percentatge de vot per força política (2011-2019)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri d'Interior

En primer lloc, destaca la davallada de l'espai que hem definit com CiU-Junts per Catalunya que se situa com a segona força. ERC, en canvi, experimenta un important increment, i se situa com a partit més votat durant les passades eleccions amb un 23,5% dels vots. Pel que fa a l'espai que recull els resultats d'ICV i En Comú, pateix un cert retrocés respecte les eleccions de 2015. Ciutadans i la CUP semblen totalment consolidades dins el sistema de partits català en les eleccions municipals, tot i el lleuger descens en els vots en aquest darrer cas. Ateses les fórmules de la presentació de llistes, les eleccions del 2019 tampoc no permeten resoldre el pes de Podem. Les candidatures sota aquesta marca acumulen uns resultats molt limitats, però cal tenir present que la força política no sol presentar-se de forma independent a Catalunya.

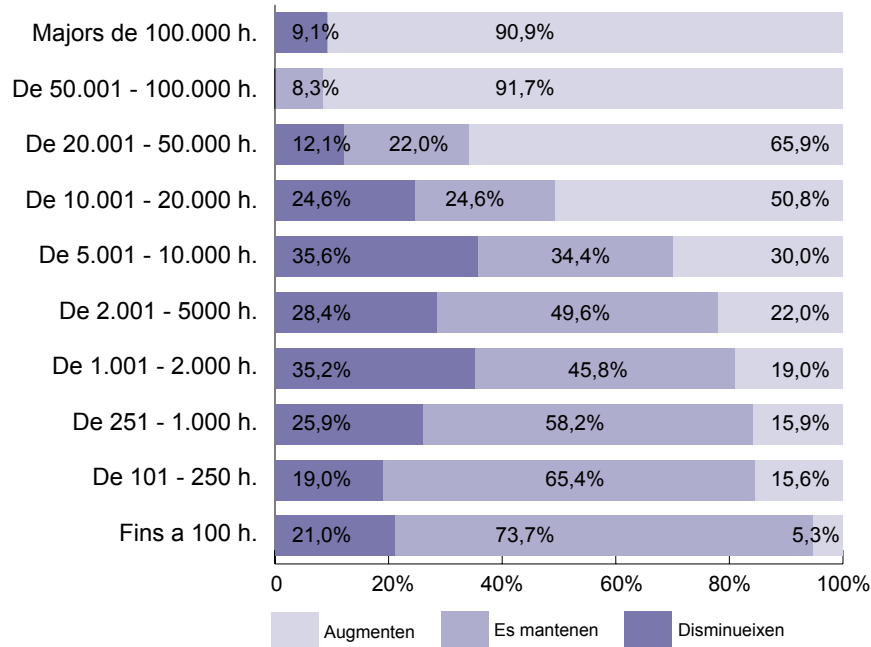
La imatge global de les eleccions del 2019 mostren un sistema amb trets d'estabilitat pel que fa a la fragmentació en l'oferta i en les candidatures que accedeixen als plens. En relació amb l'estructura dels resultats i els sistema de partits, després d'apuntar cap a certs canvis en les eleccions de 2015, sembla que es mostra una tendència cap a un nou equilibri. Les forces que havien fet la seva entrada en 2015 mantenen el seu espai i algunes de les formacions de llarg recorregut han experimentat processos de transformació que, probablement, afecten més a les organitzacions i equilibris interns que als seus espais electorals.

ELS PLENS, LA MANIFESTACIÓ DE LA DIVERSITAT POLÍTICA LOCAL

D'acord amb el text refós de la *Llei Municipal i de Règim Local de Catalunya*, el ple, juntament amb l'alcalde i els tinents d'alcalde, és un dels òrgans d'existència obligatòria a tots els ajuntaments, i se li atribueixen funcions tant de naturalesa simbòlica, com deliberant i també executiva. El ple municipal és un òrgan peculiar que podria arribar a prendre dimensions molt diverses. Per desenvolupar l'anàlisi, ens centrarem especialment en les variacions que s'han produït en el nombre de grups polítics que els conformen i en l'evolució de la presència de dones en aquest òrgan.

Els gràfics 7 i 8 mostren la variació del nombre de candidatures que obtenen representació als plens municipals entre 2011 i 2015 i entre 2015 i 2019, respectivament. Els consistoris que se situen en els trams de població més baixos es caracteritzen per l'estabilitat en ambdós conteses electorals. Els trams que presenten una major variació són els majors de 10.000 habitants. Si bé en el mandat 2015-2019 el nombre de candidatures que conformaven els plens d'aquests municipis van tenir tendència a créixer –fins en un 91,7% en el cas dels ajuntaments de 50.001 a 100.000 habitants– els consistoris sorgits de les eleccions de maig del 2019 en aquests mateixos trams poblacionals es caracteritzen pel predomini del percentatge de municipis que han reduït el seu nombre de grups polítics. Els municipis majors de 10.000 habitants després d'un increment de la seva fragmentació durant el mandat 2015-2019 han retornat a una configuració més similar a la de les eleccions de 2011.

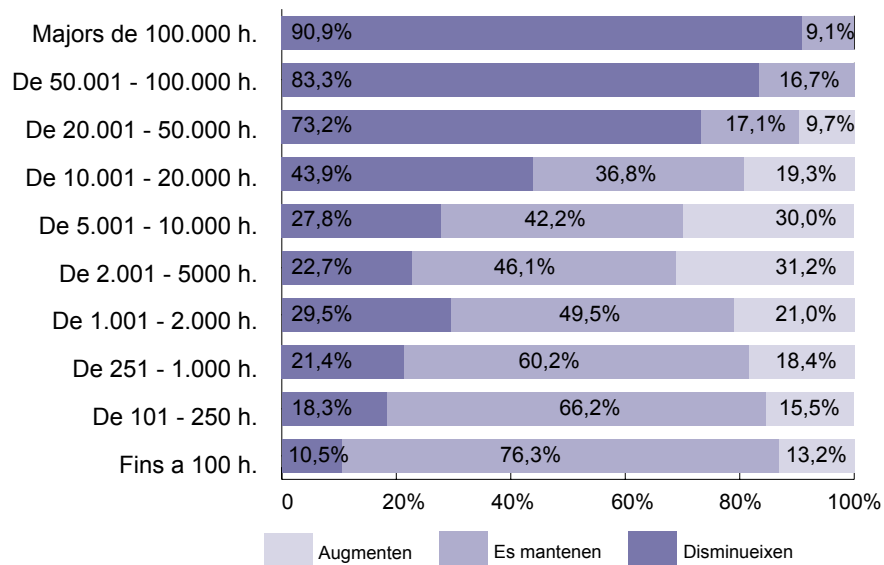
Gràfic 7. Variació del nombre de candidatures que obtenen representació als plens municipals segons tram de població entre 2011 i 2015

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Gràfic 8. Variació del nombre de candidatures que obtenen representació als plens municipals segons tram de població entre 2015 i 2019

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

D'altra banda, el fenomen contrari a la fragmentació, la concentració, ha experimentat un increment que posa de manifest algunes peculiaritats. La taula 34 inclou els municipis on es va presentar una única candidatura a les eleccions, juntament amb aquells on, tot i que es va presentar més d'una llista, només una va accedir al ple i, per tant, governa sense oposició. Dues variables influeixen en el fet que es generi aquesta situació: el nombre de regidors que conformen el ple i el nombre de candidatures que es presenten a les eleccions. Els municipis de menor volum poblacional són els més susceptibles a tenir plens amb aquesta característica.

En termes generals el percentatge de municipis on una única candidatura obté representació al ple s'ha incrementat durant els últims tres mandats. Si analitzem les dades segons tram poblacional, confirmem que a mesura que ascendim en el tram poblacional el percentatge de municipis conformats per un únic grup polític es redueix.

A partir de 2015, més de la meitat dels plens dels municipis menors de 100 habitants es va veure afectat per aquest fenomen, que es redueix a mida que augmenta la grandària poblacional. Ara bé, el tram que augmenta més el percentatge de plens amb una única força política respecte el 2015 és el de 1.001 a 2.000 habitants que passa del 7,6% al 13,3% a partir de maig del 2019. En el tram de municipis de 2.001 a 5.000 habitants el percentatge de plens de grup únic és força residual i presenta una tendència a la baixa i partir d'aquest llindar aquesta configuració desapareix.

Taula 34. Percentatge de municipis amb plens conformats per un únic grup polític segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015	Mandat 2015-2019	Mandat 2019-2023
Fins a 100 h.	42,1	57,9	55,3
De 101 a 250 h.	36,0	37,8	37,8
De 251 a 1.000 h.	21,4	28,9	29,9
De 1.001 a 2.000 h.	6,7	7,6	13,3
De 2.001 a 5.000 h.	2,8	2,1	1,4
De 5.001 a 10.000 h.	0,0	0,0	0,0
De 10.001 a 20.000 h.	0,0	0,0	0,0
De 20.001 a 50.000 h.	0,0	0,0	0,0
De 50.001 a 100.000 h.	0,0	0,0	0,0
Majors de 100.000 h.	0,0	0,0	0,0
Total Catalunya	15,3	18,7	19,4

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Per acabar analitzarem la presència de dones als plens. *La Llei Orgànica 3/2007 per a la igualtat efectiva de dones i homes* va modificar l'article 44 bis de la LOREG i va introduir l'obligació d'una composició equilibrada entre dones i homes de les candidatures que s'aplica en municipis a partir dels 3.000 habitants (article 187 LOREG). La llei concreta, a més, una distribució mínima del 40% per cada cinc llocs en la llista o de la proporció més propera per a segments que no arribin a aquest nombre. Aquesta modificació va entrar en vigor per a les municipals de 2007 i les llistes ja havien d'estar adaptades a la norma, tanmateix no disposem de dades referents al percentatge de regidores durant el mandat 2003-2007 o anteriors, que ens permetin comprovar l'impacte real d'aquesta modificació.

La taula 35 ofereix dades sobre l'evolució del percentatge de regidores des del mandat 2007-2011 fins a l'actual per trams de població. En termes generals, la presència de dones és més estesa en els municipis amb més habitants i, per tant, en plens de major grandària. De fet, els consistoris majors de 50.000 habitants, ja mostren un compliment agregat de la distribució d'un mínim del 40% en el primer període observat. Pel que fa a l'evolució, s'ha produït un creixement sostingut des del 2007 amb especial incidència entre les localitats petites i mitjanes. Val la pena destacar que no ha estat fins a les eleccions del 2019 que es pot observar un assoliment agregat ampli del criteri del 40% en tots els trams de població obligats i uns registres força propers a aquest llindar en els municipis no sotmesos a la prescripció normativa. De fet, els resultats de les eleccions de maig del 2019 mostren un creixement de la presència de dones en tots els trams que, pel que fa als consistoris de les ciutats de població superior als 50.000, se situa prop del 50% i, per tant, en situacions d'equilibri efectiu.

Taula 35. Percentatge de regidores als plens segons tram de població (2007-2019)

Tram poblacional	Mandat 2007-2011	Mandat 2011-2015	Mandat 2015-2019	Mandat 2019-2023
Fins a 100 h.	*	*	28,8	32,4
De 101 a 250 h.	*	*	28,1	34,1
De 251 a 1.000 h.*	24,6	28,4	32,2	38,2
De 1.001 a 2.000 h.	25,4	27,6	31,7	38,8
De 2.001 a 5.000 h.	30,4	35,6	38,8	43,6
De 5.001 a 10.000 h.	34,8	37,1	39,4	46,2
De 10.001 a 20.000 h.	36,2	36,9	40,3	43,7
De 20.001 a 50.000 h.	36,0	37,0	35,7	44,6

De 50.001 a 100.000 h.	41,0	40,3	42,0	49,0
Majors de 100.000 h.	40,1	37,2	40,5	48,2
Total Catalunya	31,8	34,3	35,6	41,7

*El tram és de 500 a 1.000 habitants, per als mandats 2007-2011 i 2011-2015

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

En síntesi, la conformació dels plens en aquestes darreres eleccions mostra, en general, una tendència cap a l'estabilització. Les dades del 2019 suposen una contracció en el nombre de forces que corregeix la tendència a l'increment de grups polítics amb representació al ple en aquests trams que va caracteritzar les eleccions de 2015. D'altra banda, també hem observat un augment discret però constant del percentatge de consistoris amb plens conformats per un únic grup polític. Aquest fenomen trenca amb la lògica de govern i oposició i posa de relleu una lògica institucional diferent de les estructures polítiques municipals. En referència a la presència de dones, les eleccions del 2019 han suposat un compliment ampli dels mínims legals establerts amb increments generalitats i liderat pels municipis de major volum poblacional, que se situen en termes d'equilibri.

LES ALCALDIES, UNA FIGURA INSTITUCIONAL SINGULAR

En el nostre sistema polític i, molt en particular, en el sistema local, els alcaldes i alcaldesses són una figura singular. Cal tenir present que, de fet, és l'únic cas en què es produeix una elecció directa, podríem dir que com a segon recurs. D'acord amb la normativa, si cap dels candidats no obté la majoria absoluta en una primera votació al ple, serà nomenat alcalde el cap de llista de la llista més votada. És a dir, l'elecció de l'alcalde pot respondre a dues lògiques: una lògica de tipus parlamentari, que suposa una elecció per part dels membres del ple, i una lògica d'elecció quasi-directa en cas que no hi hagi la majoria necessària.

El partit polític de l'alcalde és un bon indicador de les variacions en la força i extensió de les formacions al territori. D'acord amb la informació que recull la taula 36, ERC ha mantingut la tendència a l'alça que ja mostrava en les eleccions de 2015: creix en tots els trams poblacionals i passa de 256 alcaldies a 359 durant les eleccions del 2019. La CUP, tot i el descens en el percentatge de vot, i les candidatures independents i locals, incloses a la categoria "Altres", presenten un incre-

ment d'alcaldies respecte els anteriors mandats. La resta de forces, però, es mantenen, com en el cas del PP que conserva l'única alcaldia que ja mantenia el 2015. Pel que fa a l'espai que hem identificat de CiU i Junts per Catalunya, mostra una progressiva i sensible pèrdua d'alcaldies. El 2011 aquest partit va obtenir l'alcaldia de més de la meitat dels consistoris catalans, concretament el 55,7%, mentre que durant el mandat que iniciem n'ha obtingut el 38,4%, tot i que continua sent el partit amb més alcaldes a Catalunya.

Taula 36. Alcaldies segons partit polític (2011-2019)

	Mandat 2011-2015		Mandat 2015-2019		Mandat 2019-2023	
	Nombre	%	Nombre	%	Nombre	%
CiU-Junts	527	55,7	438	46,3	364	38,4
ERC	131	13,9	256	27,0	359	37,9
ICV-En Comú	21	2,2	21	2,2	15	1,6
PP	7	0,7	1	0,1	1	0,1
PSC	197	20,8	120	12,7	89	9,4
CUP	3	0,3	15	1,6	18	1,9
Altres	60	6,4	96	10,1	101	10,7
Total Catalunya	946	100,0	947	100,0	947	100,0

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Les dades de la taula 36 associen les candidatures amb denominacions que, tot i específiques, es presentaven de forma vinculada a forces d'implantació més àmplia, d'acord amb la indicació de suma de resultats per a les diputacions i consells comarcals. Aquest fenomen sembla que mostra un cert creixement en els últims mandats. Durant les eleccions de 2015 al voltant d'un 20% dels alcaldes catalans s'havia presentat mitjançant una candidatura local vinculada a una força més àmplia i s'ha incrementat per a les eleccions del 2019 fins a arribar a un 25%. A més, sembla que afecta de forma diferenciada a les candidatures. Concretament, en el cas d'ERC, de les 256 alcaldies que va obtenir el 2015, gairebé el 50% es presentaven amb aquesta fórmula, i el 2019 ja eren més de la meitat (en concret 181). Pel que fa el PSC, el 2015 aquest fenomen suposava més del 30% de les alcaldies i el 2019 es va mantenir entorn del 28%.

Pel que fa als recanvis en les alcaldies, les dades agregades dels municipis catalans són molt similars per als últims tres mandats. El percentatge de municipis que varen canviar d'alcalde el

2011 va ser del 37,9%, el 2015 del 36,9% i el 2019 del 36,7% . La informació desagregada segons el volum poblacional no sembla oferir paràmetres afegits per a l'anàlisi, més enllà del fet que, tot i un comportament que no mostra grans tendències clares, les dades globals són sempre molt estables. Cada tram presenta ritmes de renovació diferents però genera un comportament agregat marcat per un flux constant (taula 37).

Taula 37. Percentatge de municipis on l'alcalde no és el mateix que governava a finals del mandat anterior segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015	Mandat 2015-2019	Mandat 2019-2023
Fins a 100 h.	23,7	39,5	23,7
De 101 a 250 h.	23,8	33,8	30,4
De 251 a 1.000 h.	37,2	36,5	35,2
De 1.001 a 2.000 h.	37,1	31,4	44,8
De 2.001 a 5.000 h.	37,6	41,8	41,8
De 5.001 a 10.000 h.	61,1	30,0	44,4
De 10.001 a 20.000 h.	54,4	50,9	35,1
De 20.001 a 50.000 h.	39,0	43,9	31,7
De 50.001 a 100.000 h.	25,0	25,0	33,3
Majors de 100.000 h.	45,4	36,4	27,3
Total Catalunya	37,9	36,9	36,7

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

La taula 38 recull de forma més detallada els processos de canvi en l'alcaldia i distingeix entre opcions diferents. En primer lloc, es pot produir una continuïtat en la persona que ocupa el càrrec, però no de la força política i també la situació inversa, un relleu en el càrrec però amb una continuïtat en la força de govern i, per acabar, un recanvi complet de persona i força política.

Les eleccions del 2019 van suposar que gairebé el 60% dels municipis mantinguessin el mateix alcalde i el mateix partit, mentre que per altra part el 22,4% han canviat tant l'alcalde com de partit. Trobem també altres situacions mixtes: un 15% de municipis van experimentar un relleu en l'alcaldia però mantenen la mateixa força política. Finalment, trobem un nombre molt reduït de municipis, al voltant d'un 4%, on l'alcalde continua essent el mateix, tot i que ha canviat de partit. Prop del 80% d'aquests municipis són poblacions de menys de 1.000 habitants, on la naturalesa de les candidatures, com hem vist, pot desenvolupar un rol diferent, com també la lògica del càrrec.

Taula 38. Tipologia de municipis en funció dels canvis produïts en l'alcaldia segons tram de població (mandat 2019-2023)

Tram poblacional	Continuïtat (alcalde i partit)	Continuïtat alcaldia amb canvi de partit	Continuïtat de partit, recanvi en l'alcaldia	Recanvi	Total
Fins a 100 h.	73,7	2,6	7,9	15,8	100
De 101 a 250 h.	62,8	6,8	14,9	15,5	100
De 251 a 1.000 h.	58,9	5,9	14,5	20,7	100
De 1.001 a 2.000 h.	52,4	2,9	18,1	26,6	100
De 2.001 a 5.000 h.	56,0	2,1	17,0	24,9	100
De 5.001 a 10.000 h.	54,4	1,1	12,2	32,3	100
De 10.001 a 20.000 h.	64,9	0,0	8,8	26,3	100
De 20.001 a 50.000 h.	68,3	0,0	14,6	17,1	100
De 50.001 a 100.000 h.	66,7	0,0	8,3	25,0	100
Majors de 100.000 h.	63,6	9,1	0,0	27,3	100
Total Catalunya	59,4	3,9	14,3	22,4	100

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

En referència a la forma d'elecció dels alcaldes, podem distingir entre la votació plenària i la via del nomenament directe per suport popular a les candidatures. Aquest mecanisme, específic de les eleccions municipals i no present en altres nivells de govern, posa de manifest la doble naturalesa de l'elecció del càrrec. En aquest sentit, la taula 39 recull les dades referents als mecanismes d'elecció de l'alcalde per al mandat 2019-2023 segons tram poblacional. L'opció d'elecció per nomenament en funció dels resultats electorals, pren protagonisme a partir dels municipis inclosos en el tram de més de 5.000 habitants. Aquest fet indica que en aquests ajuntaments cap força va aconseguir la majoria absoluta dels membres i que tampoc no ha estat possible construir una majoria per mitjà d'un pacte d'investidura o de govern. En el cas del tram que comprèn les localitats d'entre 20.000 i 50.000 habitants, amb plens de 21 regidors, el percentatge arriba al 31,7%; és a dir, gairebé un terç ha estat nomenat mitjançant aquest mecanisme que resol els possibles bloquejos.

Taula 39. Percentatge de municipis en funció de la forma d'elecció de l'alcalde segons tram de població (inici mandat 2019-2023)

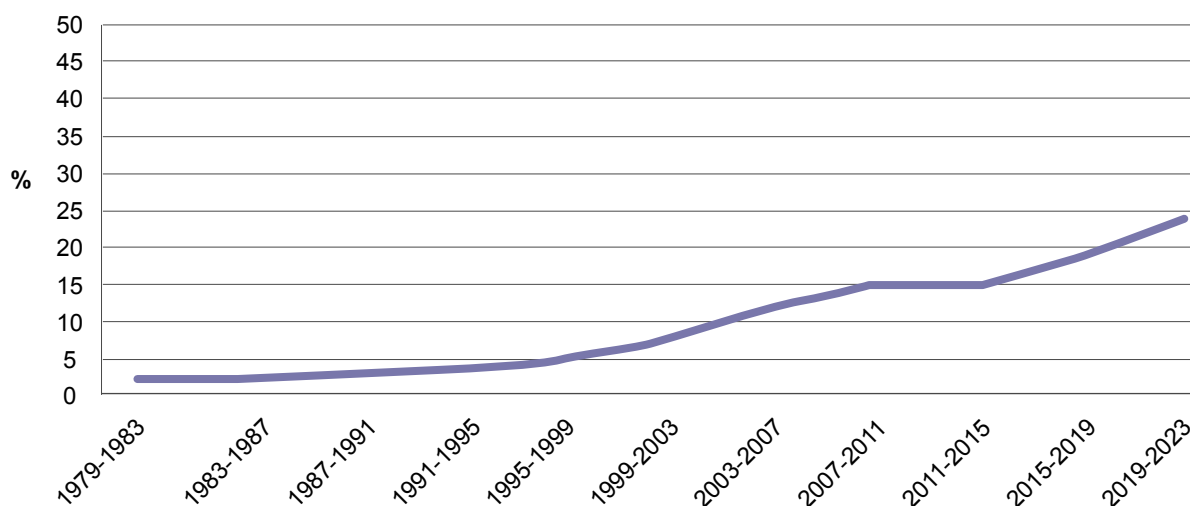
Tram poblacional	Majoria del Ple	Candidatura més votada	Total
Fins a 100 h.	100,0	0,0	100
De 101 a 250 h.	100,0	0,0	100
De 251 a 1.000 h.	98,7	1,3	100
De 1.001 a 2.000 h.	95,2	4,8	100
De 2.001 a 5.000 h.	92,2	7,8	100
De 5.001 a 10.000 h.	76,7	23,3	100
De 10.001 a 20.000 h.	73,7	26,3	100
De 20.001 a 50.000 h.	68,3	31,7	100
De 50.001 a 100.000 h.	75,0	25,0	100
Majors de 100.000 h.	90,9	9,1	100
Total Catalunya	92,3	7,7	100

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Un altre aspecte a analitzar és l'evolució del percentatge de dones a l'alcaldia. El gràfic 9, recull l'evolució del percentatge de dones en el càrrec des de les primeres eleccions municipals i permet observar que, si bé durant els primers mandats aquest percentatge era gairebé residual, ha anat augmentant de forma sostinguda al llarg d'aquests quaranta anys, fins a arribar a un 23,3% a les darreres eleccions.

Gràfic 9. Percentatge de dones a l'alcaldia (1979-2019)

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Si analitzem l'evolució d'aquestes dades de forma segmentada segons tram poblacional per als últims tres mandats (taula 40) el percentatge de dones a l'alcaldia s'ha incrementat lleugerament en tots els trams poblacionals durant els últims mandats, excepte en el cas dels municipis menors de 100 habitants, que el 2011-2015 tenia 18,4% d'alcaldeses i el 2019 aquest percentatge se situava en el 15,8%. Els municipis de major volum presenten una major presència de dones en l'alcaldia. Aquest fet s'aprecia de forma més marcada a partir dels 50.000 habitants (amb un percentatge per sobre del 40%), però a partir dels 10.000 el percentatge ja se situa prop del 30%. Més del 45% de les grans ciutats catalanes –cinc de les onze, de fet– tenen al capdavant de l'alcaldia una dona.

Taula 40. Percentatge de dones a l'alcaldia segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015	Mandat 2015-2019	Mandat 2019-2023
Fins a 100 h.	18,4	13,2	15,8
De 101 a 250 h.	16,3	19,6	23,0
De 251 a 1.000 h.	11,8	17,1	22,7
De 1.001 a 2.000 h.	12,4	13,3	23,8
De 2.001 a 5.000 h.	12,1	14,9	18,4
De 5.001 a 10.000 h.	13,3	16,7	23,3
De 10.001 a 20.000 h.	28,1	29,8	29,8
De 20.001 a 50.000 h.	14,6	24,4	29,3
De 50.001 a 100.000 h.	33,3	41,7	41,7
Majors de 100.000 h.	27,3	36,4	45,5
Total Catalunya	14,6	18,2	23,3

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

En síntesi, els alcaldes i alcaldesses constitueixen una figura singular dins del sistema polític per la centralitat del càrrec en l'ecosistema institucional municipal i també pels particulars mecanismes d'elecció, que suposen l'existència de sistemes que no funcionen en sistema de llista tancada (tot i que d'aplicació molt delimitada) i de fórmules de nomenament per un mecanisme vinculat als suports populars. Les eleccions municipals de maig del 2019 mostren elements d'estabilitat com el fet que gairebé el 60% dels municipis mantenen la mateixa persona a l'alcaldia i la mateixa força política, i confirmen a la vegada la tendència a una renovació en els lideratges que

afecta aproximadament a un terç dels municipis, tot i que amb distribucions diferents. El sistema, alhora, es mostra prou flexible per canalitzar certs canvis o transformacions, tant pel que fa a les forces polítiques com a fórmules específiques vinculades a les candidatures. La consolidació d'un major equilibri en la distribució per sexes de les alcaldies en els municipis de major població posa també de manifest aquesta capacitat d'adaptació i de permeabilitat.

ELS GOVERNS MUNICIPALS, UN LIDERATGE CORAL

La naturalesa dels governs en l'àmbit municipal queda extraordinàriament condicionada per les especificitats institucionals d'aquest nivell de govern: mandats fixes, elecció derivada de l'alcaldia i configuració del govern a partir de la distribució del ple, amb una certa confusió de funcions. Els regidors de govern són alhora executiu i el suport necessari en el ple. El bloqueig dels períodes suposa que els governs poden canviar durant el mandat però que, en qualsevol cas, es conformaran sobre la mateixa distribució plenària. En resum, tot el sistema està dissenyat per limitar les possibilitats d'instabilitat.

En aquest apartat analitzarem la morfologia dels governs sorgits de les eleccions de maig del 2019, així com la seva evolució al llarg dels darrers dos mandats. Les taules 41, 42 i 43, recullen les distribucions de tres tipologies de govern. Hem distingit entre governs conformats per un sol grup amb majoria absoluta al ple (taula 41). En aquests casos, el govern no necessita cap suport afegit i no li caldrien, en principi, processos de negociació. La taula 42 recull els governs formats per un sol grup però que no reuneixen suports majoritaris al ple; en aquest cas, es pot formar el govern però l'adopció de determinats acords –per exemple, el pressupost– requeriran de pactes entre grups. La taula 43 mostra els governs de coalició; és a dir, governs que estan formats ja des d'un inici amb més d'una força política. Val la pena aclarir que la informació s'ha obtingut mitjançant contacte amb els municipis i confirmació mitjançant els cartipassos. Aquest fet genera algunes petites oscil·lacions en el nombre total d'ajuntaments per al mandat 2011-2015. Els canvis, per tant, poder ser deguts a la fluctuació en el nombre d'ajuntaments inclosos en l'anàlisi i no a canvis efectius en els governs.

La taula 41 mostra l'evolució per trams de població de la configuració de governs d'un sol grup amb majoria absoluta. La tendència general apunta a un cert increment amb una major concen-

tració de governs que es recolzen en una majoria monocolor en els municipis de menor tram de població. Aquest fet és coherent amb la morfologia dels plens i el comportament del sistema electoral. La menor grandària dels plens facilita que es generin majories absolutes. En aquest cas, s'identifiquen molt pocs canvis durant el mandat, atès que haurien de suposar el trencament o escissió de grups o l'abandonament de regidors.

Taula 41. Percentatge de municipis amb governs de majoria segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015		Mandat 2015-2019		Mandat 2019-2023
	2013	2014	2016	2018	
Fins a 100 h.	*	*	86,8	86,8	84,2
De 101 a 250 h.	*	*	72,9	70,3	87,2
De 251 a 1.000 h.*	81,1	80,9	86,8	85,2	91,4
De 1.001 a 2.000 h.	81,9	81,0	80,0	78,1	80,0
De 2.001 a 5.000 h.	59,6	58,2	55,3	54,6	55,3
De 5.001 a 10.000 h.	31,1	30,0	38,9	38,9	37,8
De 10.001 a 20.000 h.	12,3	12,3	14,0	14,0	28,1
De 20.001 a 50.000 h.	22,0	22,0	12,2	12,2	22,0
De 50.001 a 100.000 h.	25,0	25,0	8,3	8,3	8,3
Majors de 100.000 h.	9,1	9,1	9,1	9,1	18,2
Total Catalunya	56,5	55,7	65,1	63,9	70,1

*El tram és de 500 a 1.000 habitants, per al mandat 2011-2015

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font Fundació Carles Pi i Sunyer

Pel que fa als governs sense majoria absoluta (taula 42), s'observa un cert increment en els trams que inclouen els municipis d'entre 5.001 i 50.000 habitants. L'evolució dels municipis de població superior als 50.000 habitants, indica certs canvis en la forma de generar recolzament al govern. Cal tenir present que es tracta de grups que inclouen un reduït nombre de localitats i, en conseqüència, els canvis en uns pocs ajuntaments generen un impacte rellevant en termes percentuals. En qualsevol cas, però, la tendència entre els municipis de 50.001 a 100.000 habitants hauria experimentat un creixement en el passat mandat que no s'ha consolidat i, en canvi, les grans ciutats sembla que han tendit a no fer servir aquesta fórmula.

Taula 42. Percentatge de municipis amb governs en minoria segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015		Mandat 2015-2019		Mandat 2019-2023
	2013	2014	2016	2018	
Fins a 100 h.	*	*	0,0	0,0	0,0
De 101 a 250 h.	*	*	0,0	0,0	0,0
De 251 a 1.000 h.*	2,4	2,5	1,6	1,6	2,0
De 1.001 a 2.000 h.	4,8	5,7	5,7	5,7	6,7
De 2.001 a 5.000 h.	7,1	7,8	7,1	9,9	6,4
De 5.001 a 10.000 h.	10,0	11,1	12,2	11,1	20,0
De 10.001 a 20.000 h.	12,3	14,0	8,8	12,3	14,0
De 20.001 a 50.000 h.	17,0	14,6	12,2	22,0	26,8
De 50.001 a 100.000 h.	16,7	25,0	41,7	33,3	25,0
Majors de 100.000 h.	54,5	63,6	36,4	45,4	18,2
Total Catalunya	8,1	8,9	5,4	6,3	6,7

*El tram és de 500 a 1.000 habitants, per al mandat 2011-2015

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Pel que fa a les coalicions, taula 43, l'evolució assenyalava l'existència de dinàmiques diferents en funció del tram de població. Governos de minoria i coalicions actuen com a complementaris i l'increment dels uns suposa la reducció dels altres. Així, l'augment de la freqüència de governs en minoria en els municipis dels trams d'entre 5.001 a 50.000 s'acompanya d'una reducció del percentatge de coalicions. És a dir, davant de les fragmentacions plenàries sembla que aquesta vegada s'ha considerat de forma més habitual l'opció de no constituir una coalició de govern. Cal posar de relleu, però, que les coalicions continuen configurant la major part dels governs dels municipis de més de 10.000 habitants.

Val la pena també comentar la situació específica dels governs dels municipis amb poblacions fins a 1.000 habitants. En aquest cas, l'existència de governs de coalició implica molt probablement governs de lògica comunitària o de concentració on la morfologia del govern va més enllà de les necessitats de majories i governabilitat. És fins i tot probable que algunes de les evolucions es deguin a casuístiques molt concretes o a la dificultat d'aplicar una lògica de funcionament pensada per a un altre entorn institucional.

Taula 43. Percentatge de municipis amb governs de coalició segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015		Mandat 2015-2019		Mandat 2019-2023
	2013	2014	2016	2018	
Fins a 100 h.	*	*	13,2	13,2	15,8
De 101 a 250 h.	*	*	27,1	29,7	12,8
De 251 a 1.000 h.*	16,5	16,6	11,5	13,2	6,6
De 1.001 a 2.000 h.	13,3	13,3	14,3	16,2	13,3
De 2.001 a 5.000 h.	33,3	34,0	37,6	35,5	38,3
De 5.001 a 10.000 h.	58,9	58,9	48,9	50,0	42,2
De 10.001 a 20.000 h.	75,4	73,7	77,2	73,7	57,9
De 20.001 a 50.000 h.	61,0	63,4	75,6	65,8	51,2
De 50.001 a 100.000 h.	58,3	50,0	50,0	58,3	66,7
Majors de 100.000 h.	36,4	27,3	54,5	45,4	63,6
Total Catalunya	35,4	35,4	29,5	29,8	23,2

*El tram és de 500 a 1.000 habitants, per al mandat 2011-2015

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Pel que fa a la morfologia de les coalicions, la taula 44 mostra un predomini de les majoritàries, com és d'esperar, amb la peculiaritat del mandat 2015-2019 per a les ciutats de major població. La baixada sobtada en el nombre de coalicions majoritàries en aquell període per a les 11 ciutats, expressa les dificultats del mandat. En relació amb el nombre de partits que conformen aquestes coalicions (taula 45) observem una reducció en les dades globals de Catalunya, dins d'una tendència molt estable, excepte en el tram de grans ciutats per al mandat 2015-2019, que va suposar un increment del nombre de partits. Aquests dos elements, una reducció del nombre de coalicions amb recolzament majoritari, i un increment en el nombre de partits, il·lustra les possibles dificultats per a la governabilitat de les ciutats.

Taula 44. Percentatge de municipis amb coalicions majoritàries (sobre total de coalicions) segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015		Mandat 2015-2019		Mandat 2019-2023
	2013	2014	2016	2018	
Fins a 100 h.	*	*	100,0	100,0	100,0
De 101 a 250 h.	*	*	100,0	100,0	100,0
De 251 a 1.000 h.*	100,0	100,0	94,3	92,5	100,0

De 1.001 a 2.000 h.	92,9	100,0	100,0	82,4	85,7
De 2.001 a 5.000 h.	95,7	93,8	94,3	88,0	98,1
De 5.001 a 10.000 h.	90,6	88,7	86,4	84,4	92,1
De 10.001 a 20.000 h.	81,4	83,3	75,0	76,2	72,7
De 20.001 a 50.000 h.	76,0	73,1	61,2	59,3	76,2
De 50.001 a 100.000 h.	71,4	83,3	83,3	71,4	100,0
Majors de 100.000 h.	100,0	100,0	33,3	20,0	71,4
Total Catalunya	89,1	89,0	86,0	83,7	90,0

*El tram és de 500 a 1.000 habitants, per al mandat 2011-2015

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Taula 45. Mitjana del nombre de grups que formen les coalicions segons tram de població (2011-2019)

Tram poblacional	Mandat 2011-2015		Mandat 2015-2019		Mandat 2019-2023
	2013	2014	2015	2018	
Fins a 100 h.	*	*	2,2	2,2	2,2
De 101 a 250 h.	*	*	2,3	2,3	2,1
De 251 a 1.000 h.*	2,1	2,1	2,1	2,2	2,1
De 1.001 a 2.000 h.	2,3	2,2	2,3	2,2	2,1
De 2.001 a 5.000 h.	2,4	2,3	2,3	2,3	2,2
De 5.001 a 10.000 h.	2,3	2,4	2,3	2,3	2,4
De 10.001 a 20.000 h.	2,5	2,7	2,8	2,7	2,3
De 20.001 a 50.000 h.	2,4	2,4	2,4	2,4	2,2
De 50.001 a 100.000 h.	2,0	2,2	2,3	2,3	2,4
Més de 100.000 h.	2,2	2,3	2,8	2,8	2,3
Total Catalunya	2,3	2,4	2,4	2,3	2,2

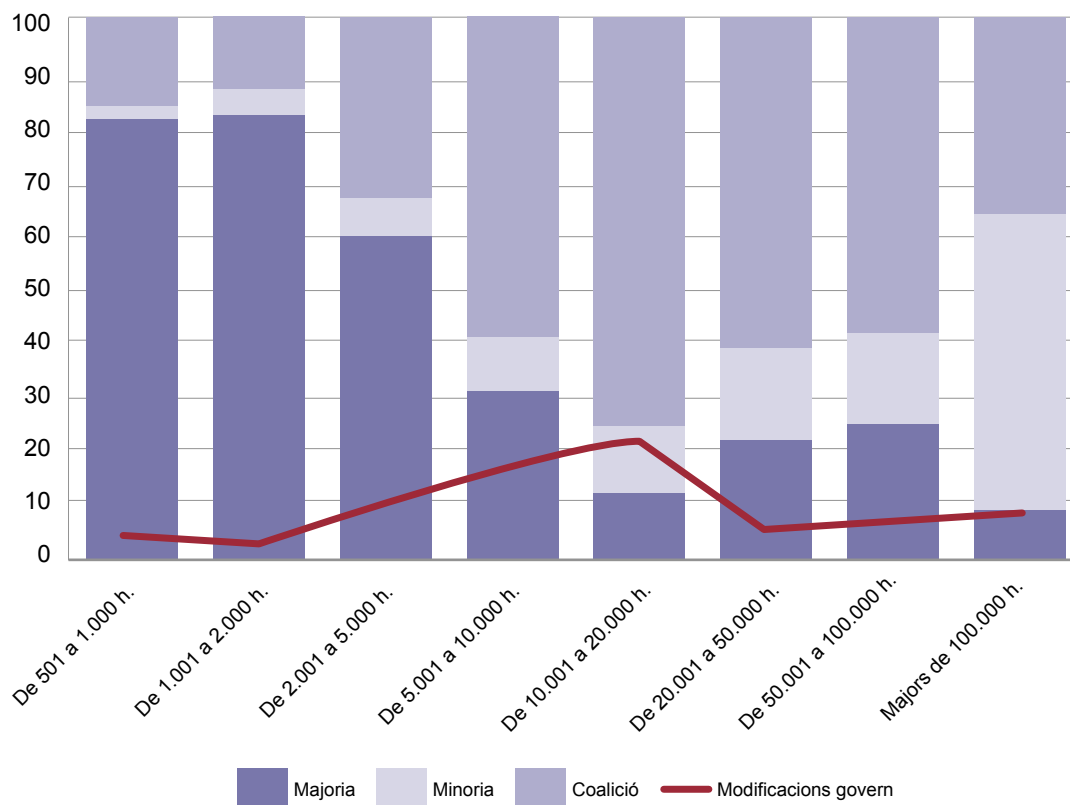
*El tram és de 500 a 1.000 habitants, per al mandat 2011-2015

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Per acabar, volem fer una revisió als canvis que s'han produït en els governs durant els mandats. Hem definit aquests canvis com alteracions en els grups polítics en el govern. El mandat 2011-2015 acumula un major percentatge de modificacions en els municipis de poblacions compreses entre 10.001 i 20.000 habitants, que era, alhora, el tram amb un major pes de les coalicions. Tanmateix els municipis de major volum, que durant aquest mandat es caracteritzaven també per un important percentatge de coalicions i sobretot de minories no semblen mostrar la mateixa intensitat de canvis intramandat. El mandat 2015-2019 confirma aquesta tendència en aquest grup de municipis però introdueix un component d'instabilitat important en tots els trams de major volum poblacional. Cal tenir present que són dades percentuals i els grups són molt heterogenis, però en qualsevol cas, la comparació mostra un comportament molt més inestable en el mandat 2015-2019. En aquest sentit, una combinació de factors que podria incloure majors fragmentacions, governs de morfologia més complexa i un context polític que es va iniciar amb l'aparició de forces polítiques i es va desenvolupar amb les tensions derivades dels esdeveniments d'octubre del 2017 podrien oferir claus per entendre aquest fenomen.

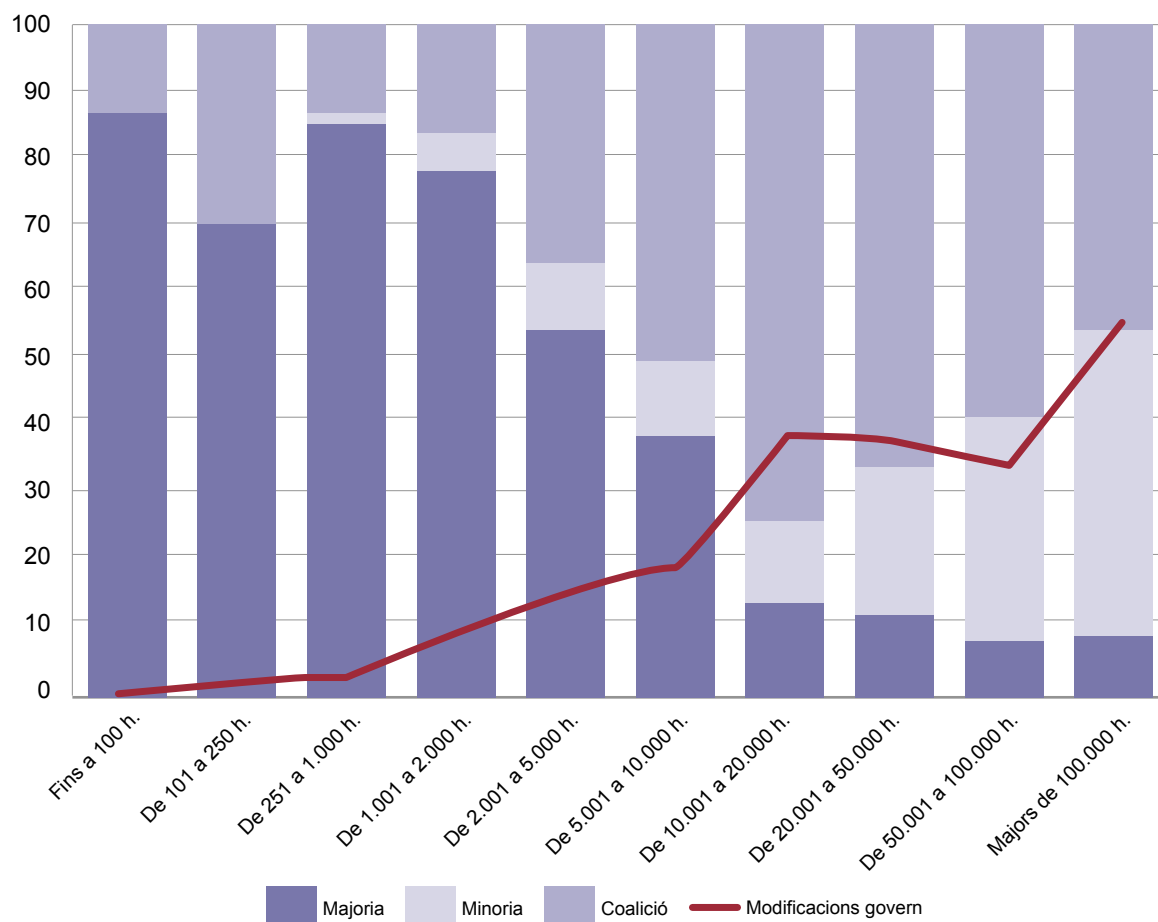
Gràfic 10. Tipus de govern i modificacions segons tram de població en percentatge de municipis (2011-2015)

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

Gràfic 11. Tipus de govern i modificacions segons tram de població en percentatge de municipis (2015-2019)

Per a la construcció dels trams poblacionals s'ha treballat en base a la població del 2018

Font: Fundació Carles Pi i Sunyer

En síntesi, els governs són, juntament amb les alcaldies, components pensats per garantir la capacitat d'actuació dels ajuntaments i ofereixen una imatge coherent amb altres aspectes analitzats. Si bé els municipis de menys volum poblacional, que són els que constitueixen la major part de la planta municipal de Catalunya, mantenen paràmetres força estables en termes de tipologia i modificacions en el govern durant els darrers mandats, els municipis de major població, han experimentat un mandat d'una certa excepcionalitat. Després d'un mandat 2015-2019 amb trets d'instabilitat més marcats, sembla que l'actual reprèn lògiques prèvies que podrien reconduir aquesta situació. En qualsevol cas, però, cal tenir present que un canvi en el govern és un esdeveniment previst i resolt per la normativa. Més enllà del possible impacte en el funcionament institucional, no determina en ell mateix cap alteració o disfuncionalitat sinó la pròpia manifestació de la naturalesa política dels ens locals.

A TALL DE CONCLUSIÓ

Les eleccions municipals suposen la renovació d'una part molt important del teixit institucional de Catalunya i constitueixen un tipus de procés electoral amb moltes peculiaritats. Té, a més, una doble dimensió en l'anàlisi. D'una banda, un apropament agregat, que mostra el comportament del conjunt de la ciutadania que participa i ofereix una visió dels resultats en termes de grans formacions polítiques. Aquest tipus d'anàlisi, que ha estat el més habitual, permet encaixar les eleccions municipals en termes de cicles electorals i d'examen del context polític. D'altra, suposa una dimensió fragmentada i ajustada a l'entorn institucional que configura; és a dir, a tots els ens que renoven la seva estructura política. En aquest capítol intentem oferir unes breus pinzellades d'ambdues.

La visió més global de les eleccions del 2019 s'emmarca en un procés electoral i polític complex per diversos motius: les múltiples convocatòries electorals que van caracteritzar el 2019 i pels processos polítics que havia experimentat la política catalana en la darrera dècada. En aquests dos mandats hem pogut assistir a la transformació de dos dels grans espais electorals: l'espai que ocupava CiU i l'espai que ocupava ICV. Hem considerat que el primer ha deixat pas a JxCAT i que el segon ha estat ocupat per les candidatures vinculades a Catalunya en Comú. Aquests moviments en les grans forces polítiques s'ha vist acompanyat d'una certa tendència a la proliferació de candidatures que no sempre inclouen el nom de la formació en la seva denominació local, però que mantenen un vincle i, de fet, sumen els resultats per al càlcul de les entitats de segon nivell.

Pel que fa a una visió des de la formació de les estructures polítiques municipals, la tendència general és l'estabilitat fins i tot en els canvis. Així, els recanvis en les alcaldies mantenen un flux constant, com també el nombre de candidatures que obtenen representació als plens i la conformació dels governs. L'anàlisi en sèrie temporal permet observar que el mandat 2015-2019 va presentar alguns elements de major inestabilitat concentrats en els municipis de major població. Aquest fet, que ja destacàvem a l'Anuari del 2019, se circumscriu a unes localitats concretes però que acumulen un gran volum de població. Aquest fet suposa que, tot i que institucionalment, l'abast pugui ser limitat –no deixen de ser uns pocs ajuntaments d'un total de 947– es tracta d'ens particulars que acumulen una gran visibilitat i un impacte polític singular.

Aquesta dualitat es pot il·lustrar amb trets de caràcter extrem. D'una banda, un conjunt de municipis –de reduït volum d'habitants– que sembla que tendeixen a generar fórmules d'un sol grup al ple i trenquen, per tant, l'esquema de govern i oposició. D'una altra, grans ciutats, amb governs complexos, tant si són de coalició, com si són de minoria i requereixen de negociació plenària per a l'adopció d'acords. La galàxia institucional local ens té acostumats a contrastos i aquest 2019 ha mantingut aquesta tònica.

ANNEX

ÍNDEX DE TAULES, GRÀFICS I FIGURES

ELECCIONS I OPINIÓ PÚBLICA

Taula 1. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 28 d'abril de 2019

Taula 2. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 28 d'abril de 2019

Taula 3. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 10 de novembre de 2019

Taula 4. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions al Congrés dels Diputats del 10 de novembre de 2019

Taula 5. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions municipals del 26 de maig de 2019

Taula 6. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions municipals del 26 de maig de 2019

Taula 7. Nombre de vots per circumscripció i per trams de població en les eleccions al Parlament Europeu del 26 de maig de 2019

Taula 8. Percentatges de participació i vot per circumscripció i per tram de població en les eleccions al Parlament Europeu del 26 de maig de 2019

Mapes 1 a 4. La participació

Mapes 5 a 8. El vot a ERC

Mapes 9 a 12. El vot al PSC

Mapes 13 a 16. El vot a ECP-Guanyem // CeC-Podemos

Mapes 17 a 20. El vot a JxCAT

Mapes 21 a 24. El vot al PP

Mapes 25 a 26. El vot a la CUP

Mapes 27 a 30. El vot a VOX

Mapes 31 a 34. El vot a Cs

PARLAMENT

Taula 9. Altes i baixes dels diputats durant l'any 2019

Taula 10. Comparativa per legislatures dels parlamentaris en funció del seu gènere

Taula 11. L'activitat parlamentària de tots els òrgans durant l'any 2019

- Taula 12. Lleis aprovades durant l'any 2019
- Taula 13. Projectes de llei presentats durant el 2019
- Taula 14. Decrets llei aprovats no vinculats a la situació de pròrroga pressupostària
- Taula 15. Decrets llei derogats
- Taula 16. Decrets llei vinculats a la situació de pròrroga pressupostària
- Taula 17. Les iniciatives legislatives dels grups parlamentaris (proposicions de llei)
- Taula 18. Les ILPs en tràmit l'any 2019
- Taula 19. ILPs iniciades l'any 2019
- Taula 20. Comparativa de l'activitat de les comissions
- Taula 21. Resum de l'activitat d'impuls i control (dades quantitatives globals)
- Taula 22. Processos davant el Tribunal Constitucional iniciades el 2019

GOVERN

- Taula 23. Relació de departaments i distribució entre socis (i Presidència de la Generalitat)
- Quadre 1. Cronologia del conflicte fins la querella de la Fiscalia
- Gràfic 1. Acords de Govern per departament promotor
- Gràfic 2. Acords de Govern per departaments
- Gràfic 3. Tipus d'acord per departaments (només els acords "nuclears")
- Taula 24. Plans i programes per categories substantives (%)
- Taula 25. Llistat dels avantprojectes de llei (aprovació memòria preliminar)
- Gràfic 4. Decrets aprovats 2014-2019
- Taula 26. Negociacions obertes al si de la Subcomissió de Seguiment Normatiu
- Taula 27. Relació dels noms dels departaments de la Generalitat i els acrònims utilitzats.
- Taula 28. Plans i Programes per departaments i àmbits de política pública

ÀMBIT LOCAL

- Taula 29. Distribució dels municipis segons tram poblacional en l'any 2018
- Taula 30. Evolució dels municipis de Consell Obert a Catalunya (1987-2019)
- Taula 31. Mitjana de candidatures presentades per tram de població (2007-2019)
- Taula 32. Mitjana dels grups municipals amb representació al ple per tram de població (2007-2019)
- Taula 33. Percentatge de municipis on es va presentar una única candidatura a les eleccions municipals per tram de població (2011-2019)

Gràfic 5. Percentatge de la suma del vot blanc i vot nul, i percentatge d'abstenció segons tram poblacional (mandat 2019-2023)

Gràfic 6. Percentatge de vot per força política (2011-2019)

Gràfic 7. Variació del nombre de candidatures que obtenen representació als plens municipals segons tram de població entre 2011 i 2015

Gràfic 8. Variació del nombre de candidatures que obtenen representació als plens municipals segons tram de població entre 2015 i 2019

Taula 34. Percentatge de municipis amb plens conformats per un únic grup polític segons tram de població (2011-2019)

Taula 35. Percentatge de regidores als plens segons tram de població (2007-2019)

Taula 36. Alcaldies segons partit polític (2011-2019)

Taula 37. Percentatge de municipis on l'alcalde no és el mateix que governava a finals del mandat anterior segons tram de població (2011-2019)

Taula 38. Tipologia de municipis en funció dels canvis produïts en l'alcaldia segons tram de població (mandat 2019-2023)

Taula 39. Percentatge de municipis en funció de la forma d'elecció de l'alcalde segons tram de població (inici mandat 2019-2023)

Gràfic 9. Percentatge de dones a l'alcaldia (1979-2019)

Taula 40. Percentatge de dones a l'alcaldia segons tram de població (2011-2019)

Taula 41. Percentatge de municipis amb governs de majoria segons tram de població (2011-2019)

Taula 42. Percentatge de municipis amb governs en minoria segons tram de població (2011-2019)

Taula 43. Percentatge de municipis amb governs de coalició segons tram de població (2011-2019)

Taula 44. Percentatge de municipis amb coalicions majoritàries (sobre total de coalicions) segons tram de població (2011-2019)

Taula 45. Mitjana del nombre de grups que formen les coalicions segons tram de població (2011-2019)

Gràfic 10. Tipus de govern i modificacions segons tram de població en percentatge de municipis (2011-2015)

Gràfic 11. Tipus de govern i modificacions segons tram de població en percentatge de municipis (2015-2019)

